

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΑ
ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

ΘΕΜΑ: << Στρατηγική Ανάλυση ιδιωτικής εκπαίδευσης >>

Φοιτητής: Κάρδαρης Αλέξανδρος

Επιβλέπων καθηγητής: κ. Γεωργόπουλος Νικόλαος

Πειραιάς, Οκτώβριος, 2019

Κατάλογος περιεχομένων

Κατάλογος Συντμήσεων.....	3
Περίληψη	4
Abstract	5
Εισαγωγή.....	6
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: ΙΔΙΩΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ. ΓΕΝΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ. ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ ΕΝΟΣ ΚΛΑΔΟΥ ΙΔΙΩΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ.....	7
1.1 Ιστορική αναδρομή και στατιστικά στοιχεία του κλάδου της ιδιωτικής εκπαίδευσης.....	7
1.2 Παρούσα κατάσταση του κλάδου της ιδιωτικής εκπαίδευσης	13
1.3 Ανάλυση PEST.....	17
1.4 Φροντιστήρια μέσης εκπαίδευσης στην Ελλάδα	30
1.5 Στρατηγικές στον κλάδο των φροντιστηρίων μέσης εκπαίδευσης	47
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: ΙΔΙΩΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΕΚΤΟΣ ΤΩΝ ΙΔΙΩΤΙΚΩΝ ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ	49
2.1 Ιδιωτικά σχολεία	49
2.2 Ιδιωτικά κολλέγια.....	51
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΟΥ ΚΛΑΔΟΥ ΙΔΙΩΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΟ ΥΠΟΔΕΙΓΜΑ PORTER	55
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	96
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	99

Κατάλογος Συντμήσεων

ΑΕΠ: ΑΚΑΘΑΡΙΣΤΟ ΕΘΝΙΚΟ ΠΡΟΪΟΝ

ΔΑ: ΔΙΕΘΝΕΣ ΑΠΟΛΥΤΗΡΙΟ

ΕΛΙΓΕ: ΕΙΔΙΚΟΣ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΣ ΙΔΙΩΤΙΚΗΣ ΓΕΝΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

ΕΛΣΤΑΤ: ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ ΑΡΧΗ

ΕΟΠΠΕΠ: ΕΘΝΙΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΩΝ
ΕΝΗΛΙΚΩΝ

ΟΙΕΛΕ: ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ ΙΔΙΩΤΙΚΩΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΛΕΙΤΟΥΡΓΩΝ

ΟΟΣΑ: ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ

ΤΕΕ: ΤΕΧΝΙΚΟ ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟ ΕΛΛΑΔΑΣ

Περίληψη

Εισαγωγή: Οι δαπάνες του κράτους για την Παιδεία και ειδικότερα για την Δευτεροβάθμια και Τριτοβάθμια Εκπαίδευση έχουν ελαττωθεί σε πολύ μεγάλο ποσοστό, με συνέπεια την μείωση της ποιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών του δημόσιου σχολείου, αλλά και του αριθμού των εισακτέων στις ανώτερες και ανώτατες σχολές. Αποτέλεσμα αυτού, ο ανταγωνισμός για τις πιο δημοφιλείς σχολές που πλέον παρουσιάζουν λιγοστές θέσεις εισακτέων να εντείνεται αλλά και να είναι μονόδρομος για τους υποψηφίους η παρακολούθηση φροντιστηριακών μαθημάτων.

Σκοπός: Σκοπός της παρούσας μεταπτυχιακής εργασίας είναι η ανάλυση της στρατηγικής του κλάδου της ιδιωτικής εκπαίδευσης.

Υλικό – Μέθοδος: Χρησιμοποιήθηκαν ξενόγλωσσα και ελληνικά άρθρα και συγγράμματα καθώς και έγκυρες διαδικτυακές πηγές σχετικά με το θέμα.

Συμπεράσματα: Τα Φροντιστήρια Μέσης Εκπαίδευσης, με την μορφή εμφανίζουν στις μέρες μας, λειτουργούν συμπληρωματικά με το δημόσιο σχολείο παρέχοντας στους μαθητές επιπλέον διδακτικές ώρες των σχολικών μαθημάτων, για να καταφέρουν με σκοπό να φτάσουν σε καλύτερο επίπεδο αφομοίωσης της ύλης και να βελτιώσουν τις επιδόσεις τους. Ο βασικός όμως ρόλος, όπως έχει εξελιχθεί, είναι η προετοιμασία των μαθητών για τις πανελλαδικές εξετάσεις που δίνουν στην Γ τάξη του Λυκείου και καθορίζει, ανάλογα με την βαθμολογία τους, την είσοδο τους στην πολυπόθητη για τηνη πλειοψηφία από αυτούς, Τριτοβάθμια Εκπαίδευση.

Λέξεις – Κλειδιά: ιδιωτική εκπαίδευση, φροντιστήρια μέσης εκπαίδευσης, ανάλυση Pest, υπόδειγμα Porter.

Abstract

Introduction: Government spending on education, and in particular on secondary and tertiary education, has fallen sharply, resulting in a decline in the quality of public school services and the number of people who have entered higher and higher education. The result is the competitiveness of the most popular schools that now have fewer importers to step up but also to be one-way candidates or attend courses.

Purpose: The purpose of this postgraduate thesis is to analyze the strategy of the private education sector.

Material - Method: Were used foreign language and Greek articles and dictionaries on the subject as were as and online sources.

Conclusions: Secondary Education Documentation works in addition to public school, providing students with extra hours of classroom instruction in order to achieve a better level of assimilation and improve their performance. However, the key role, as it has evolved, is to prepare students for the nationwide examinations of the Grade 3 high school and determine, according to their grades, their entry to the majority for their majority, Higher Education.

Keywords: private education, secondary education institute, Pest analysis, Porter model.

Εισαγωγή

Ήδη από το 1960, με την έναρξη της διαδικασίας των πανελληνίων εξετάσεων, τα Φροντιστήρια Μέσης Εκπαίδευσης αποτελούν τον προθάλαμο της εισαγωγής στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση. Επίσης κατέχουν μία σημαντική θέση στην συνείδηση του κόσμου, αφού όλοι σχεδόν όσοι έχουν φοιτήσει σε ανώτερο ή ανώτατο εκπαιδευτικό ίδρυμα έχουν παρακολουθήσει αρκετά φροντιστηριακά μαθήματα. Βασική θέση κατέχουν και στον οικογενειακό προϋπολογισμό, διότι παρατηρείται μια παγιωμένη αντίληψη όλα αυτά τα χρόνια, ότι χωρίς φροντιστήριο δεν μπορεί να επιτύχει υποψήφιος στις πανελλαδικές εξετάσεις.

Η εργασία αυτή αποτελεί ανασκόπηση της υπάρχουσας βιβλιογραφίας και αρθρογραφίας σχετικά με την στρατηγική ανάλυση του κλάδου της ιδιωτικής εκπαίδευσης.

Αποτελείται από 3 κεφάλαια.

Το πρώτο κεφάλαιο αναλύει στοιχεία για την στρατηγική ανάλυση ενός κλάδου ιδιωτικής εκπαίδευσης και λίγα στοιχεία για τα φροντιστήρια μέσης εκπαίδευσης.

Το δεύτερο κεφάλαιο παρουσιάζει κλάδους ιδιωτικής εκπαίδευσης εκτός των φροντιστηρίων όπως τα σχολεία και τα κολέγια.

Το τρίτο κεφάλαιο άπτεται της ανάλυσης του κλάδου της ιδιωτικής εκπαίδευσης με βάση το υπόδειγμα του Porter.

Ακολουθούν τα συμπεράσματα και η βιβλιογραφία που χρησιμοποιήθηκε.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: ΙΔΙΩΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ. ΓΕΝΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ. ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ ΕΝΟΣ ΚΛΑΔΟΥ ΙΔΙΩΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ.

1.1 Ιστορική αναδρομή και στατιστικά στοιχεία του κλάδου της ιδιωτικής εκπαίδευσης

Η πλειοψηφία των οικογενειών σχεδόν σε κάθε χώρα του Οργανισμού Ευρωπαϊκής Οικονομικής Συνεργασίας (ΟΟΣΑ) επιλέγει τη δημόσια πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση για τα παιδιά τους. Με εξαίρεση μερικές χώρες όπως η Αυστραλία, το Μεξικό και η Χιλή, όπου οι οικογένειες συμβάλλουν εκτεταμένα στην ιδιωτική εκπαίδευση, οι δαπάνες σε άλλες χώρες δεν ξεπερνούν το 10% (ΟΟΣΑ 2013). Στην Ελλάδα, μετά την κρίση, σημειώνεται πτώση του αριθμού των φοιτητών στα ιδιωτικά σχολεία, με εγγραφές περίπου 6%. Το ποσοστό αυτό είναι σχετικά υψηλότερο στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση, ιδιαίτερα στο νηπιαγωγείο, και σταδιακά μειώνεται στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση (ΕΛΣΤΑΤ, 2012).

Οι αριθμοί αυτοί αντιπροσωπεύουν την τρέχουσα κατάσταση της ιδιωτικής εκπαίδευσης στην Αθήνα και την ευρύτερη Μητροπολιτική περιοχή της πρωτεύουσας, καθώς ο τομέας αυτός χαρακτηρίζεται από συγκέντρωση στα μεγάλα αστικά κέντρα της χώρας, με το 80% περίπου των ιδιωτικών σχολείων να βρίσκονται στην Αθήνα και τη Θεσσαλονίκη. Στην πραγματικότητα, πάνω από το 50% του συνολικού φοιτητικού πληθυσμού των ιδιωτικών σχολείων και των εν λόγω σχολικών μονάδων επικεντρώνεται σήμερα στην Αττική (Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων, 2012).

Η ιδιωτική εκπαίδευση στην Ελλάδα και ειδικότερα η φροντιστηριακή εκπαίδευση είναι μια πραγματικότητα η οποία έχει καθιερωθεί και είναι αποδεκτή από την κοινή γνώμη καθώς και το νομικό πλαίσιο της χώρας. Η ίδρυση, η διατήρηση και η νομική κάλυψη της ιδιωτικής εκπαίδευσης και δη της φροντιστηριακής εκπαίδευσης ως ένας θεσμός, ο οποίος είναι παράλληλος της δημόσιας παιδείας, και μπορεί να ερμηνευτεί από πολλές και σύνθετες αιτίες οι οποίες προκύπτουν από ένα σύνολο εκπαιδευτικών και κοινωνικών συγκυριών (Πολυχρονάκη και Τσιλόγλου, 2006).

Παρά το σχετικά μικρό μέγεθος ολόκληρου του ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος, η ιδιωτική εκπαίδευση είναι ένας προνομιούχος χώρος όπου μπορεί κανείς να μελετήσει την κοινωνική διαμόρφωση των εκπαιδευτικών στρατηγικών κατά τη μεταδιδακτορική περίοδο, όπως αυτές αντικατοπτρίζονται και εφαρμόζονται στην επιλογή του σχολείου. Αν και τα εμπειρικά δεδομένα για την ιδιωτική εκπαίδευση στην Ελλάδα είναι περιορισμένα, παρατηρείται ότι ορισμένα μέρη τους λειτουργούν ως κοινωνικοί διαμεσολαβητές για την κοινωνική αναπαραγωγή των διαδικασιών ανώτερων και μεσαίων τάξεων (και για την κοινωνική κινητικότητα ομάδων χαμηλότερης τάξης). Η εμφάνιση της ιδιωτικής εκπαίδευσης ως κοινωνικού χώρου, σύμφωνα με την έννοια του πεδίου του Pierre Bourdieu (1995), επιτρέπει μια προνομιούχο κοινωνιολογική κατανόηση των διακυμάνσεων και των ιεραρχιών που επικρατούν στα ιδιωτικά ιδρύματα, με πρωταρχική διάκριση μεταξύ δημόσιας και ιδιωτικής εκπαίδευσης (Πολυχρονάκη και Τσιλόγλου, 2006).

Έτσι, εστιάζοντας στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση, σημειώνεται ότι οι οικογένειες που επιλέγουν να εκπαιδεύσουν τα παιδιά τους σε ιδιωτικά εκπαιδευτικά ιδρύματα διαφέρουν σημαντικά από εκείνες που ακολουθούν το δημόσιο σύστημα, καθώς συνήθως κατέχουν προνομιακή θέση στην κοινωνία και σημαντική συσσώρευση διαφορετικών κεφαλαίων (τόσο οικονομικά όσο και πολιτιστικά). Πρόκειται για οικογένειες όπου οι γονείς είναι κατά κύριο λόγο ελεύθεροι επαγγελματίες, που επιδιώκουν επιστημονικά και διοικητικά επαγγέλματα, με υψηλό μορφωτικό επίπεδο, υψηλό εισόδημα, μερικές φορές με μεγάλο πλούτο (π.χ. ακίνητα, μετοχές, ομόλογα) που καταναλώνουν σημαντικό μέρος του εισοδήματός τους για πολιτιστικά αγαθά (π.χ. κινηματογράφος, θέατρο, μουσεία και βιβλία) (Valassi, 2009).

Εκτός από το χάσμα μεταξύ ιδιωτικών και δημόσιων σχολείων, υπάρχει επίσης ένα χάσμα που χωρίζει τις ελίτ ιδιωτικών σχολείων από τα άλλα ιδιωτικά (και, φυσικά, δημόσια) σχολεία, δημιουργώντας έτσι ένα σαφές κοινωνικό όριο. Σε αυτά τα σχολεία υπάρχει υπερβολική αναπαράσταση των υψηλότερων επαγγελματικών κατηγοριών με σχετικά μικρό βάρος στον οικονομικά ενεργό πληθυσμό της Αθήνας, όπως αυτοαπασχολούμενοι επαγγελματίες (αρχιτέκτονες, μηχανικοί, δικηγόροι, ιατροί), βιομηχάνοι και επιχειρηματίες, ανώτεροι δημόσιοι υπάλληλοι και στελέχη του ιδιωτικού τομέα, ακαδημαϊκοί και πολιτικοί. Αυτό συμβαίνει παράλληλα με το εξαιρετικά υψηλό ποσοστό των γονέων με πολύ υψηλό εκπαιδευτικό κεφάλαιο (το ποσοστό των πτυχιούχων πανεπιστημίων φτάνει το 80%) (Βαλάση, 2012).

Η μελέτη των κοινωνικοοικονομικών χαρακτηριστικών των οικογενειών των οποίων τα παιδιά σπουδάζουν σε τέτοιες ιδιωτικές σχολές παρουσιάζει το κοινωνικό πλεονέκτημα αυτών των οικογενειών και των εκπαιδευτικών και κοινωνικών δικτύων στα οποία ανήκουν, τα οποία εξασφαλίζουν την κοινωνική αναπαραγωγή μέσω της συνεχιζόμενης κοινωνικής αλληλεπίδρασης μεταξύ των συνομηλίκων και συνεπάγονται έκταση της χωρικής εγγύτητας. Μια ενδιαφέρουσα πτυχή είναι η κατοικημένη περιοχή ως ένδειξη κοινωνικής κατάστασης, η οποία παρέχει επίσης έμμεσες πληροφορίες για το εισόδημα και τον τρόπο ζωής αυτών των οικογενειών. Έτσι, το 51% των οικογενειών των παιδιών που σπουδάζουν σε ελίτ ιδιωτικά σχολεία της Αθήνας κατοικούν σε περιοχές που παραδοσιακά φιλοξενούν ανώτερες και μεσαίες τάξεις, όπως το Παλαιό Ψυχικό, το Φιλοθέη, το Κολωνάκι, η Εκάλη, η Κηφισιά, η Βούλα - Βουλιαγμένη, το Μαρούσι, ενώ το 8% των μαθητών κατοικούν στα προάστια της νέας μεσαίας τάξης (Παλλήνη, Γέρακας, Κορωπί) (Βαλάση, 2012).

Στο χώρο της ελίτ ιδιωτικής εκπαίδευσης παρατηρείται μια ακόμα διάκριση: μία μεταξύ των αριστοκρατικών σχολείων και των λιγότερο δημοφιλών και επιλεκτικών (Βαλάση, 2012), οι πρώτες, που είναι γνωστές για τη στρατηγική εμφάνιση ενός διεθνούς πολιτισμού στους μαθητές τους (Βαλάση, 2012). Η διαδικασία αυτή επιτυγχάνεται μέσω μιας σειράς σχολικών δραστηριοτήτων με διεθνή προσανατολισμό και της πολιτιστικής ταυτότητας κάθε σχολείου (γαλλικά καθολικά σχολεία, σχολεία με ρίζες στο αμερικανικό ιεραποστολικό κίνημα στην Εγγύς και Μέση Ανατολή, γερμανικά σχολεία κλπ.). Όλα αυτά τα σχολεία έχουν μακρά και σημαντική ιστορία και παράδοση στην Ελλάδα (Πολυχρονάκη και Τσιλόγλου, 2006).

Τα τελευταία είκοσι χρόνια, μια σημαντική εξέλιξη παρατηρήθηκε όταν ξεκίνησε μια περαιτέρω διάκριση στο ελίτ του ιδιωτικού σχολικού συστήματος και θεσμοθέτησε τη διαδικασία ενσωμάτωσης των σπουδαστών στο ευρωπαϊκό και διεθνές περιβάλλον σε υψηλότερο επίπεδο. Αυτή η αλλαγή ήταν η ενσωμάτωση διεθνών εκπαιδευτικών προγραμμάτων, όπως το Διεθνές Απολυτήριο (ΔΑ) (Βαλάση 2008).

Το ΔΑ είναι δίπλωμα Λυκείου που επιτρέπει την εισαγωγή στην τριτοβάθμια εκπαίδευση και είναι ουσιαστικά ένα αποκεντρωμένο εκπαιδευτικό πρόγραμμα υπό την έννοια ότι δεν ανήκει σε κράτος ή διεθνή οργανισμό, αλλά σε μη κερδοσκοπικό οργανισμό - τον Διεθνή Οργανισμό Απολυτηρίου. Το πρόγραμμα σπουδών και το εκπαιδευτικό του περιεχόμενο είναι το ίδιο σε κάθε χώρα και η αγγλική γλώσσα είναι η κύρια γλώσσα διδασκαλίας (ακολουθεί η ισπανική γλώσσα). Σήμερα, 13 σχολεία στην Αθήνα (και στη Θεσσαλονίκη) προσφέρουν το ΔΑ, επιτρέποντας στους πτυχιούχους να εισέλθουν σε πανεπιστήμια στο εξωτερικό, κυρίως στην Αγγλία και τις Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής (ΗΠΑ), ανάλογα με τα αποτελέσματά τους. Το 1984, η Σχολή Μωραΐτη ήταν το πρώτο ιδιωτικό σχολείο που προσέφερε στους Έλληνες μαθητές την επιλογή να παρακολουθήσουν το ΔΑ. Η Αμερικανική Κοινότητα Σχολής ήταν το πρώτο διεθνές σχολείο στην Ελλάδα για να γίνει μέλος της κοινότητας "IB World Schools" που προσφέρει την επιλογή ΔΑ (Πολυχρονάκη και Τσιλόγλου, 2006).

Η Ελλάδα έχει ένα από τα υψηλότερα ποσοστά ιδιωτικής σχολικής φοίτησης στην Ευρώπη, κυρίως λόγω της αντίληψης ότι η ποιότητα των ιδιωτικών σχολείων στην Ελλάδα είναι ανώτερη από τη δημόσια εκπαίδευση. Ως αποτέλεσμα των οικονομικών προβλημάτων της χώρας, ωστόσο, πολλοί γονείς αγωνίστηκαν να συμβαδίσουν με τα ιδιωτικά δίδακτρα και έπρεπε να εξετάσουν τη δημόσια εκπαίδευση για τα παιδιά τους (Πολυχρονάκη και Τσιλόγλου, 2006).

Ενώ τα ιδιωτικά σχολεία έχουν σίγουρα περισσότερη αυτονομία από τα δημόσια, εξακολουθούν να επιβλέπονται από το Υπουργείο και το μέσο διδασκαλίας στα περισσότερα από αυτά είναι τα ελληνικά. Για τους μετανάστες που μπορούν να το αντέξουν οικονομικά, τα ελληνικά ιδιωτικά σχολεία είναι ίσως ένα αποτελεσματικό μεσαίο έδαφος μεταξύ μιας ενοποιητικής εμπειρίας για τα παιδιά τους και μιας εκπαίδευσης υψηλού επιπέδου (Πολυχρονάκη και Τσιλόγλου, 2006).

1.2 Παρούσα κατάσταση του κλάδου της ιδιωτικής εκπαίδευσης

Περίπου το 7% των σχολείων στην Ελλάδα είναι ιδιωτικά και το 7% των μαθητών παρακολουθούν υποχρεωτική εκπαίδευση σε ιδιωτικά σχολεία, το οποίο είναι το υψηλότερο ποσοστό στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Τα ιδιωτικά ιδρύματα στην Ελλάδα προσφέρουν όλα τα επίπεδα εκπαίδευσης και είναι κατά κύριο λόγο υποκαταστήματα αμερικανικών και βρετανικών σχολείων. Χρεώνουν ετήσια δίδακτρα μεταξύ 1.500 € και 13.000 € ανάλογα με το σχολείο και το βαθμό. Ο λόγος για τον οποίο πολλές οικογένειες αποφασίζουν να στείλουν τα παιδιά τους στο ιδιωτικό σχολείο παρά το υψηλό κόστος, είναι η κοινή πεποίθηση ότι τα ιδιωτικά σχολεία προσφέρουν καλύτερη εκπαίδευση από τα σχολεία του κράτους. Ένας άλλος λόγος είναι η υποδομή και ο εξοπλισμός ιδιωτικών σχολείων - το καθένα έχει τουλάχιστον ένα εργαστήριο ηλεκτρονικών υπολογιστών, ένα γυμναστήριο και μια βιβλιοθήκη. Εξάλλου, τα ιδιωτικά εκπαιδευτικά ιδρύματα εφαρμόζουν το ισχύον εθνικό πρόγραμμα σπουδών και απονέμουν τίτλους ισοδύναμους με εκείνους των δημοσίων σχολείων (Πολυχρονάκη και Τσιλόγλου, 2006).

Οι εκπατριστές στην Ελλάδα που επιθυμούν να εγγραφούν στα ιδιωτικά σχολεία έχουν ένα ευρύ φάσμα επιλογών. Μπορούν να επιλέξουν μεταξύ διαφόρων ελληνικών ιδιωτικών σχολείων που ακολουθούν το κρατικό πρόγραμμα σπουδών, ή ένα από τα ξένα ιδιωτικά σχολεία που προσφέρουν διαφορετικά εκπαιδευτικά προγράμματα. Οι αλλοδαποί μαθητές στην Ελλάδα παρακολουθούν συνήθως ξένες ιδιωτικές σχολές με πρόγραμμα ξένης εκπαίδευσης, ενώ οι Έλληνες μαθητές παρακολουθούν κυρίως ξένες ιδιωτικές σχολές με ελληνικό εκπαιδευτικό πρόγραμμα. Υπάρχουν, επίσης, σχολεία με ελληνικό και ξένο πρόγραμμα σπουδών που ενδιαφέρουν τους Έλληνες και τους αλλοδαπούς. Τα μαθήματα σε ιδιωτικά σχολεία μπορούν να διδάσκονται σε διαφορετικές γλώσσες, ωστόσο τα ελληνικά είναι υποχρεωτικά για όλα τα ξένα σχολεία, ακόμα κι αν έχουν μόνο ξένο πρόγραμμα σπουδών (Πολυχρονάκη και Τσιλόγλου, 2006).

Τα ιδιωτικά εκπαιδευτήρια υπάγονται στο Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων, το οποίο είναι αρμόδιο για την εποπτεία τους μέσω περιφερειακών αρχών και ταυτόχρονα τα περιορίζει ως προς το πρόγραμμα σπουδών, το ωράριο, τη σύνθεση του προσωπικού κτλ. Το εργασιακό καθεστώς, οι διαδικασίες πρόσληψης και απόλυσης εκπαιδευτικών στα ιδιωτικά σχολεία, περιγράφονται αναλυτικά στους νόμους Ν.2986/2002 (βασισμένος στον Ν.682/77), Ν.1566/1985 (λόγοι απόλυσης για δίκαιο λόγο), Ν.2525/97 (πρόσληψη στο δημόσιο τομέα) και Ν. 3848/2010 (βελτιώσεις εργασιακού καθεστώτος στα ιδιωτικά σχολεία). Πρέπει να σημειωθεί ότι το ισχύον αυστηρό νομοθετικό πλαίσιο έχει ως αποτέλεσμα τη σοβαρή ανελαστικότητα του εργασιακού καθεστώτος στα ιδιωτικά σχολεία καθώς και τη δυσκολία αναθεώρησης του εκπαιδευτικού προγράμματος/ προγράμματος σπουδών(Γεωργόπουλος, 2010).

Οι ιδιωτικοί εκπαιδευτικοί ανήκουν στην Ομοσπονδία Ιδιωτικών Εκπαιδευτικών Λειτουργών Ελλάδας (Ο.Ι.Ε.Λ.Ε.), η οποία ιδρύθηκε το 1958 (τότε επωνυμία «Πανελλήνια Ομοσπονδία Ιδιωτικών Εκπαιδευτικών Λειτουργών») και στόχο έχει μεταξύ άλλων την προαγωγή και εξυπηρέτηση των ηθικών, επαγγελματικών και οικονομικών συμφερόντων όλων των ιδιωτικών εκπαιδευτικών και όλων των εργαζομένων. Όσον αφορά στο θεσμικό πλαίσιο των διδασκτρων στα Ελληνικά ιδιωτικά σχολεία, αυτό είναι συνυφασμένο με αυτό των δημοσίων, καθώς όπως αναφέρθηκε παραπάνω, υπάγονται στο Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων και κατ' επέκταση στους προαναφερθέντες νόμους (Γεωργόπουλος, 2010).

Θα περίμενε κανείς να υπάρχει ειδική μέριμνα για τους γονείς που επιλέγουν τα ιδιωτικά σχολεία για την εκπαίδευση των τέκνων τους, ακόμα και με οικονομική ενίσχυση αυτών, αφού με αυτή τους την επιλογή εξοικονομούν χρήματα στο ελληνικό δημόσιο. Ενδεικτικά, το 2009 (στοιχεία ΕΛΣΤΑΤ και Κρατικού Απολογισμού) η δαπάνη ανά μαθητή δημοσίου σχολείου ανήλθε σε €3.681 για την Πρωτοβάθμια και σε €4.858 για τη Δευτεροβάθμια εκπαίδευση, γεγονός που επιτρέπει την χρήση αυτών των πόρων σε άλλες δραστηριότητες/ υποχρεώσεις του κρατικού προϋπολογισμού. Στην ελληνική πραγματικότητα τα τελευταία χρόνια, τα δίδακτρα που καταβάλλονται στα ιδιωτικά εκπαιδευτήρια αποτελούν τεκμήριο διαβίωσης και φορολόγησης, που σε πολλές περιπτώσεις μπορεί να οδηγήσει ακόμα και σε οικονομική αδυναμία των γονέων άρα και απομάκρυνση των τέκνων από τα ιδιωτικά αυτά σχολεία με την αντίστοιχη επιβάρυνση του δημοσίου. Δεν είναι βέβαια λίγες οι φορές που το τεκμήριο για τέτοιου είδους δαπάνες υποδεικνύει απόκρυψη των πραγματικών εισοδημάτων και φοροαποφυγής, συνεπώς το πρόβλημα θα ήταν να υπάρχει μια διαβάθμιση στις φορολογικές επιπτώσεις από τέτοιες δαπάνες, σε συνάρτηση με τη συνολική φορολογική εικόνα του γονέα (Πολυχρονάκη, 2006, Τσιλόγλου, 2014).

Επιπλέον, οι γονείς των μαθητών των ιδιωτικών σχολείων επιβαρύνονται με την αγορά των διδακτικών βιβλίων, τη στιγμή που οι μαθητές των δημοσίων τα προμηθεύονται δωρεάν, καθώς και με έναν ειδικό ετήσιο φόρο με τη μορφή του παραβόλου εγγραφής υπέρ του Ειδικού Λογαριασμού Ιδιωτικής Γενικής Εκπαίδευσης (Ε.Λ.Ι.Γ.Ε.), του Ν.682/77 (Πολυχρονάκη και Τσιλόγλου, 2006).

Σκοπός δημιουργίας αυτού του λογαριασμού ήταν η χρηματοδότηση μια σειράς ζητημάτων, όπως οι μηνιαίες αποδοχές, τα επιδόματα και οι ασφαλιστικές εισφορές των ιδιωτικών εκπαιδευτικών που λαμβάνουν εκπαιδευτική άδεια μετ' αποδοχών προκειμένου να επιμορφωθούν στην Ελλάδα και το εξωτερικό, οι δαπάνες συμμετοχής τους σε εξετάσεις, οι αποζημιώσεις συμμετοχής τους σε συμβούλια και επιτροπές καθώς και επιδόματα αδειας για ανατροφή τέκνων (Πολυχρονάκη και Τσιλόγλου, 2006).

Σύμφωνα με μελέτες, η σύγκριση με την ιδιωτική εκπαίδευση στις υπόλοιπες χώρες της Ευρώπης δείχνει αφενός ότι στην Ελλάδα υπάρχει μεγάλη παρεμβατικότητα του κράτους στη λειτουργία των ιδιωτικών οργανισμών και αφετέρου πως υπάρχει έλλειψη κρατικής χρηματοδότησής τους. Σε πολλές χώρες η κρατική επιχορήγηση των σχολείων ξεπερνά ακόμα και το 50% της συνολικής χρηματοδότησής τους. Παρ' όλα αυτά, η Ελλάδα έχει το υψηλότερο ποσοστό μαθητών που φοιτούν στην ιδιωτική εκπαίδευση μεταξύ των χωρών στις οποίες λειτουργούν μη χρηματοδοτούμενα ιδιωτικά σχολεία, γεγονός που αποδεικνύει την εμπιστοσύνη των γονέων στο ιδιωτικό σύστημα εκπαίδευσης και την ισχυρή παρουσία αυτών των οργανισμών ακόμα και χωρίς την κρατική υποστήριξη (Πολυχρονάκη και Τσιλόγλου, 2006).

1.3 Ανάλυση PEST

Η ανάλυση περιβάλλοντος (PEST ANALYSIS) είναι ένα εργαλείο λήψης στρατηγικών αποφάσεων που χρησιμοποιείται από τους οργανισμούς για να αξιολογήσουν, να οργανώσουν και να εντοπίσουν όλους τους μακροοικονομικούς παράγοντες που μπορούν να επηρεάσουν τον οργανισμό(Weelen and Hunger, 2004).

Πριν να ξεκινήσει ένας οργανισμός τη διαμόρφωση στρατηγικής, οφείλει να σαρώσει το εξωτερικό περιβάλλον για να εντοπίσει πιθανές ευκαιρίες και απειλές, καθώς και το εσωτερικό του περιβάλλον για να εντοπίσει τις δυνάμεις του και τις αδυναμίες του. Η Ανάλυση περιβάλλοντος είναι η παρακολούθηση, η αξιολόγηση και η διάδοση πληροφοριών από το εξωτερικό και εσωτερικό περιβάλλον, σε βασικούς ανθρώπους εντός της επιχείρησης. Μια επιχείρηση χρησιμοποιεί αυτό το εργαλείο για να αποφύγει τη στρατηγική έκπληξη και να εξασφαλίσει τη μακροπρόθεσμη υγεία της (Weelen and Hunger, 2004).

Το πλαίσιο στο οποίο συνηθίζεται να εφαρμόζεται η ανάλυση περιβάλλοντος αφορά(Weelen and Hunger, 2004):

- Οικονομικό περιβάλλον
- Πολιτικό – Νομοθετικό περιβάλλον
- Κοινωνικό Περιβάλλον
- Τεχνολογικό περιβάλλον

Ανάλογα τον κλάδο δραστηριότητας του οργανισμού, η ανάλυση εστιάζει κάπου περισσότερο και κάπου λιγότερο. Οι βασικές παράμετροι που εξετάζονται και αξιολογούνται για τις έρευνες παρουσιάζονται παρακάτω. Η ανάλυση του περιβάλλοντος, είναι μια διαδικασία επικοινωνίας του οργανισμού με τον κόσμο που τον περιβάλλει. Οι οργανισμοί που καταφέρνουν να μένουν απόλυτα ενήμεροι για τις αλλαγές του εξωτερικού περιβάλλοντος, καταφέρνουν να προσαρμόζονται και να παραμένουν λειτουργικοί(Weelen and Hunger, 2004).

Οικονομικό περιβάλλον

Η έρευνα αυτή διερευνά το οικονομικό περιβάλλον που δραστηριοποιείται η επιχείρηση και ιδιαίτερα, όλα εκείνα τα μακροοικονομικά μεγέθη που επηρεάζουν είτε άμεσα είτε έμμεσα την λειτουργία της, τα οποία είναι(Weelen and Hunger, 2004):

- οι τάσεις του Ακαθάριστου Εθνικού Προϊόντος (ΑΕΠ)
- τα επιτόκια δανείων και καταθέσεων
- η δυνατότητα χρηματοδότησης
- οι δείκτες ανεργίας
- το κόστος εργασίας
- το κόστος ενέργειας και πρώτων υλών
- η φορολογία του κλάδου.

Αρχίζοντας την έρευνα από το οικονομικό περιβάλλον, έγινε μια προσπάθεια να εντοπιστούν όλοι οι παράγοντες εκείνοι που επηρεάζουν σε κάποιο βαθμό τη λειτουργία της επιχείρησης. Πιο συγκεκριμένα, από την Ελληνική Στατιστική Αρχή (ΕΛΣΤΑΤ) συλλέχθηκε και επεξεργάστηκε το Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν, ως δείκτης μεταβολής του επιπέδου διαβίωσης του πληθυσμού της χώρας, πριν και κατά την περίοδο της κρίσης(Weelen and Hunger, 2004).

Συλλέγοντας και τα πληθυσμιακά δεδομένα, υπολογίστηκαν δείκτες, όπως το κατά κεφαλήν ΑΕΠ, το ΑΕΠ σε σταθερές τιμές και η διαχρονική μεταβολή του. Οι δείκτες αποσκοπούν στην ανάδειξη της μεταβολής των οικονομικών μεγεθών της χώρας, που στην συνέχεια θα συνδυαστούν και με τις δαπάνες των νοικοκυριών. Από την ΕΛΣΤΑΤ επίσης, συλλέχθηκαν δεδομένα για τις δαπάνες των νοικοκυριών και την διαχρονική τους εξέλιξη, καθώς και τα ποσοστά ανεργίας. Επιπλέον αυτών, καταγράφηκε ύστερα από έρευνα, το φορολογικό πλαίσιο των επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στον κλάδο για όλες τις μορφές φυσικών ή νομικών προσώπων, οι θεσμοθετημένοι μισθοί στον κλάδο της εκπαίδευσης, καθώς και οι ασφαλιστικές εισφορές. Ακόμα, στα πλαίσια της πληρέστερης διερεύνησης του οικονομικού περιβάλλοντος, συλλέχθηκαν στοιχεία για την διαθεσιμότητα των κεφαλαίων και των επιτοκίων δανεισμού και καταθέσεων, μέσω έρευνας στις μεγαλύτερες τράπεζες (Weelen and Hunger, 2004).

Το γενικευμένο περιβάλλον ενός οργανισμού ή μιας επιχείρησης περιλαμβάνει τα στοιχεία που δεν επηρεάζουν με άμεσο τρόπο τις δραστηριότητες μιας επιχείρησης ή ενός οργανισμού καθώς και δεν μπορούν να επηρεάσουν τη μακροχρόνια πορεία και τη στρατηγική (Buchanan & Gibb, 1998).

Συγκεκριμένα το ευρύτερο περιβάλλον αυτής της επιχείρησης περιλαμβάνει το πολιτικό, οικονομικό τεχνολογικό και κοινωνικοπολιτιστικό γενικευμένο περιβάλλον της (Γεωργόπουλος, 2010).

Πολιτικό – Νομικό περιβάλλον

Το πολιτικό περιβάλλον διέπεται από παράγοντες που σχετίζονται με την ευρύτερη πολιτική κατάσταση η οποία επικρατεί τόσο σε επίπεδο εθνικής πολιτικής περιλαμβάνοντας νόμους και φορείς της κυβέρνησης, καθώς και πολλές ομάδες πίεσης των οποίων η δράση στην επιχείρηση ή τον οργανισμό μπορεί να επιδράσει είτε με άμεσο είτε με έμμεσο τρόπο. Ένα παράδειγμα είναι το να προστεθεί ένας νέος ή να μεταβληθεί ένας ήδη υπάρχων νόμος από την κυβέρνηση και να δημιουργήσει σημαντικές στρατηγικές απειλές και ευκαιρίες στις επιχειρήσεις (Γεωργόπουλος, 2010).

Οι πολιτικοί παράγοντες σχετίζονται με τον τρόπο με τον οποίο η κυβέρνηση παρεμβαίνει στην οικονομία. Συγκεκριμένα, οι πολιτικοί παράγοντες έχουν τομείς όπως η φορολογική πολιτική, το εργατικό δίκαιο, το περιβαλλοντικό δίκαιο, οι εμπορικοί περιορισμοί, τα τιμολόγια και η πολιτική σταθερότητα. Οι πολιτικοί παράγοντες μπορούν επίσης να περιλαμβάνουν τα αγαθά και τις υπηρεσίες που η κυβέρνηση σκοπεύει να προσφέρει ή να παρασχεθούν (αγαθά αξίας) και εκείνα που η κυβέρνηση δεν επιθυμεί να παρασχεθούν (αποδιορθωτικά αγαθά ή αγαθά αξίας). Επιπλέον, οι κυβερνήσεις έχουν μεγάλο αντίκτυπο στην υγεία, την εκπαίδευση και την υποδομή ενός έθνους (Buchanan & Gibb, 1998).

Η διερεύνηση αφορά στις νομοθεσίες και στις πολιτικές που εφαρμόζονται στον εξεταζόμενο κλάδο του οργανισμού και είτε αφορούν στην έναρξη, είτε στη διαδικασία λειτουργίας του οργανισμού. Τα στοιχεία που ερευνήθηκαν αφορούν (Buchanan & Gibb, 1998):

- το νομικό πλαίσιο αδειοδότησης
- κανονισμούς λειτουργίας και παραγωγής
- εργασιακούς κανονισμούς

Επιπλέον, αναλύεται η ευαισθησία του κλάδου στις πολιτικές αποφάσεις για την αλλαγή του εκπαιδευτικού συστήματος που συντελείται τακτικά(Buchanan & Gibb, 1998).

Κοινωνικό Περιβάλλον

Οι κοινωνικοί παράγοντες περιλαμβάνουν τις πολιτισμικές πτυχές και συνείδηση της υγείας, τον ρυθμό αύξησης του πληθυσμού, την κατανομή της ηλικίας, τις στάσεις σταδιοδρομίας και την έμφαση στην ασφάλεια. Οι υψηλές τάσεις στους κοινωνικούς παράγοντες επηρεάζουν τη ζήτηση για τα προϊόντα μιας επιχείρησης και τον τρόπο λειτουργίας της επιχείρησης αυτής. Για παράδειγμα, η γήρανση του πληθυσμού μπορεί να συνεπάγεται μικρότερο και λιγότερο επιθυμητό εργατικό δυναμικό (αυξάνοντας έτσι το κόστος της εργασίας). Επιπλέον, οι επιχειρήσεις μπορούν να αλλάξουν διάφορες στρατηγικές διαχείρισης για να προσαρμοστούν στις κοινωνικές τάσεις που προκαλούνται από αυτό (όπως η πρόσληψη ηλικιωμένων εργαζομένων)(Buchanan & Gibb, 1998).

Η διερεύνηση αφορά στα δημογραφικά και στα κοινωνικά χαρακτηριστικά που ισχύουν και αφορούν κυρίως στον κλάδο της οικονομίας που επιχειρεί ο οργανισμός. Τα στοιχεία αυτά, ανάλογα το είδος του οργανισμού, μπορεί να διαφοροποιήσουν κατά πολύ τη στόχευση ανάπτυξης ή εισόδου σε έναν επιχειρηματικό τομέα(Buchanan & Gibb, 1998).

Ενδεικτικά αναφέρονται(Buchanan & Gibb, 1998):

- οι αλλαγές στον τρόπο ζωής
- οι προσδοκίες για καριέρα που υπάρχουν στο προσωπικό που θα εργαστεί για τον οργανισμό
- οι καταναλωτικές συνήθειες του κόσμου
- η αύξηση ή η μείωση του πληθυσμού
- η ηλικιακή κατανομή του πληθυσμού
- το επίπεδο σπουδών
- οι κοινωνικές παροχές
- ο ρυθμός γεννήσεων και άλλες τέτοιες δημογραφικές παράμετροι.

Τεχνολογικό περιβάλλον

Οι τεχνολογικοί παράγοντες περιλαμβάνουν τεχνολογικές πτυχές, όπως δραστηριότητες έρευνας και ανάπτυξης, αυτοματοποίηση, τεχνολογικά κίνητρα και ρυθμό τεχνολογικών αλλαγών. Αυτά μπορούν να καθορίσουν τους φραγμούς εισόδου, το ελάχιστο αποτελεσματικό επίπεδο παραγωγής και να επηρεάσουν τις αποφάσεις εξωτερικής ανάθεσης. Επιπλέον, οι τεχνολογικές αλλαγές θα επηρεάσουν το κόστος, την ποιότητα και θα οδηγήσουν στην καινοτομία(Buchanan & Gibb, 1998).

Η διερεύνηση αφορά στις επιπτώσεις και στις αλλαγές που ενδεχομένως να επιφέρει στον κλάδο η ανάπτυξη της τεχνολογίας και αφορά τόσο στη διαδικασία παραγωγής, αλλά και στην διαδικασία λειτουργίας ενός οργανισμού(Buchanan & Gibb, 1998).

Συγκεκριμένα, ερευνήθηκαν(Buchanan & Gibb, 1998):

- η στόχευση στην τεχνολογική εξέλιξη
- τα νέα προϊόντα που εισάγονται στην αγορά και αφορούν είτε άμεσα είτε έμμεσα τον κλάδο
- η βελτίωση παραγωγής με σύγχρονες τεχνολογίες
- η δυνατότητα χρήσης του διαδικτύου για βελτίωση των παραγομένων υπηρεσιών και άλλες όμοιες παράμετροι.

Η διερεύνηση του τεχνολογικού περιβάλλοντος πραγματοποιήθηκε με έρευνα των προσφερόμενων νέων υπηρεσιών και προϊόντων στις επιχειρήσεις του κλάδου. Για την έρευνα αυτή χρησιμοποιήθηκαν κυρίως οι ιστότοποι των ηγετικών επιχειρήσεων του κλάδου, οι οποίες επενδύουν στην έρευνα και στην τεχνολογία και προσφέρουν συνεχώς ό,τι πληρέστερο υπάρχει στον κλάδο των φροντιστηρίων(Buchanan & Gibb, 1998).

Μια παρόμοια και σχετική ανάλυση, που ονομάζεται PESTLE, περιλαμβάνει δύο ακόμη παράγοντες: Νομικό και Περιβαλλοντικό. Για τον νομικό παράγοντα, μια εταιρεία πρέπει να εξετάσει πώς οι νομικές αλλαγές και ερμηνείες θα μπορούσαν να επηρεάσουν άμεσα ή έμμεσα μια εταιρεία, σύμφωνα με τον Daniel Feiman, διευθύνοντα σύμβουλο στο Build It Backwards (Γεωργόπουλος, 2010).

Οφέλη μιας ανάλυσης PEST

Υπάρχουν πολλά οφέλη από τη διεξαγωγή ανάλυσης PEST, η οποία μπορεί να αποκομίσει μερίσματα για την επιχείρηση. Τα σημαντικότερα οφέλη περιλαμβάνουν(Γεωργόπουλος, 2010):

- Μεγαλύτερη κατανόηση της επιχείρησης
- Αποτελεσματικότερος μακροπρόθεσμος στρατηγικός προγραμματισμός
- Μεγαλύτερη προσοχή σε πιθανές απειλές και κινδύνους
- Διορατικότητα για πολύτιμες επιχειρηματικές ευκαιρίες

ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΟΥ ΚΛΑΔΟΥ

Ως προς το πολιτικό και νομικό περιβάλλον στην Ελλάδα τα τελευταία 8 χρόνια έχει παρουσιαστεί μια γενικότερη αναταραχή στο πολιτικό σκηνικό η αιτία της οποίας είναι η οικονομική ύφεση. Ειδικότερα τα τελευταία 8 χρόνια η Ελλάδα ανέδειξε 7 διαφορετικές κυβερνήσεις από τις οποίες οι δύο ήταν υπηρεσιακές. Στην Παιδεία αυτά τα οκτώ χρόνια παρατηρήθηκαν 8 υπουργοί. Οι συνεχείς αλλαγές στον Υπουργό Παιδείας προκάλεσε αστάθεια και ασυνέχεια στη χαρασσόμενη πολιτική και ειδικότερα στον κλάδο της ιδιωτικής εκπαίδευσης(Γεωργόπουλος, 2010).

Εκτός από την ηγεσία του εν λόγω Υπουργείου στο οποίο διαδραματίστηκαν πολλές αλλαγές ο Νόμος σχετικά με τη χορήγηση άδειας ιδιωτικών ιδρυμάτων όπως και φροντιστηρίων πλέον περνά στο ΦΕΚ 3057/2012-Αριθμ 10136/ΙΑ. Αποτέλεσε μια διαδικασία η οποία έλαβε πολύ χρόνο και ήταν εξαιρετικά γραφειοκρατική για την οποία χρειαζόταν 16 δικαιολογητικά χαρτιά τόσο για τα φυσικά πρόσωπα, όσο και για το κτήριο. Αυτά μετά θα πρέπει να κατατίθενται στον Εθνικό Οργανισμό Πιστοποίησης Προσόντων και Επαγγελματικού Προσανατολισμού (ΕΟΠΠΕΠ). Ο οργανισμός αυτός μπορεί να ελέγξει τη συνδρομή των κριτηρίων και των προϋποθέσεων οι οποίες προβλέπονται με βάση την ισχύουσα απόφαση. Από την στιγμή της κατάθεσης των δικαιολογητικών και γίνεται ο απαιτούμενος έλεγχος ακολουθούνται 7 βήματα για να χορηγηθεί η άδεια λειτουργίας μέσα από το Διοικητικό Συμβούλιο του ΕΟΠΠΕΠ. Η διαδικασία αυτή παίρνει αρκετό χρόνο αλλά είναι εύκολη για τα φροντιστήρια μέσης εκπαίδευσης, σε αντίθεση με την ίδρυση ενός ιδιωτικού σχολείου που δεν απαιτεί επενδύσεις σε κτηριακές και υλικοτεχνικές δομές και εξοπλισμό (ΦΕΚ 3057/2012).

Με βάση το οικονομικό περιβάλλον της ανάλυσης οι οικονομικές εξελίξεις της χώρας δραστηριοποίησης μιας επιχείρησης ή ενός οργανισμού μπορούν να επηρεάσουν τη λειτουργία της. Εκτός από την οικονομική κατάσταση σε επίπεδο εθνικής πολιτικής, είναι πρόβλημα η διερεύνηση της οικονομικής κατάστασης του εν λόγω κλάδου στον οποίο δραστηριοποιείται η επιχείρηση ή ο οργανισμός. Διάφορα στοιχεία τα οποία αφορούν την οικονομική ανάλυση του περιβάλλοντος σχετίζονται με την ανεργία, τις πληθωριακές τάσεις, το φορολογικό πλαίσιο και τις πιθανές προβλέψεις που ενδεχομένως να επηρεάζουν την επιχειρηματικότητα, σε αναπτυξιακό επίπεδο, στο ΑΕΠ και τα οικονομικά μεγέθη της χώρας (Γεωργόπουλος, 2010).

Το βασικότερο χαρακτηριστικό των οικονομικών εξελίξεων στη χώρα μας μέχρι και

το 2017 το οποίο επηρέασε με καθοριστικό τρόπο κάθε οικονομικό κλάδο και μέσα σε αυτούς και τον κλάδο της ιδιωτικής εκπαίδευσης είναι η οικονομική κρίση. Το κλίμα αυτό έχει οδηγήσει στο να επιβαρυνθεί η οικονομική δραστηριότητα στη χώρα με άμεσο αποτέλεσμα την οικονομία της χώρας σε κατάσταση ύφεσης. Παρόλα αυτά η ιδιωτική εκπαίδευση φαίνεται να είναι μέλος των κλάδων οι οποίοι επηρεάστηκαν λιγότερο διότι η ζήτηση της αγοράς των υπηρεσιών ιδιωτικής εκπαίδευσης παραμένει σταθερή και αυτό που έχει μεταβληθεί είναι η αμοιβή (ICAP 2009, IOBE, 2011, Παπαματθαίου, 2014).

Σε πολλές προκλήσεις της οικονομικής διάστασης έχει σημειωθεί πως οι Κυβερνήσεις των τελευταίων χρόνων θέσπισαν κάποια δημοσιονομικά μέτρα με σκοπό να περιοριστούν τα ελλείμματα των περισσοτέρων από τα οποία έχουν να κάνουν με την ελάττωση των εισοδημάτων και με συνέπεια την αγοραστική δύναμη των καταναλωτών αλλά και της καταναλωτικής δαπάνης όπως είναι η ελάττωση του κατώτατου μισθού, οι περικοπές των συντάξεων και οι περικοπές επίσης και των επιδομάτων. Όλα τα παραπάνω σε συνδυασμό και με την αύξηση της φορολογίας ώθησαν στην ελάττωση του διαθέσιμου κατά κεφαλήν εισοδήματος και του εισοδήματος των νοικοκυριών από το 2007 έως το 2015 (OECD, 2016).

Εκτός των ανωτέρω η οικονομική κατάσταση είναι αβέβαια εξαιτίας της κρίσης και των συνεπειών της διότι οι τράπεζες ελαττώνουν τις πιστώσεις οι οποίες χορηγούνται στις επιχειρήσεις και τους οργανισμούς με συνέπεια την εμφάνιση προβλημάτων ρευστότητας. Επίσης το δημόσιο μπορεί να παρουσιάσει μεγάλες καθυστερήσεις στο να εξοφλίσει τις διάφορες υποχρεώσεις του γεγονός το οποίο προκαλεί δυσκολίες στη ρευστότητα στην εθνική αγορά και φυσικά στις επιχειρήσεις. Σε συνδυασμό όλα αυτά τα μέτρα δημοσιονομικής πολιτικής, η στάση των τραπεζών και τα διάφορα μέτρα λιτότητας συνέβαλαν σε έναν φαύλο κύκλο λιτότητας και ελλειμμάτων ρευστότητας οδηγώντας την οικονομία της χώρας σε πιο βαθιά ύφεση (ΓΣΕΕ, 2014).

Με βάση την παράγραφο 3 του άρθρου 30 του Νόμου 4415/2016 ελαττώθηκε ο εβδομαδιαίο ωράριο πλήρους διδακτικής απασχόλης για τον κλάδο των εκπαιδευτικών στα φροντιστήρια από τις 40 ώρες στις 21 που αντιστοιχούν σε 25 ένσημα ανά μήνα ανεξάρτητα από την κατανομή των διδακτικών ωρών των ημερών της εβδομάδας (Νόμος 4415/2016, ΦΕΚ 159).

Όσον αφορά το κοινωνικό και πολιτιστικό περιβάλλον τα στοιχεία που το απαρτίζουν, παρουσιάζουν πιθανές επιδράσεις στη λειτουργία μιας επιχείρησης, στη διαμόρφωση των χαρακτηριστικών των καταναλωτών και συνεπώς και στο σχεδιασμό των απαραίτητων στρατηγικών που αφορούν την προσέγγισή τους. Οι σημαντικότεροι από αυτούς τους παράγοντες είναι το μορφωτικό επίπεδο, το εισοδηματικό επίπεδο, η γεωγραφική και η πληθυσμιακή συγκέντρωση, οι στάσεις και οι προτιμήσεις των καταναλωτών σχετικά με τον ελεύθερό τους χρόνο και οι αλλαγές του τρόπου ζωής των καταναλωτών (Γεωργόπουλος, 2010).

Το σημαντικότερο κομμάτι που αφορά το κοινωνικό και πολιτιστικό περιβάλλον είναι

οι δημογραφικοί παράγοντες διότι επηρεάζουν τις στρατηγικές οι οποίες σχεδιάζουν οι επιχειρήσεις. Στη χώρα μας η βασικότερη τάση σχετικά με τη δημογραφική κατάσταση είναι το δημογραφικό πρόβλημα το οποίο προκύπτει από την υπογεννητικότητα και την πτωτική πορεία του αριθμού των γεννήσεων. Είναι μια τάση η οποία σχετίζεται σε ρευστές συνθήκες αναφορικά με το εξωτερικό περιβάλλον μιας επιχείρησης και με βάση τον κλάδο ή και τη στρατηγική προσέγγιση αναδεικνύει πολλές ευκαιρίες και απειλές. Ειδικότερα για τον κλάδο της ιδιωτικής εκπαίδευσης και τα φροντιστήρια το δημογραφικό πρόβλημα θεωρείται απειλή διότι οι νέοι ηλικίας έως και 18 ετών λιγοστεύουν με το χρόνο αφού αυτοί είναι οι εν δυνάμει πελάτες των παρεχόμενων υπηρεσιών(Γεωργόπουλος, 2010).

Μια άλλη τάση η οποία παρατηρείται στο περιβάλλον με κοινωνικά και πολιτιστικά κριτήρια σχετίζεται με την ανάπτυξη των περισσότερων επιχειρήσεων οι οποίες εφαρμόζουν ειδικές στρατηγικές μάρκετινγκ. Είναι μια τάση με σκοπό τη χάραξη μιας στρατηγικής που αφορά τη διατήρηση της καινοτομίας, αποτελώντας τη βάση για τη διατήρηση ενός ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος, δίνοντας ευκαιρίες ανάπτυξης σε μικρομεσαίες επιχειρήσεις (Hagen et al, 2004).

Με βάση το τεχνολογικό περιβάλλον της ανάλυσης του εξωτερικού περιβάλλοντος μιας επιχείρησης σχετίζεται με τη διερεύνηση των εξελίξεων της τεχνολογίας που προκύπτουν έχοντας σημαντικό αντίκτυπο τόσο στην ίδια την επιχείρηση όσο και στη στρατηγική της με ευκαιρίες και απειλές (Γεωργόπουλος, 2010).

Από τη στιγμή που η επιχείρηση δεν έχει προσαρμοσθεί έγκαιρα για την εισαγωγή αποτελεσματικών τεχνολογικών προόδων στις δραστηριότητές της είναι επιτρεπτός ο ανταγωνισμός των επιχειρήσεων στην απόκτηση προβαδίσματος(Hagen et al, 2004).

εξελίξεων, είναι συνδυασμός της εξωστρέφειας και της ικανότητάς τους, για τον εντοπισμό των καινοτόμων ευκαιριών. Ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι το τεχνολογικό εργαλείο της σύγχρονης εποχής που αφορά το προφίλ των επιχειρήσεων σχετικά με την παρουσία μας επιχείρησης στο Διαδίκτυο και τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης. Το δεύτερο εργαλείο δε, είναι εξαιρετικά δημοφιλές στους νέους που είναι ο βασικός χρήστης των υπηρεσιών παροχής φροντιστηριακής εκπαίδευσης(Μάνεσης και Κακαβάς, 2016).

Ένα βασικό τεχνολογικό προϊόν των τελευταίων 10 ετών σχετικά με την ιδιωτική εκπαίδευση αλλά και στη Δημόσια σε πολύ μικρότερο βαθμό αποτελούν οι διαδραστικοί πίνακες. Αφορά μια καινούρια τεχνολογική λύση που αφορά τον τομέα της εκπαίδευσης λειτουργώντας υποστηρικτικά για τη διδασκαλία σε κάθε φάση της. Ο πίνακας αυτός είναι μια ψηφιακή συσκευή αφής η οποία συνδέεται με έναν υπολογιστή και έναν προτζέκτορα. Σε αντιδιαστολή με τον παραδοσιακό πίνακα με τις κιμωλίες ο εν λόγω πίνακας κάνει πιο εύκολη την διάδραση διότι μέσω της αφής τόσο οι εκπαιδευτικοί όσο και οι μαθητές παρουσιάζουν αλληλεπίδραση με το υλικό του πίνακα χρησιμοποιώντας με βάση τις ανάγκες τους κάθε φορά (Μάνεσης και Κακαβάς, 2016).

Ο πίνακας αυτός χρησιμοποιείται με συνδυασμό άλλων ψηφιακών εργαλείων όπως είναι το ψηφιακό βιβλίο και ο ατομικός υπολογιστής του καθενός αλλά και με τα παραδοσιακά μέσα διδασκαλίας. Ο συνδυασμός αυτός δίνει στον εκπαιδευτικό πολλές και νέες δυνατότητες καθώς και εργαλεία για την ελάττωση της απόστασης μεταξύ των γνωστικών αντικειμένων από την παραδοσιακή τεχνική διδασκαλίας, για την ανάπτυξη της επικοινωνίας στη διδακτική αίθουσα και την ανάπτυξη ενός κλίματος συνεργασίας και ομαδικότητας λειτουργώντας με θετικό τρόπο για τη βελτίωση των δεξιοτήτων του κάθε μαθητή(Μάνεσης και Κακαβάς, 2016).

1.4 Φροντιστήρια μέσης εκπαίδευσης στην Ελλάδα

Το φροντιστήριο αποτελεί θεσμό καθιερωμένο στην ελληνική εκπαιδευτική πραγματικότητα, τόσο μέσα από την πολύχρονη νομοθετική κάλυψη όσο και μέσα από τη μαθητική αποδοχή στο σύνολό της (Πολυχρονάκη και Τσιλόγλου, 2006).

Μέχρι τις αρχές του 20ού αιώνα απαιτούνταν μόνο κατοχή απολυτηρίου Γυμνασίου για την εισαγωγή στις ανώτατες σχολές. Δεν είναι σύμπτωση η καθιέρωση των εισαγωγικών εξετάσεων το 1932 και η ψήφιση του Α.Ν. 2545/40 «Περί ιδιωτικών σχολείων, φροντιστηρίων και οικοτροφείων» από την κυβέρνηση Ι.Μεταξά. Μέχρι τις αρχές του 1960, τα φροντιστήρια θεωρούνταν αποτέλεσμα της δυσκολίας των θεμάτων και της ανεπάρκειας των σχολικών βιβλίων. Από τη μεταρρύθμιση του 1964 μέχρι και την καθιέρωση του Ενιαίου Λυκείου έγιναν προσπάθειες μείωσης της ροής προς τα φροντιστήρια. Η επιβίωση των φροντιστηρίων παρά τις μεταβολές των εξεταστικών συστημάτων αποδεικνύει ότι παράγοντας διατήρησής τους δεν αποτέλεσαν οι εξεταστικές δοκιμασίες, όσο οι μορφωσιολατρικές αντιλήψεις της ελληνικής οικογένειας και η σημαντικότητα εξαργύρωσης του πανεπιστημιακού πτυχίου στην αγορά εργασίας, που με την ανταγωνιστικότητα και τον κλειστό αριθμό εισακτέων οδηγούν σε παραμηχανισμούς υπέρβασης των φραγμών που τίθενται με οποιοδήποτε οικονομικό αντάλλαγμα(Πολυχρονάκη και Τσιλόγλου, 2006).

Η ιδεολογία των γονέων ως καταναλωτών εκπαιδευτικών υπηρεσιών κατέχει σημαντική θέση μέσα στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα, όχι όμως σε σχέση με τη δημόσια όσο με την ιδιωτική όψη του. Το γεγονός μάλιστα ότι οι οικογένειες συμμετέχουν σημαντικά στις συνολικές εκπαιδευτικές δαπάνες της χώρας όχι όσον αφορά την επίσημη ιδιωτική εκπαίδευση, που είναι αρκετά περιθωριακή και ελιτίστικη, αλλά ιδιωτικές εκπαιδευτικές υπηρεσίες έξω από τα επίσημα εκπαιδευτικά ιδρύματα είναι ένα φαινόμενο καθαρά «ελληνικό» (Σπυρόπουλος, 1994). Μέσα από την ιστορική επισκόπηση των κυριότερων εκπαιδευτικών μεταρρυθμίσεων του προηγούμενου αιώνα διερευνάται η διαπλοκή, που φαίνεται να ελλοχεύει, μεταξύ των εξεταστικών συστημάτων και του φροντιστηριακού μηχανισμού, καθώς «η σημαντικότερη κοινωνικά και οικονομικά έκφραση των εξετάσεων, με την οποία αυτόματα συνδέονται περισσότερο το δευτεροβάθμιο σχολείο αλλά και το Πανεπιστήμιο, είναι τα παντός είδους φροντιστήρια» (Κοντογιαννοπούλου – Πολυδωρίδη, 1995).

Η σημαντικότητα των εξετάσεων ως κορυφαίου γεγονότος στην εκπαιδευτική πορεία των μαθητών έγκειται ακριβώς στο διαχωρισμό που τίθεται ανάμεσα στη μαζικότητα της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και στην επιλεκτικότητα της τριτοβάθμιας, καθώς και στην κοινωνική πίεση για ατομική ευημερία μέσω της τελευταίας (Κυρίδης, 1997). Γενικά μέσα από τις εξετάσεις καλλιεργείται μια “συνείδηση επίδοσης”, η οποία τελικά παραπέμπει στην υιοθέτηση ανταγωνιστικών στρατηγικών, όπως είναι το φροντιστήριο ή τα ιδιαίτερα μαθήματα (Πολυχρονάκη και Τσιλόγλου, 2006).

Είναι αξιοσύστατη παρατήρηση ότι η ελευθερία της ιδιωτικής εκπαίδευσης εμφανίστηκε και αναγνωρίστηκε όχι μόνο από τα πρώτα χρόνια δημιουργίας του ελληνικού κράτους (Διάταγμα 1834, άρθρο 63), αλλά ήδη από τα χρόνια που σχεδιαζόταν η απελευθέρωσή του (Σύνταγμα Τροιζήνας 1827, άρθρο 20). Το δικαίωμα της ιδιωτικής εκπαίδευσης απέκτησε ουσιαστική και επίσημη αναγνώριση με το άρθρο 11 του Συντάγματος του 1844, το οποίο αναγνώριζε απεριόριστη ελευθερία στην άσκηση του δικαιώματος αυτού για τη σύσταση εκπαιδευτικών καταστημάτων (Μιχόπουλος, 1994).

Ιδιαίτερα στη δεκαετία 1860-1870 αυξάνει ο ρυθμός ίδρυσης ιδιωτικών σχολείων τόσο στην πρωτοβάθμια όσο και στη μέση εκπαίδευση, γεγονός που θεμελιώνει πρώιμα στην ελληνική συνείδηση την «εμπορία των γραμμάτων». Δεν είναι λοιπόν τυχαίο ότι ήδη από τα 1856 παρουσιάζονται τα πρώτα συμπτώματα της ανάγκης για επιλεκτικότητα μέσα από τη χρήση και ιδιαίτερων μαθημάτων(Ανδρέου, 1993).

Σύμφωνα με αυτά που προβλέπονται στο Διάταγμα της 18ης Αυγούστου 1856 «περί προγυμνάσεως μαθητών και διδασκαλίας εν ιδιωτικούς εκπαιδευτηρίοις παρά καθηγητών και διδασκάλων» (Δημαράς, 1990). Έτσι «απαγορεύεται πάντως εις τους γυμνασιακούς καθηγητάς και παρ' ελληνικούς σχολείοις διδασκάλους να προπαιδεύωσιν ή να διδάσκωσιν εν ταις οικίαις αυτών, ή εν τοις δωματίοις του δημοσίου διδακτηρίου, ή αλλοθί που, μαθητάς ανήκοντας εις τας υπό των ιδίων διδασκομένας τάξεις ... άνευ προηγουμένης αδείας του επί των Εκκλησιαστικών και της Δημοσίας Παιδείας υπουργείου, παραχωρουμένης, αφού πρότερον ακουσθή η γνώμη του ανήκοντος γυμνασιάρχου ή σχολάρχου, κατά την περίστασιν» (Δημαράς, 1990).

Είναι γνωστό ότι με την καθιέρωση των πρώτων ελληνικών Ανώτατων Σχολών του Πανεπιστημίου της Αθήνας δεν ήταν απαραίτητη καμιά εξεταστική δοκιμασία. Σύμφωνα με το Β.Δ. «Περί προσωρινού κανονισμού του εν Αθήναις συστηθησόμενου Πανεπιστημίου», που δημοσιεύτηκε το 1837 στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, προϋπόθεση για την εγγραφή στα Ανώτατα Ιδρύματα οριζόταν η κατοχή απολυτηρίου δημόσιου Γυμνασίου (Β.Δ. «Περί προσωρινού κανονισμού του εν Αθήναις συστηθησόμενου Πανεπιστημίου, Εφημερίς της Κυβερνήσεως αριθ.12, 14/26 Απριλίου 1837, άρθρο 11). Σε γενικές γραμμές, σε ολόκληρο το 19 και μέχρι τις αρχές του 20ού αιώνα εξακολουθεί να ισχύει το ίδιο σύστημα ελεύθερης εισαγωγής στα πανεπιστήμια, οπότε και ο φροντιστηριακός μηχανισμός είναι ανύπαρκτος (Πολυχρονάκη και Τσιλόγλου, 2006).

Με τις μεταρρυθμίσεις των ετών 1913 και 1917 γίνεται προσπάθεια για την αντιμετώπιση των εκπαιδευτικών δυσλειτουργιών που εντοπίζονται στην έλλειψη πρακτικού προσανατολισμού, στη μονολιθικότητα και στην αδυναμία καθιέρωσης λαϊκής παιδείας με τη δημιουργία δεύτερου σχολικού δικτύου, δηλαδή της τεχνικο-επαγγελματικής εκπαίδευσης που αποσκοπεί έμμεσα και στη μείωση της ροής προς την ανώτατη εκπαίδευση (Νούτσος, 1995).

Στο Πανεπιστήμιο Αθηνών οι εισιτήριες εξετάσεις θεσπίζονται για πρώτη φορά με το Ν. 2905 της 27 Ιουλίου 1922 «Περί Οργανισμού του Αθήνησιν Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου». Τα άρθρα 135 και 139 του νόμου όριζαν «δοκιμασία εν ή δέον να ευδοκιμήση ο βουλόμενος να εγγραφή φοιτητής...». Με την έκδοση Β. Διατάγματος θα ρυθμίζονταν και αυτά που αφορούσαν τη δοκιμασία. Η καταστροφή του 1922 είχε ως επακόλουθο ο νόμος να μείνει ανενεργός(Νούτσος, 1995).

Η εισαγωγή στο πανεπιστήμιο κατόπιν εξετάσεων φαίνεται ότι εφαρμόστηκε για πρώτη φορά το ακαδημαϊκό έτος 1924-25 στο Χημικό τμήμα της Φυσικομαθηματικής Σχολής και επεκτάθηκε και στις άλλες σχολές το ακαδημαϊκό έτος 1926-27. Αν και παραμένουν διάτρητα τα όρια στο θέμα της εισαγωγής των εξετάσεων στο Πανεπιστήμιο, το 1932 ψηφίζεται ο Ν. 5343 της 23.3.1932 «Περί Οργανισμού του Πανεπιστημίου Αθηνών», ο οποίος παγιώνει τελικά ένα νέο δίπολο: εισαγωγικές εξετάσεις και περιορισμένο αριθμό εισακτέων. Η επιτακτικότητα της ανάγκης για καθιέρωση εξεταστικής δοκιμασίας και κατάργησης της ακώλυτης εισαγωγής στα ΑΕΙ τεκμηριώνεται στην «αγραμματοσύνη» των αποφοίτων του Γυμνασίου που εγγράφονται στο πανεπιστήμιο και στον κίνδυνο πτώσης της ποιοτικής στάθμης των σπουδών, αλλά και στην αδυναμία απορρόφησης των πτυχιούχων από την αγορά εργασίας λόγω του πληθωρισμού τους(Δημαράς, 1990).

Η εξαργύρωση του πανεπιστημιακού πτυχίου στην αγορά εργασίας είναι σημαντική, γεγονός το οποίο συνεπάγεται ανοδική κοινωνική κινητικότητα, ιδιαίτερα για τα άτομα χαμηλής κοινωνικής προέλευσης, για τα οποία ειδικά ο δημόσιος τομέας αντιπροσώπευε τη διαρκή υπόσχεση της απορρόφησης και της οριστικής τους αποκατάστασης (Καραποστόλης, 1984).

Δεν είναι τυχαίο λοιπόν ότι σε αυτή την περίοδο από το 1922 έως και το 1960 ξεκινούν να αναπτύσσονται διάφοροι παρα-μηχανισμοί υπέρβασης των φραγμών που τίθενται, ένας από τους οποίους είναι και η εμφάνιση της εξωσχολικής ενισχυτικής διδασκαλίας των φροντιστηρίων. Στη δεκαετία του 1920 τοποθετείται η «σύλληψη» των φροντιστηρίων κυρίως για τη διδασκαλία των μαθηματικών, γι' αυτό και οι μαθητές που φοιτούσαν σε αυτά προέρχονταν από πρακτικά λύκεια και εμπορικές σχολές, ενώ οι διδάσκοντες ήταν από το χώρο της δημόσιας εκπαίδευσης (Ο.Ι.Ε.Λ.Ε., 1980).

A.N. 2525/40 : ΕΠΙΣΗΜΗ ΚΑΘΙΕΡΩΣΗ ΤΟΥ ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟΥ

Επίσημα, το φροντιστήριο και τα ιδιαίτερα μαθήματα θεσμοθετούνται με τον «Αναγκαστικό Νόμο 2525/40, Περί ιδιωτικών σχολείων, φροντιστηρίων και οικοτροφείων», ο οποίος ψηφίστηκε από τη δικτατορική κυβέρνηση του Ι. Μεταξά και ισχύει μέχρι σήμερα. Η θεσμική αναγνώριση του φροντιστηρίου κατοχυρώνει μια θεσμοποιημένη δραστηριότητα που μέχρι τότε λειτουργούσε άτυπα. Οπωσδήποτε πάντως η εμφάνιση του φροντιστηρίου πρέπει να συνδεθεί με τη γενίκευση των εξεταστικών δοκιμασιών ως μέσου επιλογής εκείνων που θα προωθούνταν στα ανώτερα εκπαιδευτικά επίπεδα, όπως για πρώτη φορά προβλέπεται στη μεταρρύθμιση του 1929. Κινητήρια αρχή για την ίδρυση των φροντιστηρίων φαίνεται να αποτελούσε το εξεταστικό σύστημα, στο οποίο δεν προβλεπόταν καθορισμένη ύλη και σε ορισμένες περιπτώσεις δεν υπήρχε αντιστοιχία ανάμεσα στην εξεταστέα και τη διδακτέα ύλη του σχολείου (Πολυχρονάκη και Τσιλόγλου, 2006).

Στην παράγραφο 1 του άρθρου 63 δίνεται ο ορισμός του φροντιστηρίου : «Ως φροντιστήριο ... λογίζεται η εν τω αυτώ χώρω διδασκαλία μαθημάτων εις ομάδα προσώπων πλειόνων των πέντε εν συνόλω καθ' εβδομάδα, προς συμπλήρωσιν και εμπέδωσιν γνώσεων αναγομένων εις τον κύκλον των μαθημάτων της στοιχειώδους, μέσης, ανωτέρας και ανωτάτης εκπαιδεύσεως ... επί τρεις το πολύ ώρας ημερησίως ως προς τας εκ των αυτών προσώπων αποτελουμένας ομάδας.» Είναι χαρακτηριστικό ότι η αναγκαιότητα των φροντιστηρίων αναγνωρίζεται σε όλες τις βαθμίδες της εκπαιδεύσεως από την πρωτοβάθμια έως και την τριτοβάθμια και έτσι ανάλογα με αυτές διακρίνονται σε(Γεωργόπουλος, 2010):

Στοιχειώδους Εκπαιδεύσεως που προετοιμάζουν τους μαθητές για τις εισιτήριες εξετάσεις των σχολείων της μέσης εκπαιδεύσεως και λειτουργούν μόνο τους μήνες των θερινών σχολικών διακοπών,

Μέσης Εκπαιδεύσεως, που έχουν ως σκοπό την ενίσχυση των μαθητών στα μαθήματα των σχολείων μέσης εκπαίδευσης και

Ανωτάτης Εκπαιδύσεως, που προπαρασκευάζουν τους μαθητές για τις εισαγωγικές εξετάσεις των Πανεπιστημίων και άλλων ανώτερων ή ανώτατων σχολών, αλλά και τους φοιτητές ή σπουδαστές για τις τμηματικές και πτυχιακές εξετάσεις τους (ΦΕΚ 287/10-9-1940).

Ο νόμος παραμένει σε ισχύ μόνο όσον αφορά το τυπικό του μέρος, ενώ στο ουσιαστικό μένει ανενεργός εφόσον απευθύνεται σε ένα ετεροχρονισμένο πλέον εκπαιδευτικό σύστημα, όπως φαίνεται και από την παραπάνω κατηγοριοποίηση (Πολυχρονάκη και Τσιλόγλου, 2006).

Επίσης, είναι χαρακτηριστικό ότι οι φροντιστές χρειάζεται να έχουν τους τίτλους σπουδών και τα προσόντα που απαιτούνται για το διορισμό σε αντίστοιχη θέση του δημοσίου σχολείου, ενώ οι καθηγητές που υπηρετούν σε ιδιωτικά σχολεία, δεν επιτρέπεται να ιδρύουν και να διατηρούν φροντιστήρια, αλλά μπορούν να διδάσκουν σε αυτά ή να κάνουν ιδιαίτερα μαθήματα μέχρι και δώδεκα ώρες εβδομαδιαίως Ένα άλλο αξιοσημείωτο στοιχείο του νόμου είναι αυτό που αφορά την προσωνομία των φροντιστηρίων, δηλαδή απαγορεύεται να προσαγορεύονται ως «Ακαδημία», «Ακαδημαϊκόν» ή «Εθνικόν» ή ακόμα να τιτλοφορούνται ως σχολές ή να παριστάνονται ως κανονικά σχολεία ή να δίνονται υποσχέσεις για χορήγηση τίτλων σπουδών(Πολυχρονάκη και Τσιλόγλου, 2006).

Πάντως, η πολύχρονη διατήρηση του θεσμού και η νομική παγιποίησή του, παρά τις αλλεπάλληλες μεταβολές του επίσημου εκπαιδευτικού συστήματος, αποδεικνύουν ως ένα βαθμό τη διαχρονική του αναγκαιότητα και σκοπιμότητα, αποκλείοντας την περίπτωση του συγκυριακού μέτρου βραχυπρόθεσμης ή μεσοπρόθεσμης διάστασης, αλλά και τη γενική αρχή συνύπαρξης της ιδιωτικής και δημόσιας εκπαίδευσης, που διέπει το ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα (Ανθογαλίδου – Βασιλακάκη, 1980).

ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ ΤΟΥ 1964

Οι όποιες παραλλαγές των εξετάσεων εφαρμόζονται με μικροδιαφορές στη δεκαετία του 1940 και χωρίς αλλαγές από το 1954 έως το 1964. Με τη μεταρρύθμιση του 1964 καθιερώνεται η δωρεάν παιδεία σε όλες τις εκπαιδευτικές βαθμίδες που προϋποθέτει δωρεάν χορήγηση σχολικών βιβλίων, μη καταβολή διδάκτρων για τη φοίτηση στα κρατικά εκπαιδευτήρια οποιασδήποτε βαθμίδας, ανεμπόδιστη πρόσβαση όλου του μαθητικού πληθυσμού στις σχολικές μονάδες ανεξάρτητα από τον τόπο διαμονής. Παράλληλα προωθείται η ίδρυση ημιγυμνασίων στις αγροτικές περιοχές και νέων πανεπιστημίων στα Ιωάννινα, στην Πάτρα, στη Θράκη, στην Κρήτη και αργότερα και σε άλλες περιοχές, ενώ οι εξεταστικές δοκιμασίες παίρνουν εθνικό χαρακτήρα με ενιαία και αντικειμενική αξιολόγηση. Με αυτά τα μέτρα η πανεπιστημιακή εκπαίδευση καθίσταται περισσότερο προσιτή και γι' αυτό η ζήτησή της αυξάνεται όλο και περισσότερο. Γενικά η μεταρρύθμιση του 1964 επιδιώκει τον εκδημοκρατισμό της εκπαίδευσης και μέσα από την πάταξη των φροντιστηρίων, που λειτουργούσαν στην Αθήνα και κερδοσκοπούσαν εκμεταλλευόμενα τα εκτός συγκεκριμένης ύλης εξεταστικά θέματα των πανεπιστημιακών. Έτσι επιβάλλεται και θεσμοθετείται η μετάθεση της ευθύνης για την επιλογή και την αξιολόγηση των θεμάτων και των αποτελεσμάτων από τους καθηγητές του πανεπιστημίου στους καθηγητές της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και η ταύτιση της εξεταστέας με τη διδακτέα ύλη. Όμως είναι χαρακτηριστικό ότι τα φροντιστήρια παρουσιάζουν ιδιαίτερη ανάπτυξη στη δεκαετία 1950-1960, οπότε και αρχίζει η μαζική φοίτηση στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, ενώ από το 1964, με την προώθηση της επέκτασης των σχολικών μονάδων στην επαρχία, παρατηρείται άνοδος των φροντιστηρίων και στις επαρχιακές πόλεις (Ανδρέου, 1993).

ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΤΗΣ ΔΙΚΤΑΤΟΡΙΑΣ (1967-1974)

Ορατή τάση της δεκαετίας του 1970 αποτελεί η εφαρμογή του κλειστού αριθμού εισακτέων σε πολλές ειδικότητες, ως αποτέλεσμα της αύξησης των αποφοίτων της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Έτσι η επιλεκτική διαδικασία παρουσιάζει μια αυξημένη διοικητική πολυπλοκότητα με κλήρους, ποσοστά και πολύπλοκα συστήματα υπολογισμού των βαθμών (Κοντογιαννοπούλου – Πολυδωρίδη, 1998). Ο υψηλός ανταγωνισμός, που προκαλεί η δυσαναλογία υποψηφίων / εισακτέων, και συνακόλουθα το κλίμα αβεβαιότητας ευνοούν την προσφυγή των μαθητών στο παρασχολικό δίκτυο των φροντιστηρίων προκειμένου να αυξήσουν τις δυνατότητες πραγματοποίησης των σπουδών τους στις μετα-υποχρεωτικές εκπαιδευτικές βαθμίδες. Το γεγονός ότι όπως αναφέρει ο Παπαγεωργίου το 1964 τις 12.350 θέσεις διεκδικούσαν 27.000 υποψήφιοι, ενώ το 1975 τις 18.750 θέσεις διεκδικούσαν 65.000 υποψήφιοι αποτελεί ικανοποιητική ένδειξη για τον πολλαπλασιασμό των παρα-εκπαιδευτικών προπαρασκευαστικών κέντρων, αφού το φροντιστήριο λειτουργεί ως ένα από τα μέσα που χρησιμοποιούν οι υποψήφιοι στην προσπάθειά τους να διαφοροποιηθούν από τους πολλούς και να αποκτήσουν ταχύρρυθμα τις ικανότητες που χρειάζονται για να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις των εισαγωγικών εξετάσεων. Σύμφωνα με τα πορίσματα της Επιτροπής Παιδείας 1971-73, την περίοδο της δικτατορίας, το ιδιότυπο ελληνικό φαινόμενο των φροντιστηρίων οφείλεται «...εις την κρατούσαν νοοτροπία της ήσσοнос προσπαθείας, εις την πλημμελή οργάνωσιν και λειτουργίαν της σχολικής εκπαιδευσεως, εις τας αριθμητικώς περιορισμένας δυνατότητας εκπαιδευσεως των Ανωτάτων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων» (ΥΠΕΠΘ, 1974).

Η βαθμιαία έκλειψη αυτού του φαινομένου μπορεί να επιτευχθεί σταδιακά με την καταπολέμηση του πνεύματος της φυγοπονίας των μαθητών κυρίως από την οικογένειά τους, με την ανύψωση της στάθμης της σχολικής εκπαίδευσης και ειδικότερα την αποτελεσματική αντιμετώπιση των υστερούντων μαθητών, με την αύξηση της αριθμητικής δυνατότητας εκπαίδευσης των Ανωτάτων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων, που σε συνδυασμό με την αναβάθμιση των γυμνασίων μπορεί να οδηγήσει στην κατάργηση των εισιτηρίων εξετάσεων, και τέλος με την ανάπτυξη της Ανώτερης Επαγγελματικής Εκπαίδευσης (ΥΠΕΠΘ, 1974).

Φυσικά, λόγω του καθεστώτος, τίθενται ανησυχίες γιατί «ουδεμίαν εγγύησιν παρέχουν περί της εν αυτοίς φρονηματιστικής αγωγής, καθ' όσον λειτουργούν άνευ προγράμματος και άνευ ουσιαστικού ελέγχου»(ΥΠΕΠΘ, 1974), ενώ μέχρι τη λήψη δραστικών μέτρων για την εξαφάνιση του θεσμού, κρίνεται σκόπιμη η θέσπιση αυστηρών προϋποθέσεων για τη χορήγηση αδειών ίδρυσης και λειτουργίας των φροντιστηρίων Όμως η μεσολάβηση των πολιτικών εξελίξεων άφησε αναξιοποίητα τα πορίσματα της επιτροπής (Χαραλάμπους, 1991).

ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ ΤΟΥ 1976

Με τη μεταρρύθμιση του 1976 αποκαθίστανται, έστω και ετεροχρονισμένα, τα οράματα των σχεδιαστών της μεταρρύθμισης του 1964, καθώς παρατείνεται πάλι η υποχρεωτική σχολική φοίτηση από έξι σε εννέα χρόνια, καταργούνται οι εισαγωγικές εξετάσεις από το δημοτικό στο γυμνάσιο, ενώ οι απόφοιτοι του γυμνασίου έχουν τρεις εναλλακτικές λύσεις είτε να εισαχθούν, άνευ εξετάσεων, σε τεχνικές επαγγελματικές σχολές, είτε να δώσουν εισαγωγικές εξετάσεις για την εισαγωγή τους στο γενικό ή τεχνικο-επαγγελματικό λύκειο (Μπουζάκης, 1987).

Με τις λύσεις αυτές και ιδιαίτερα με τη στροφή στο τεχνικο-επαγγελματικό δίκτυο επιδιώκεται να αντιμετωπιστεί ο υπερπληθυσμός των γυμνασίων και η συσσώρευση των χιλιάδων αποφοίτων μπρος στις πανεπιστημιακές πύλες. Στις αλλεπάλληλες και πολύωρες συζητήσεις που έγιναν στη Βουλή για την εκπαιδευτική μεταρρύθμιση του 1976 τέθηκε επανειλημμένα από διάφορους ομιλητές το κοινωνικό ζήτημα των πανελλαδικών εξετάσεων, καθώς ενδιαφέρουν ως ένα σημαντικό βαθμό και την εθνική οικονομία μέσα από την πληρωμή σχετικών φροντιστηριακών διδασκτρων, ενώ είναι χαρακτηριστικός ο συσχετισμός που γίνεται στη Βουλή ανάμεσα στη φροντιστηριακή ιδιωτικοποίηση των σπουδών και στην εκπαιδευτική ανισότητα. «Εξι δισεκατομμύρια δραχμές τον χρόνο κοστίζει η παρακρατική παιδεία : ιδιωτικά σχολεία, φροντιστήρια, χωρίς να υπολογίζονται τα ιδιαίτερα μαθήματα», σύμφωνα με τον εισηγητή της πλειοψηφίας Κων/νο Αποσκίτη (Μπουζάκης, 1987).

Μαζί του ταυτίζεται και ο εισηγητής της μειοψηφίας Ευάγγελος Παπανούτσος λέγοντας ότι «ακόμη και άπορες οικογένειες στερούνται σήμερα τον επιούσιο για να δώσουν στα παιδιά τους μόρφωση, στέλνοντας τα στα ιδιωτικά σχολεία και στα φροντιστήρια...». Πάντως χρειάζεται να υπογραμμιστεί ότι μέχρι και το 1978, πριν δηλαδή τις Πανελλήνιες Εξετάσεις, «ο ρόλος των φροντιστηρίων δεν εμπλέκεται στην εκπαιδευτική διαδικασία που επιτελείται στο Λύκειο, αλλά περιορίζεται μόνο στη διαδικασία των εξετάσεων για τα πανεπιστήμια και συνεπώς δεν την επηρεάζει καθόλου ή τουλάχιστον δεν την επηρεάζει σημαντικά.ως τότε τα φροντιστήρια θεωρούνταν χώρος ελκυστικός για πολύ ικανούς πτυχιούχους, κυρίως των Φιλολογικών και Μαθηματικών Σχολών, όχι μόνο γιατί εξασφάλιζαν υψηλές οικονομικές παροχές, αλλά και γιατί προσέφεραν τη δυνατότητα να επιβεβαιώσουν τον καθηγητικό και παιδαγωγικό τους εξοπλισμό και να καταξιωθούν και ηθικά στο κοινωνικό τους περιβάλλον, αφού θεωρούνταν ότι εργάζονται σε μια βαθμίδα ανώτερη από αυτήν της μέσης δημόσιας εκπαίδευσης» (Μπουζάκης, 1987).

ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΕΙΣ ΣΤΗ ΔΕΚΑΕΤΙΑ ΤΟΥ 1980

Έως και το 1978, προ δηλαδή των Πανελληνίων Εξετάσεων, ο ρόλος των φροντιστηρίων δεν εμπλέκεται στην εκπαιδευτική διαδικασία που επιτελείται στο Λύκειο, αλλά περιορίζεται μόνο στη διαδικασία των εξετάσεων για τα ΑΕΙ και συνεπώς δεν την επηρεάζει καθόλου ή τουλάχιστον δεν την επηρεάζει σημαντικά. Τελικά το Ακαδημαϊκό Απολυτήριο, ως μέσο πρόσβασης στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, αντικαταστάθηκε από το σύστημα των πανελληνίων εξετάσεων με το Ν.1035/1980, ΦΕΚ 60/1980 τ. Α., που περιελάμβανε εξετάσεις στη Β΄ και Γ΄ Λυκείου ταυτόχρονα. Το σύστημα αυτό ίσχυσε μόνο για δύο χρόνια, από το 1980-82, αφού επικρίθηκε για την πολυπλοκότητά του, την απορρύθμιση των λυκειακών σπουδών με τις διαδοχικές εξετάσεις στη Β΄ και Γ΄ Λυκείου, την πρόκληση έντονου ψυχικού άγχους στους μαθητές και στους γονείς τους και την αύξηση της παραπαιδείας (Ευαγγελόπουλος, 1998).

Στην εκπαιδευτική μεταρρύθμιση των ετών 1981-85 έγινε πρόβλεψη για περιορισμό της παραπαιδείας και την παροχή ίσων ευκαιριών με το Ν.1304/1982, ενώ με το άρθρο 27 θεσπίστηκε η πρόσθετη εσωσχολική βοήθεια σε μαθητές της Α΄ και Β΄ τάξης του Λυκείου, που παρουσιάζουν χαμηλή επίδοση κατά τη διάρκεια του σχολικού έτους. Στην πράξη, όμως, αποδείχθηκε ότι δεν εξουδετερώθηκαν ορισμένοι ανασταλτικοί και ακυρωτικοί μηχανισμοί της θεσμικής αυτής καινοτομίας, που είχαν να κάνουν με την υποδομή, την πλαισίωση των κατάλληλου εκπαιδευτικού προσωπικού, την παροχή οικονομικών κινήτρων κ.ά. Τα κρατικά αυτά φροντιστήρια επικρίθηκαν ότι στερούνταν παιδαγωγικής σκοπιμότητας, γιατί αποτελούσαν κατά κάποιο τρόπο επίσημη αναγνώριση της αναγκαιότητας των ιδιωτικών φροντιστηρίων χωρίς τελικά να καταφέρουν να τα ανταγωνιστούν αποτελεσματικά στη διοικητική οργάνωση και διδακτική πείρα των καθηγητών (Κασσωτάκης, 1991).

Επιπλέον, η κατάργηση των εισαγωγικών εξετάσεων από το Γυμνάσιο στο Λύκειο με το Ν.1566/85 αποτελεί μέτρο απονομής κοινωνικής δικαιοσύνης που συνηγορεί στη μείωση των παραεκπαιδευτικών φαινομένων (Ευαγγελόπουλος, 1998). Αυτό το μέτρο ευθυγράμμισε τη δομή του εκπαιδευτικού συστήματος στο σημείο αυτό με εκείνη των δυτικοευρωπαϊκών χωρών, των οποίων η τακτική στηριζόταν στην “αναβολή της διαφοροποίησης” (Κοντογιαννοπούλου – Πολυδωρίδη 1990).

Έτσι, αυξάνεται η διαπερατότητα του εκπαιδευτικού συστήματος κυρίως όσον αφορά το λυκειακό απολυτήριο (Glowka, 1990), ενώ παρατηρείται μετάθεση των επιλεκτικών φραγμών από το σημείο επαφής στοιχειώδους / μέσης εκπαίδευσης στο ανάλογο μέσης / ανώτατης εκπαίδευσης.. Είναι φανερό ότι η τάση μεταφοράς του τελετουργικού της επιλογής προς το τέλος της λυκειακής βαθμίδας συνοδεύεται από την αποφασιστική σημασία που αποκτά η συγκεκριμένη επιλογή για την εκπαιδευτική και επαγγελματική εξέλιξη του ατόμου καθορίζοντας έτσι σε μεγάλο βαθμό την κοινωνική του ένταξη (Κοντογιαννοπούλου – Πολυδωρίδη Γ., 1990).

ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΕΙΣ ΣΤΗ ΔΕΚΑΕΤΙΑ ΤΟΥ 1990

Στα μέσα της δεκαετίας του '90, η οργάνωση της λυκειακής βαθμίδας ανασχηματίζεται με την κατάργηση των τριών τύπων Λυκείου που ίσχυαν μέχρι τότε : του θεωρητικού Γενικού Λυκείου, του κοινωνικά απαξιωμένου Τεχνικού και Επαγγελματικού Λυκείου και του περιθωριοποιημένου Ενιαίου Πολυκλαδικού Λυκείου (Κασσωτάκης, 1997).

Με το Ν. 2525/97 το Ενιαίο Λύκειο καθιερώνεται ως μοναδικός τύπος Λυκείου στην Ελλάδα. Προβλέπεται επίσης ένα παράλληλο σύστημα εκπαίδευσης μετά το Γυμνάσιο με τα Τεχνικά και Επαγγελματικά Εκπαιδευτήρια (ΤΕΕ) για την αναβάθμιση της τεχνικής εκπαίδευσης και τη δημιουργική της σύνδεση με την αγορά εργασίας (Σχέδιο Νόμου «Δευτεροβάθμια Τεχνική και Επαγγελματική Εκπαίδευση», Άρθρο 1 και Εγκύκλιος Γ2/4537/3/8/98).

Με την εισαγωγή του νέου τύπου Λυκείου εφαρμόζεται νέο ωρολόγιο και αναλυτικό πρόγραμμα, εισάγονται νέα διδακτικά αντικείμενα, αναμορφώνεται το διδακτικό υλικό. Γενικά, όμως η ανάπτυξη μηχανισμών συμπίεσης του μαθητικού πληθυσμού προς τα κάτω μέσα από την ενδυνάμωση των εκπαιδευτικών μηχανισμών επιλογής, την αύξηση της εξεταστέας ύλης και των αντικειμένων και την πολυπλοκότητα του τρόπου διατύπωσης των θεμάτων εξέτασης τροφοδοτεί ακόμα περισσότερο το φροντιστηριακό δίκτυο(Κασσωτάκης, 1997).

Έτσι, στα πλαίσια του νέου συστήματος του Ενιαίου Λυκείου, τα φροντιστήρια όχι μόνο δεν πλήττονται, αλλά αποκτούν διευρυμένες αρμοδιότητες αναλαμβάνοντας να παίξουν ένα επιπλέον ρόλο, «αυτόν του προσανατολιστή, αφού υποδεικνύουν στους μαθητές ποιες θα είναι οι σωστότερες επιλογές μαθημάτων για να συγκεντρώσουν ευκολότερα τα μόρια που χρειάζονται για την εισαγωγή τους σε κάποια σχολή ... χρησιμοποιώντας τελικά ένα πολύ κατευθυντικό μοντέλο εκπαιδευτικού και επαγγελματικού προσανατολισμού». Η αναπροσαρμογή των φροντιστηρίων μέσης εκπαίδευσης στην κατεύθυνση όχι μόνο της προετοιμασίας των μαθητών για τις εισαγωγικές εξετάσεις, αλλά και της ενίσχυσης της επίδοσης των μαθητών μέσα στο σχολείο αποτέλεσε ενισχυτικό παράγοντα για την επέκτασή τους (Κωνσταντοπούλου, 1999).

Σύμφωνα με έρευνα, που έγινε με την εποπτεία του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου σε δύο διαφορετικές χρονικές περιόδους, βρέθηκε ότι ενώ το 1984 το 64% των μαθητών παρακολουθούσαν φροντιστήριο και ιδιαίτερο μάθημα, το 1993 το ποσοστό αυτό αυξήθηκε σε 95% (Κωνσταντοπούλου, 1999).

Αυτή η ιδιωτικοποιημένη ροπή στην εκπαίδευση ως διεθνές φαινόμενο εκφράζεται και με την αύξηση ιδιωτικών εκπαιδευτικών ιδρυμάτων και με τη μετάθεση του βάρους χρηματοδότησης της παιδείας από το κράτος στο μαθητή. Η «πολιτική της γονεϊκής επιλογής», η οποία εμφανίζεται σε διάφορες ευρωπαϊκές χώρες, αφορά τη δυνατότητα επιλογής και παρέμβασης των γονέων στην εκπαιδευτική διαδικασία σύμφωνα με τις ιδιαίτερες απαιτήσεις τους, γεγονός που έμμεσα οδηγεί στην ιδιωτικοποίηση της εκπαίδευσης προβάλλοντας μια καταναλωτική αντίληψη για τη γνώση (Geiger, 1988).

Η ανταγωνιστική δεοντολογία, η εξατομίκευση των εκπαιδευτικών κινήτρων και η αντίληψη για την ανταλλακτική διάσταση της γνώσης σε συνδυασμό με την προϊούσα ιδιώτευση λειτουργούν ως ενδογενείς πηγές έντασης συνθέτοντας μια προοπτική ρήξης με τους σκοπούς και τη διάρθρωση του επίσημου εκπαιδευτικού δικτύου. Εξάλλου, η περιφρόνηση της τεχνικής – χειρωνακτικής εργασίας, η άκριτη προτίμηση των ακαδημαϊκών επαγγελμάτων, η επιδίωξη μόνιμης απασχόλησης στο Δημόσιο, η εξασφάλιση υψηλού κοινωνικού κύρους περισσότερο μέσω των σπουδών παρά μέσω της επαγγελματικής απόδοσης και ο προσανατολισμός όχι σε συγκεκριμένα επαγγέλματα, αλλά σε γενικούς τομείς δραστηριοτήτων εμφανίζονται στην Ελλάδα πιο έκδηλα από ό,τι στις περισσότερες ευρωπαϊκές χώρες (Ψαχαρόπουλος και Παλαιοκρασάς, 1990).

Παράλληλα, μέσω της ιδιωτικής φροντιστηριακής εκπαίδευσης οι πολίτες αισθάνονται πιο άμεσα το δικαίωμα της επιλογής και της συμμετοχής στην εκπαίδευση, δικαίωμα και ευθύνη που νιώθουν ότι στερούνται από την επίσημη εκπαίδευση. Έτσι, οι οικογενειακές στρατηγικές στην Ελλάδα συνοψίζονται στην προώθηση της ατομικής ανέλιξης και εκφράζονται με εκπαιδευτικές επενδύσεις μέσα από την υπερζήτηση για ανώτατη εκπαίδευση και την ανάληψη των ατομικών εξόδων των νέων για πολύ μεγάλο χρονικό διάστημα (Τσέλικα, 1991).

Το φροντιστήριο, με οποιαδήποτε μορφή του, αποτελώντας μια ιστορική πραγματικότητα διαμορφωμένη από ένα σύνολο κοινωνικών και εκπαιδευτικών συγκυριών, έχει εμφιλοχωρήσει στη συνείδηση των Ελλήνων ως μια πρακτική εξασφάλισης ατομικής και οικογενειακής καταξίωσης διαμέσου των αυξημένων ευκαιριών που παρέχει για εισαγωγή στην τριτοβάθμια εκπαίδευση. Για το λόγο αυτό δεν μπορεί να ειπωθεί ότι το φροντιστήριο αποτελεί αυτόνομο φαινόμενο, καθώς συνδέεται περισσότερο με το ίδιο το εκπαιδευτικό σύστημα παρά με συγκεκριμένες μορφές και μηχανισμούς εξετάσεων (Ανδρέου, 1993).

Η ιδιοτυπία του ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος που σηματοδεύτηκε από την ανάγκη υπέρβασης της πνευματικής καθυστέρησης, που επέφερε η τουρκική κατοχή των 400 χρόνων (Κυρίδης, 1997) οδήγησε στην υπερεκτίμηση της “ανιδιοτελούς” γνώσης και την περιφρόνηση της χρησιμοθηρικής. Τα ιδεολογικά ψήγματα αυτής της επαναστατικής και μετεπαναστατικής εκπαιδευτικής φιλοσοφίας κυοφορούνται και στη μετέπειτα σχολική πραγματικότητα. Ο μονοδιάστατος και κατακόρυφος προσανατολισμός, που παρουσίασε από την αρχή η δομή του ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος και οδηγούσε τους μαθητές στη μετάβαση από τη μια σχολική βαθμίδα στην άλλη με τελικό σκοπό την είσοδό τους στο πανεπιστήμιο διευκόλυνε την καθιέρωση του φροντιστηρίου (Δήμου, 1999).

Παράλληλα, η παροχή μη ικανοποιητικών οικονομικών ερεισμάτων στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα προκαλεί προβλήματα, όχι μόνο ποσοτικού, αλλά και ποιοτικού χαρακτήρα οδηγώντας ακριβώς στη «διαμόρφωση μιας παράλληλης εκπαιδευτικής διαδικασίας με πολύμορφες εκφάνσεις». Η αποδοχή συμπίεσης της επίσημης εκπαίδευσης με το ιδιωτικό παραεκπαιδευτικό δίκτυο μαθημάτων οδηγεί στη σμίλευση ανισωτικών εκπαιδευτικών προτύπων, που αντιβαίνουν όχι μόνο στις προθέσεις της επίσημης πολιτείας αλλά και σε πρωταρχικά ζητήματα ηθικής τάξης (Κασσωτάκης, 1997).

1.5 Στρατηγικές στον κλάδο των φροντιστηρίων μέσης εκπαίδευσης

Η επιλογή μιας στρατηγικής στον κλάδο των φροντιστηρίων μέσης εκπαίδευσης σχετίζεται με την κατανόηση της κάθε ανάγκης για συμπληρωματική εκπαίδευση με βάση την διεθνή βιβλιογραφία (Bray, 2010).

Η βασική στρατηγική του κάθε γονέα είναι η παροχή στα παιδιά τους ενός κατάλληλου περιβάλλοντος με ερεθίσματα για γνώση, μάθηση και δραστηριότητες για την ανάπτυξη του συγκεκριμένου κλάδου (Bray, 2010).

Στη χώρα μας αυτή η ιδιαιτερότητα αφορά την εισαγωγή των μαθητών στην τριτοβάθμια εκπαίδευση η οποία γίνεται μέσω της διαδικασίας των πανελληνίων εξετάσεων και ο αριθμός των εισακτέων είναι συγκεκριμένος σε κάθε σχολή. Οι βάσεις για την εισαγωγή στην τριτοβάθμια εκπαίδευση εξαρτώνται με βάση το ποσοστό ζήτησης τους από τους εν δυνάμει υποψηφίους και των επιδόσεών τους στις εξετάσεις για την κάλυψη των θέσεων σε κάθε σχολή (Bray, 2010).

Ο ανταγωνισμός μεταξύ των υποψηφίων, δημιουργεί αντίστοιχα τον ανταγωνισμό μεταξύ των επιχειρήσεων του κλάδου, προωθώντας η κάθε επιχείρηση πακέτο προϊόντων, που θα επιτύχει για τον μαθητή καλύτερες επιδόσεις στις πανελλαδικές εξετάσεις. Η κυρίαρχη ανταγωνιστική στρατηγική είναι αυτή της διαφοροποίησης, με το διαφοροποιημένο προϊόν να είναι η επιτυχία στις πανελλαδικές εξετάσεις (Bray, 2010).

Η στρατηγική ηγεσίας κόστους στον κλάδο δεν είναι ιδιαίτερα εφαρμοσμένη, με χαρακτηριστικότερο παράδειγμα την αποφυγή όλων των επιχειρήσεων του κλάδου να αναφερθούν στις τιμές των προϊόντων τους σε όλες τους τις προωθητικές ενέργειες (Bray, 2010).

Η καινοτομία μπορεί να συγχρονίζεται τέλεια με τις επιδόσεις της απόδοσης σε μια στρατηγική εστίασης στην ανάκαμψη από μια οικονομική κρίση ενώ η πτώση των επιδόσεων των μαθητών εξαρτάται από την ύφεση της οικονομικής κατάστασης. Σε αντιδιαστολή με τις λοιπές ανταγωνιστικές στρατηγικές εμφανίζονται εξίσου καλά αποτελέσματα και κατά την περίοδο της οικονομικής ύφεσης αυξάνοντας την πίεση λόγω του ανταγωνισμού (Huntala et al, 2013).

Στην περίοδο της κρίσης, με δεδομένη την ανάγκη για προετοιμασία των μαθητών για τις πανελλαδικές εξετάσεις, έχει εδραιωθεί ο θεσμός των κοινωνικών φροντιστηρίων. Τα φροντιστήρια αυτά είναι εκπαιδευτικές δομές, στις οποίες οι καθηγητές που διδάσκουν είναι εθελοντές και προσπαθούν να καλύψουν την ανάγκη για συμπληρωματική εκπαίδευση στις αδύναμες οικονομικά ομάδες (Ζαμπέτα, 2014).

Τα φροντιστήρια μέσης εκπαίδευσης δεν παρουσιάζουν άμεσο ανταγωνισμό για τον κλάδο τους διότι οι μαθητές τα παρακολουθούν είναι αυτοί των οποίων οι γονείς είναι σε ικανοποιητική οικονομική κατάσταση. Έχει αποδειχτεί όμως ότι είναι σημαντική η εταιρική ευθύνη σε περιόδους οικονομικής κρίσης. Έχουν καταγραφεί πολλά πλεονεκτήματα που αφορούν αυτή την συμπεριφορά όπως είναι τα εξής: αυξημένη ικανοποίηση των εργαζομένων, οικονομικές επιδόσεις και μια ευκαιρία να επαναπροσδιορίσουμε την εμπιστοσύνη μεταξύ εταιρειών και κοινωνίας. Επιπλέον, η χρηματοοικονομική κρίση παρέχει στις εταιρίες που εφαρμόζουν την εταιρική κοινωνική ευθύνη, τη δυνατότητα να μετατρέψουν την κρίση από απειλή σε ευκαιρία, εκμεταλλευόμενοι την διαφοροποίηση της εταιρεία από τους άλλους.(Χαριτούδη και συν, 2011).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: ΙΔΙΩΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΕΚΤΟΣ ΤΩΝ ΙΔΙΩΤΙΚΩΝ ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

2.1 Ιδιωτικά σχολεία

Ιστορικά το δικαίωμα ίδρυσης ιδιωτικών σχολείων παρουσιάστηκε στην ελληνική έννομη τάξη ήδη από το Σύνταγμα του 1844 υπό την αίρεση των νόμων του κράτους. Μετά τη μεταπολίτευση το Σύνταγμα του 1975 στο άρθρο 16 παρ. 8 ορίζει ότι νόμος ορίζει τις προϋποθέσεις και τους όρους χορήγησης άδειας για την ίδρυση και λειτουργία εκπαιδευτηρίων που δεν ανήκουν στο κράτος, τα σχετικά με την εποπτεία που ασκείται πάνω σε αυτά καθώς και την υπηρεσιακή κατάσταση του διδακτικού προσωπικού τους. Η σύσταση ανώτατων σχολών από ιδιώτες απαγορεύεται. Η ιδιωτική εκπαίδευση περιορίζεται και δίνεται μόνο στην πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση, ενώ απαγορεύεται ρητά η σύσταση ιδιωτικών πανεπιστημίων (Πολυχρονάκη και Τσιλόγλου, 2006).

Η εμπλοκή της ιδιωτικής παιδείας σε πανεπιστημιακό καθεστώς αποδुकνεύει ότι η Ελληνική Πολιτεία την αντιμετωπίζει με «καχυποψία» και «πνεύμα αρνητικό». Αντίθετα επιθυμία του ελληνικού κράτους είναι η παροχή ποιοτικής δημόσιας εκπαίδευσης. Η ίδρυση ιδιωτικού εκπαιδευτηρίου προβλέπεται μόνο για τη γενική πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση υπό την επιφύλαξη και τις προϋποθέσεις του νόμου. Η διάταξη του άρθρου 16 παρ. 7 του Συντάγματος για την επαγγελματική και κάθε άλλη ειδική εκπαίδευση αμβλύνει τις αρμοδιότητες του κράτους στον τομέα αυτό, δίνοντας τη δυνατότητα ίδρυσης ιδιωτικών σχολείων ή την ανάθεση της εκπαίδευσης αποκλειστικά σε δημόσια σχολεία. Η σύσταση ιδιωτικών σχολείων της κατηγορίας αυτής είναι αντικείμενο ρύθμισης με κανόνες δικαίου που τίθενται από τον κοινό νομοθέτη (Πολυχρονάκη και Τσιλόγλου, 2006).

Σύμφωνα με τη συνταγματική εκδοχή που εκδόθηκε ο ν.682/1977 περί ιδιωτικών σχολείων γενικής εκπαίδευσης και σχολικών οικοτροφείων που έλαβε κυρίως υπόψη τη διάταξη της παρ.2 του άρθρου 16 του Συντάγματος και τις προϋποθέσεις άσκησης του ατομικού δικαιώματος ίδρυσης ιδιωτικών σχολείων. Η διάταξη της παρ.7 του άρθρου 62 του ν.1566/1985 ορίζει ότι οι διατάξεις αυτού του νόμου εφαρμόζονται ανάλογα στις ιδιωτικές σχολικές μονάδες της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και στο εκπαιδευτικό προσωπικό τους. Ο νόμος 682/1977 ρυθμίζει την επιλογή, τοποθέτηση και υπηρεσιακή κατάσταση των διευθυντών και υποδιευθυντών των ιδιωτικών εκπαιδευτηρίων(Πολυχρονάκη και Τσιλόγλου, 2006).

Κατά την παρ. 1 του άρθρου 5 του ν. 682/77, για την ίδρυση ενός ιδιωτικού σχολείου πρωτοβάθμιας ή δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης απαιτείται απόφαση του Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων ύστερα από πρόταση της αρμόδιας διεύθυνσης πρωτοβάθμιας ή δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Η συγκεκριμένη υπουργική απόφαση χαρακτηρίζεται ως άδεια ίδρυσης και αποτελεί αμετάκλητη διοικητική πράξη, η οποία είναι σε ισχύ αρκεί να μην υφίσταται ουσιώδης πλάνη κατά την έκδοσή της. Η άδεια ίδρυσης ιδιωτικού σχολείου είναι μεταβιβάσιμη ύστερα από έγκριση του Υπουργείου και υπό τον όρο ότι καμμία απόλυση προσωπικού θα επιτραπεί. Η άδεια αυτή ταυτόχρονα απαιτεί ως προϋπόθεση την καταλληλότητα του διδασκαστή και την ύπαρξη των απαραίτητων όρων υγιεινής(Πολυχρονάκη και Τσιλόγλου, 2006).

Την οργάνωση και λειτουργία ενός ιδιωτικού σχολείου προβλέπει ο εγκεκριμένος εσωτερικός κανονισμός λειτουργίας του. Ο κανονισμός αυτός περιγράφει την οργάνωση και λειτουργία του σχολείου, τους όρους με τους οποίους γίνονται δεκτοί οι μαθητές, τις οικονομικές και άλλες υποχρεώσεις των γονέων και κηδεμόνων. Ο εσωτερικός κανονισμός πρέπει να εγκριθεί από τον αρμόδιο προϊστάμενο της πρωτοβάθμιας ή δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Τέλος, ο ιδιοκτήτης του ιδιωτικού εκπαιδευτηρίου έχει υποχρέωση να τηρεί τους κανόνες καλής λειτουργίας του σχολείου(Πολυχρονάκη και Τσιλόγλου, 2006).

Οι τίτλοι σπουδών που γίνονται από τα ιδιωτικά σχολεία(νηπιαγωγεία,δημοτικά σχολεία και γυμνάσια) είναι κατά πάντα ισότιμοι με αυτούς των δημοσίων σχολείων.Ωστόσο, οι τίτλοι των προαγωγικών εξετάσεων, δηλαδή από τάξη σε τάξη των ιδιωτικών λυκείων είναι ισότιμοι με τους αντίστοιχους των δημοσίων σχολείων ύστερα από επιτυχείς κατατακτήριες εξετάσεις σε δημόσιο λύκειο κατά τις κείμενες διατάξεις. Εξάιρεση αποτελούν αυτά που καλούνται ως ισότιμα ιδιωτικά σχολεία με εκείνα των δημοσίων σχολείων (Πολυχρονάκη και Τσιλόγλου, 2006).

Η πληρωμή των διδάκτρων καθορίζεται με απόφαση των Υπουργείων Παιδείας και Θρησκευμάτων και Ανάπτυξης και Επενδύσεων. Κατά τη διάρκεια του σχολικού έτους απαγορεύεται η αύξηση των διδάκτρων. Το εκπαιδευτικό προσωπικό των ιδιωτικών εκπαιδευκτηρίων δε διαφέρει από πλευράς σύνθεσης και προσόντων από εκείνο των δημοσίων σχολείων, ενώ τα καθήκοντα και οι υποχρεώσεις τους είναι τα ίδια με αυτά τα οποία ορίζονται για τους λειτουργούς της δημόσιας εκπαίδευσης (Πολυχρονάκη και Τσιλόγλου, 2006).

2.2 Ιδιωτικά κολλέγια

Σε κράτη του εξωτερικού συναντάται ιδιωτικών πανεπιστημίων. Ένα ειδικό παράδειγμα αποτελεί η Κύπρος, στην οποία από το 1980 λειτουργεί ιδιωτικό πανεπιστήμιο, στο οποίο φοιτούν πολλοί Έλληνες οι οποίοι είτε απέτυχαν είτε δεν επιδίωξαν καν την εισαγωγή τους στο επιθυμητό τμήμα στην Ελλάδα. Η αναγνώριση των πτυχίων αυτών των πανεπιστημίων από το ελληνικό κράτος δεν παρουσιάζει πρόβλημα, ενώ οι περιπτώσεις όπου απαιτούνται εξετάσεις για την αναγνώριση (ισοτιμίας) έχουν περιοριστεί με τον ν. 3328/2005. Σήμερα, τα πτυχία από ένα μεγάλο αριθμό πανεπιστημίων των κρατών της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι αναγνωρισμένα από το ελληνικό κράτος. Στην Ελλάδα λειτουργεί ένας ικανός αριθμός «ιδιωτικών πανεπιστημίων», υπό το όνομα, όμως, «κολλέγια» (Πολυχρονάκη και Τσιλόγλου, 2006).

Τα ιδιωτικά κολλέγια είναι κερδοσκοπικά, μη κρατικά ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, τα οποία προσφέρουν τη δυνατότητα σε όσους δεν επέτυχαν να εισαχθούν σε κάποιο κρατικό πανεπιστήμιο (και έχουν, βέβαια, την οικονομική δυνατότητα να αντεπεξέλθουν στα υψηλά δίδακτρα) λαμβάνοντας ένα πτυχίο, το οποίο δεν έχει καμία διαφορά από αυτό που λαμβάνει ένας απόφοιτος δημόσιου πανεπιστημίου. Τα ιδρύματα αυτά συνεργάζονται συχνά με πανεπιστήμια του εξωτερικού (συνήθως με αυτά της Μ. Βρετανίας), προσφέροντας σπουδές ακόμη και Νομικής, με τη διδασκαλία να γίνεται στην Ελλάδα (Πολυχρονάκη και Τσιλόγλου, 2006).

Τα ιδιωτικά πανεπιστήμια του εξωτερικού διακρίνονται με κριτήριο τον χαρακτήρα του καταστατικού τους σκοπού σε: i) κερδοσκοπικά και ii) μη κερδοσκοπικά. Τα κερδοσκοπικά ιδιωτικά πανεπιστήμια λειτουργούν όπως μία επιχείρηση, επιδιώκοντας κέρδος. Δεδομένου ότι η εκπαίδευση, ως αγαθό, δεν μπορεί να αποσβέσει άμεσα την εξαιρετικά δαπανηρή επένδυση που απαιτείται για την ίδρυση ενός πανεπιστημίου από κάποιον ιδιώτη, ο τελευταίος θα λειτουργήσει περιοριστικά, όπως ένας έμπορος· θα μειώσει, δηλαδή, την ποιότητα των σπουδών και των καθηγητών, με συνέπεια το ιδιωτικό πανεπιστήμιο να προσφέρει χαμηλής ποιοτικής στάθμης εκπαίδευση. Στον αντίποδα, τα μη κερδοσκοπικά ιδιωτικά πανεπιστήμια δεν ιδρύθηκαν από κάποιον ιδιώτη με σκοπό την απόκτηση κέρδους. Αντιθέτως, τα περισσότερα ιδρύθηκαν βάσει κάποιου κληροδοτήματος ή με την επένδυση κάποιου ιδρύματος. Στην τελευταία αυτή κατηγορία ανήκουν το Harvard University, το University of Michigan, το MIT και άλλα φημισμένα πανεπιστήμια του εξωτερικού (Πολυχρονάκη και Τσιλόγλου, 2006).

Πολλοί είναι αυτοί οι οποίοι υποστηρίζουν ότι δεν πρέπει να επιτραπεί η ίδρυση ιδιωτικών κολλεγίων, αφενός μεν επειδή έχουν γίνει πολλοί αγώνες για την κατάκτηση της δημόσιας δωρεάν παιδείας, αφετέρου δε επειδή η ίδρυση ιδιωτικών πανεπιστημίων θα εμφανίσει τον μαρασμό των δημοσίων, καθώς η αρχική οικονομική δυνατότητα του ιδιώτη –ενισχυόμενη από τα καταβαλλόμενα δίδακτρα– θα αποτελέσει πόλο έλξης για τους καλύτερους καθηγητές, με συνέπεια το δημόσιο πανεπιστήμιο να στερηθεί ικανού εκπαιδευτικού προσωπικού (Πολυχρονάκη και Τσιλόγλου, 2006).

Η δημόσια δωρεάν παιδεία αποτελεί ένα από τα σημαντικότερα κοινωνικά αγαθά, για την απόλαυση των οποίων δόθηκαν σκληροί αγώνες. Ωστόσο, το ορθολογικό επιχείρημα, όπως αναφέρθηκε παραπάνω, δεν ευσταθεί. Και αυτό ισχύει επειδή διότι, το ιδιωτικό πανεπιστήμιο στην Ελλάδα θα είναι κερδοσκοπικό και έτσι κανένας ιδιώτης δεν θα επενδύσει μεγάλα ποσά τουλάχιστον στην αρχή, με σκοπό να διασφαλίσει ότι δεν θα υποφέρει σημαντικές χρηματικές απώλειες, λαμβανομένης υπόψη και της χαμηλής κερδοφορίας του αγαθού «εκπαίδευση»(Πολυχρονάκη και Τσιλόγλου, 2006) .

Άμεση συνέπεια των ανωτέρω, είναι ότι τα ιδιωτικά πανεπιστήμια δεν θα έχουν στη «φαρέτρα» τους γνωστά ακαδημαϊκά ονόματα, αφού κάτι τέτοιο θα έχει κόστος. Άλλωστε, αν ανατρέξει κανείς στην εμπειρία του εξωτερικού θα διαπιστώσει ότι τα περισσότερα (εάν όχι όλα) ιδιωτικά, κερδοσκοπικά πανεπιστήμια έβαλαν λουκέτο, είτε εξαιτίας της χαμηλής τους κερδοφορίας είτε επειδή παρουσίαζαν έλλειμμα. επομένως, το ορθολογικό επιχείρημα αυτής της άποψης δεν υφίσταται (Πολυχρονάκη και Τσιλόγλου, 2006)

Η εμπειρία του εξωτερικού παρουσιάζει την απουσία ανταγωνισμού μεταξύ ιδιωτικών και δημοσίων πανεπιστημίων. Έτσι, η ίδρυση ιδιωτικών πανεπιστημίων ουδόλως θα έχει ως συνέπεια την υποβάθμιση των δημοσίων και συνεπώς δεν θα πρέπει να απαγορεύεται η ίδρυσή τους, αρκεί να γίνεται υπό ορισμένες προϋποθέσεις. Συνοπτικά, το Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων οφείλει να εποπτεύει τα ιδιωτικά πανεπιστήμια, ενώ θα πρέπει να εναρμονιστούν τα προγράμματα σπουδών των ιδιωτικών πανεπιστημίων με αυτά των δημοσίων. Αυτό θα έχει ως αποτέλεσμα κεφάλαια που εκρέουν από την Ελλάδα για τη χρηματοδότηση των Ελλήνων φοιτητών που σπουδάζουν σε πανεπιστήμια του εξωτερικού, θα διατηρούνται εντός των εθνικών συνόρων και παράλληλα θα υφίσταται αποτελεσματικότερη εποπτεία των ελληνικών μη κρατικών πτυχίων, προληπτική και κατασταλτική, σε σχέση με τα ξένα πτυχία, που ελέγχονται πλέον μόνο τυπικά (Πολυχρονάκη και Τσιλόγλου, 2006).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΟΥ ΚΛΑΔΟΥ ΙΔΙΩΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΟ ΥΠΟΔΕΙΓΜΑ PORTER

Στις αναλύσεις των συστημάτων δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, πολλά μοντέλα και πλαίσια βασίζονται σε μοντέλα διακυβέρνησης, διεύθυνσης ή συντονισμού. Παρόλο που πολλά μπορούν να αντληθούν από τέτοιες αναλύσεις, υποστηρίζεται ότι η γλώσσα που χρησιμοποιείται στα σημερινά έγγραφα πολιτικής (οικονομία της γνώσης, ανταγωνιστική θέση κ.λπ.) απαιτεί ανάλυση της μέσης εκπαίδευσης ως βιομηχανία. Τα φροντιστήρια μέσης εκπαίδευσης που ανήκουν στον κλάδο της ιδιωτικής εκπαίδευσης αναλύεται εφαρμόζοντας το πλαίσιο των πέντε δυνάμεων του Michael Porter που καθορίζεται από τις ακόλουθες δυνάμεις: την απειλή των νεοεισερχομένων, την διαπραγματευτική δύναμη του προμηθευτή, τη διαπραγματευτική δύναμη του αγοραστή, την απειλή υποκατάστατων και τη βιομηχανική αντιπαλότητα. Από την αξιολόγηση προκύπτει ότι ο ανταγωνισμός στον τομέα της φροντιστηριακής εκπαίδευσης είναι ανάμεικτος. Τα ευρήματα υποδεικνύουν ότι οι υπεύθυνοι για τη χάραξη πολιτικής, ο τομέας και τα μεμονωμένα ιδρύματα θα πρέπει να εξετάσουν με μεγαλύτερη σοβαρότητα τον αντίκτυπο της τεχνολογίας και της παγκοσμιοποίησης όταν επιδιώκουν ανταγωνιστική θέση στο σύστημα ανώτατης εκπαίδευσης (Porter, 1985).

Το μοντέλο του Porter (1985) βασίζεται στη μικροοικονομία και παρά τις επικρίσεις του Mintzberg (1994) και άλλων, εξακολουθεί να είναι ένα από τα πλέον εφαρμοσμένα στρατηγικά πλαίσια που χρησιμοποιούνται σήμερα. Ο Porter βλέπει τη στρατηγική ως ανταγωνισμό και ορίζει τον ανταγωνισμό ως έναν αγώνα για κέρδη που χαρακτηρίζονται από πέντε ξεχωριστές δυνάμεις. Υποστηρίζει ότι η δομή της βιομηχανίας οδηγεί στον ανταγωνισμό και την κερδοφορία, όχι εάν μια βιομηχανία αναδύεται ή είναι ώριμη, υψηλής τεχνολογίας ή χαμηλής τεχνολογίας, ρυθμιζόμενη ή ανεξέλεγκτη (Porter, 1985).

Ως εκ τούτου, οι πέντε δυνάμεις ορίζουν τη δομή μιας βιομηχανίας και διαμορφώνουν τη φύση της ανταγωνιστικής αλληλεπίδρασης εντός αυτής της βιομηχανίας (Porter, 1985).

Οι πέντε δυνάμεις που ορίζονται από τον Porter είναι οι εξής. Η απειλή των νεοεισερχομένων: Οι νεοεισερχόμενοι σε μια βιομηχανία φέρνουν νέα δυναμική και επιθυμία να αποκτήσουν μερίδιο αγοράς που ασκεί πίεση στις τιμές, το κόστος και το ρυθμό επένδυσης που απαιτείται για να ανταγωνιστούν. Εάν τα εμπόδια εισόδου παραμένουν υψηλά, η απειλή των νεοεισερχομένων είναι χαμηλή. Εάν υπάρχει ένας περιορισμένος αριθμός προμηθευτών για μεγαλύτερο αριθμό πελατών με λίγα υποκατάστατα διαθέσιμα, τότε η ισχύς του προμηθευτή είναι μεγάλη και ο προμηθευτής μπορεί να συλλάβει την ίδια την αξία και να χρεώσει τις ασφαλείς τιμές (Porter, 1985).

Οι ισχυροί πελάτες είναι οι ισχυροί προμηθευτές και μπορούν να αποκομίσουν περισσότερη αξία, αναγκάζοντας τις τιμές και απαιτούν καλύτερη ποιότητα ή περισσότερες υπηρεσίες, αναγκάζοντας έτσι τους προμηθευτές της βιομηχανίας να ανταγωνίζονται πιο επιθετικά μεταξύ τους, συνήθως εις βάρος της κερδοφορίας της βιομηχανίας (Porter, 1985).

Ένα υποκατάστατο προϊόν εκτελεί την ίδια ή παρόμοια λειτουργία με το προϊόν της βιομηχανίας με διαφορετικό τρόπο. Όταν η απειλή υποκατάστασης είναι υψηλή, η κερδοφορία της βιομηχανίας υποφέρει, καθώς μια τέτοια απειλή μπορεί να θέσει ένα ανώτατο όριο στις τιμές. Εάν ένας κλάδος δεν απομακρύνεται από τα υποκατάστατα μέσω της απόδοσης του προϊόντος, του μάρκετινγκ ή άλλων μέσων, θα υποφέρει τόσο από άποψη κερδοφορίας όσο και από αναπτυξιακό δυναμικό (Porter, 2008).

Η αντιπαλότητα μεταξύ των υφιστάμενων ανταγωνιστών παίρνει πολλές μορφές, συμπεριλαμβανομένης της έκπτωσης των τιμών, εισαγωγή νέων προϊόντων, διαφημιστικές εκστρατείες και βελτιώσεις υπηρεσιών. Ο υψηλός ανταγωνισμός περιορίζει την κερδοφορία ενός κλάδου (Porter, 1985).

Ο Porter (1985) υποστήριξε ότι η δυνατότητα μιας επιχείρησης να είναι επικερδής συνδέεται αρνητικά με τον αυξημένο ανταγωνισμό, τους χαμηλότερους φραγμούς εισόδου, τον μεγάλο αριθμό υποκατάστατων και την αυξημένη διαπραγματευτική ισχύ των πελατών και των προμηθευτών. Βάσει μιας ανάλυσης αυτών των δυνάμεων, ο Porter ισχυρίστηκε ότι ένας οργανισμός θα μπορούσε να αναπτύξει μια γενική ανταγωνιστική στρατηγική διαφοροποίησης ή ηγεσίας ως προς το κόστος, ικανή να επιτύχει ανώτερες επιδόσεις μέσω κατάλληλης διαμόρφωσης και συντονισμού των δραστηριοτήτων αλυσίδας αξίας (Porter, 1985).

Είναι ενδιαφέρον ότι πολλοί ακαδημαϊκοί δεν θεωρούν ότι η δευτεροβάθμια φροντιστηριακή εκπαίδευση είναι βιομηχανία και, κατ'επέκταση, όσον αφορά την κερδοφορία, ούτε εξετάζουν την πιθανή εφαρμογή των αναλυτικών πλαισίων του Porter. Ωστόσο, ο Naidoo υποστηρίζει ότι «οι αντιλήψεις της δευτεροβάθμιας φροντιστηριακής εκπαίδευσης ως βιομηχανίας για την ενίσχυση της εθνικής ανταγωνιστικότητας και ως προσοδοφόρα υπηρεσία που μπορεί να πωληθεί στην παγκόσμια αγορά έχουν αρχίσει να εκλείπουν τους κοινωνικούς και πολιτιστικούς στόχους της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης προσθέτουν ότι η αυξανόμενη λογοδοσία έχει μετατοπίσει την αντίληψη του κλάδου της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης να θεωρείται «δημόσιο» ή «οιονεί», δημόσιο "καλό να θεωρείται" ιδιωτικό αγαθό" (Huisman and Currie, 2004) .

Αρκετοί άλλοι συγγραφείς έχουν τονίσει τον ανταγωνιστικό χαρακτήρα της δευτεροβάθμιας φροντιστηριακής εκπαίδευσης καθώς ο κόσμος βιώνει μια αυξανόμενη εμπορία της εκπαίδευσης (Naidoo, 2008). Όπως ανέφερε ο Dill (2003), τα κολέγια και τα πανεπιστήμια ανταγωνίζονται για φοιτητές, ερευνητική υποστήριξη, μέλη επιτροπών και οικονομικές συνεισφορές, και ο ανταγωνισμός αυτός γίνεται όλο και περισσότερο επιθετικός και παγκόσμιος. Ο Jongbloed (2003) υποστήριξε, επίσης, ότι υπάρχουν πολλαπλές αγορές, όπως αυτές για τους φοιτητές, το ερευνητικό προσωπικό, τους διδάσκοντες, τις επιχορηγήσεις έρευνας και τις υποτροφίες. Το βασικό σκεπτικό για ένα ανοικτό ή περισσότερο διατιθέμενο στην αγορά σύστημα δευτεροβάθμιας φροντιστηριακής εκπαίδευσης είναι ότι «καθώς αυξάνεται ο αριθμός των παρόχων, ο ανταγωνισμός αυξάνεται και ο ανταγωνισμός οδηγεί σε μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα, υψηλότερη ποιότητα, περισσότερη καινοτομία, περισσότερη διαφοροποίηση και περισσότερες επιλογές για τους καταναλωτές». Ωστόσο, ο Naidoo (2008) προειδοποιεί να υπάρχει επιφύλαξη για τις συνέπειες της αυξανόμενης πίεσης για την εμπορία της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, διότι οι ολοκληρωμένες σχέσεις μεταξύ ακαδημαϊκών και φοιτητών είναι πιθανό να αποσταθεροποιηθούν, με κάθε μέρος να επενδύεται με ξεχωριστά, συμφέροντα. Η ανησυχία που υπάρχει είναι ότι αυτή η ασυμμετρία μπορεί να αποτρέψει ακούσια την καινοτομία, να προωθήσει την παθητική μάθηση και την τυποποίηση και να ενισχύσει περαιτέρω το ακαδημαϊκό προνόμιο σε αναγνωρισμένους θεσμούς που μπορούν να αντισταθούν στην εμπορία - το ακριβώς αντίθετο από ό, τι αφορά την προώθηση και τον ανταγωνισμό (Naidoo, 2008).

Ο Porter (2008) αναγνωρίζει ότι πρόσθετοι παράγοντες όπως η οικονομική ύφεση και η άνοδος της τεχνολογίας θα έχουν άμεση επίδραση σε αυτές τις πέντε δυνάμεις και, κατά συνέπεια, θα διαδραματίσουν επίσης σημαντικό ρόλο στην επίδραση στον κλάδο της δευτεροβάθμιας φροντιστηριακής εκπαίδευσης.

Απειλή εισόδου

Ο Porter (2008) περιγράφει την απειλή των νεοεισερχομένων που συνδέονται άμεσα με το εμπόδιο εισόδου για τη συγκεκριμένη βιομηχανία. Υποστηρίζει ότι δεν είναι κατ' ανάγκη η πραγματική είσοδος νέων ανταγωνιστών, αλλά η απειλή των νεοεισερχομένων στη βιομηχανία που οδηγεί στον ανταγωνισμό και επηρεάζει την κερδοφορία του κλάδου (Porter, 2008).

Οικονομίες κλίμακας από την πλευρά της προσφοράς.

Τα οικονομικά της προσφοράς υποστηρίζουν ότι η παραγωγή ή η προσφορά είναι το κλειδί της οικονομικής ευημερίας και ότι η κατανάλωση ή η ζήτηση είναι απλά δευτερεύουσα συνέπεια. Στο πλαίσιο της δευτεροβάθμιας φροντιστηριακής εκπαίδευσης, αυτή η προοπτική θα σήμαινε αύξηση του αριθμού των πανεπιστημιακών θέσεων (προσφορά) που είναι διαθέσιμες για τους φοιτητές (Porter, 2008).

Οικονομίες της κλίμακας αναφέρονται στην ικανότητα του ιδρύματος να αυξάνει την παραγωγικότητα μειώνοντας το μέσο κόστος ανά μαθητή. Στο πλαίσιο της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, οι οικονομίες κλίμακας υποδηλώνουν ότι η προσθήκη περισσότερων θέσεων (αυξανόμενη προσφορά) μπορεί θεωρητικά να μειώσει το κόστος ανά φοιτητή και συνεπώς να προσφέρει το ίδιο προϊόν (εκπαίδευση) λιγότερο (κόστος διδάκτρων) (Porter, 2008).

Όπως οι Martinez και Wolverton (2009) εξηγούν (Martinez and Wolverton, 2009):

Αν ένα φροντιστήριο προσφέρει ένα μαθηματικό επίπεδο εισόδου σε μια αίθουσα διδασκαλίας που φιλοξενεί εκατό μαθητές, αλλά εγγράφει μόνο πενήντα μαθητές το κολέγιο έχει πλεονάζουσα ικανότητα που μπορεί να χρησιμοποιήσει πληρώνοντας τις υπόλοιπες πενήντα θέσεις με τους μαθητές. Υπάρχει μικρό πρόσθετο κόστος που συνδέεται με μια τέτοια ενέργεια, και το ίδρυμα θα πραγματοποιήσει οικονομίες κλίμακας με αυτόν τον τρόπο (Martinez and Wolverton, 2009).

Οι οικονομίες κλίμακας της προσφοράς θα περιορίσουν τους νεοεισερχόμενους, αναγκάζοντάς τους να εισέλθουν στη βιομηχανία σε μεγάλη κλίμακα, απαιτώντας την απόσπαση των σημερινών ιδρυμάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης ή, εναλλακτικά, να δεχτούν ένα μειονέκτημα κόστους. Δηλαδή, θα πρέπει να χρεώνουν περισσότερο ανά φοιτητή (μειονέκτημα κόστους) ή να λειτουργούν κάτω από μειωμένα περιθώρια κέρδους μέχρι να επιτύχουν το ίδιο μέγεθος και εγγραφές ως ανταγωνιστές τους (Martinez and Wolverton, 2009).

Οφέλη από την κλίμακα της ζήτησης.

Ο Porter (2008) εξηγεί τις οικονομίες κλίμακας από την πλευρά της ζήτησης ως φαινόμενα δικτύου. Αυτά τα οφέλη προκύπτουν σε βιομηχανίες όπου η επιθυμία του αγοραστή να πληρώσει για το προϊόν μιας εταιρείας αυξάνεται με τον αριθμό άλλων αγοραστών που υποστηρίζουν επίσης την εταιρεία. Τα οφέλη της κλίμακας από την πλευρά της ζήτησης αποθαρρύνουν την είσοδο, περιορίζοντας την προθυμία των πελατών να αγοράσουν από έναν νεοεισερχόμενο και μειώνοντας την τιμή που μπορεί να αποκτήσει ο νεοφερμένος μέχρι να οικοδομήσει μια μεγάλη βάση πελατών (Martinez and Wolverton, 2009).

Στο πλαίσιο αυτό, καθώς όλο και περισσότεροι μαθητές αποκτούν πανεπιστημιακά διαπιστευτήρια, υπάρχει αυξανόμενη ζήτηση (εφαρμογές) για το ίδιο, επειδή αυτά τα διαπιστευτήρια γίνονται οι βασικές προσδοκίες στην αγορά. Αυτή η προσδοκία οδηγεί σε μεγαλύτερο ανταγωνισμό για τον ίδιο αριθμό διαθέσιμων θέσεων και οι αγοραστές είναι πρόθυμοι να πληρώσουν περισσότερα για να καταλάβουν μια θέση που θεωρείται πιο διάσημο για να διαφοροποιήσουν τον εαυτό τους πιο ευνοϊκά από τους άλλους με παρόμοια διαπιστευτήρια. Αυτή η κατάσταση υποδηλώνει ένα σαφές πλεονέκτημα στα καλύτερα καθιερωμένα θεσμικά όργανα, καθώς η φήμη και η ιστορία τους τους παρέχουν την αιτιολόγηση για την καταβολή πριμοδότησης. Αναμφισβήτητα, δεδομένης της συμμετοχής της κυβέρνησης στα ανώτατα όρια διδασκαλίας, το επίπεδο ευελιξίας εδώ δεν είναι τόσο μεγάλο όσο σε ένα πραγματικά ανταγωνιστικό, εμπορικό περιβάλλον (Martinez and Wolverton, 2009).

Επιπλέον, οι μαθητές γενικά επιθυμούν να κερδίσουν πτυχία από τα ιδρύματα που είναι πιθανό να επιδείξουν μεγαλύτερο σεβασμό στην αγορά: οι βαθμοί αυτοί είναι πιθανότερο να οδηγήσουν στην απασχόληση. Είναι βέβαιο ότι τα νέα ιδρύματα είναι απίθανο να έχουν κερδίσει επαρκή φήμη και σεβασμό από τη βιομηχανία για να εξασφαλίσουν θέσεις εργασίας. Ως εκ τούτου, το όφελος από πλευράς ζήτησης δεν πραγματοποιείται. Επιπλέον, να ενημερωθούν αποφασιστικά σχετικά με τις θεσμικές επιλογές, οι μαθητές θα απαιτούσαν συγκριτικές πληροφορίες που δεν είναι πάντα άμεσα διαθέσιμες. Οι συνθήκες της ζήτησης απαιτούν από τους καταναλωτές να είναι ελεύθεροι να επιλέγουν τα προϊόντα και τους παρόχους των προτιμήσεών τους. Η απόφαση αυτή απαιτεί ακριβή πληροφόρηση σχετικά με τα πλεονεκτήματα και τις αδυναμίες ενός προγράμματος και τις συνημμένες δαπάνες - πληροφορίες που συχνά δεν είναι διαφανείς ή συγκρίσιμες παρά τις αντίθετες αντιλήψεις των καταναλωτών (Martinez and Wolverton, 2009).

Κόστος αλλαγής πελάτη.

Τα έξοδα αλλαγής είναι τα σταθερά κόστη που αντιμετωπίζουν οι αγοραστές όταν αλλάζουν προμηθευτές. Στο πλαίσιο αυτό, ο προμηθευτής θα είναι το φροντιστήριο και το κόστος θα περιλαμβάνει όλες τις δραστηριότητες ενός φροντιστηρίου που θα εξετάσουν οι αγοραστές, συμπεριλαμβανομένης της διδασκαλίας και της κατάλληλης προετοιμασίας (Martinez & Wolverton, 2009).

Ομοίως, οι μαθητές μπορεί να αντισταθούν στην αλλαγή επειδή έχουν ήδη αναπτύξει ισχυρά κοινωνικά δίκτυα και δεν θέλουν να θέσουν σε κίνδυνο τις τρέχουσες φιλίες τους. Ο Duczmal (2006) αναφέρει ότι μερικά φροντιστήρια δίνουν έμφαση στα κοινωνικά τους δίκτυα και διαφοροποιούνται από τα άλλα ιδρύματα υπογραμμίζοντας τη διαδικασία κοινωνικοποίησης που προσφέρει η δευτεροβάθμια εκπαίδευση στους μαθητές της. Είναι ενδιαφέρον ότι αυτά τα κοινωνικά δίκτυα δεν περιοριζόταν στις παραδοσιακές ρυθμίσεις της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Ο Holley και ο Taylor (2009) μελέτησαν τους μαθητές που συμμετείχαν σε ένα πλήρως ηλεκτρονικό φροντιστηριακό πρόγραμμα, όπου οι μαθητές δεν υποχρεούνταν να επισκέπτονται το κτίριο οποιαδήποτε στιγμή κατά την εγγραφή τους. Διαπίστωσαν ότι ενώ οι φοιτητές δεν συμμετείχαν σε μια παραδοσιακή μαθητική κοινότητα, γνώρισαν ένα εκτεταμένο κοινωνικό δίκτυο επαγγελματιών που διαμόρφωσαν την επένδυσή τους και τη συμμετοχή τους στον τομέα (Martinez & Wolverton, 2009).

Ένα άλλο εμπόδιο που αναφέρει ιδιαίτερα στο πλαίσιο των φροντιστηρίων είναι η έννοια των πιστώσεων μεταφοράς. Υποστηρίζεται ότι τα φροντιστήρια μπορούν να αντισταθμίσουν τη δύναμη των μαθητών αυξάνοντας το κόστος μετάβασης από το ένα ίδρυμα σε άλλο μέσω του περιορισμού των διαθέσιμων πιστώσεων μεταφοράς διασφαλίζοντας έτσι ότι, δεν μπορεί να μεταβεί εύκολα σε άλλον πάροχο (Martinez & Wolverton, 2009).

Απαιτήσεις κεφαλαίου.

Υποστηρίζεται ότι οι κυβερνήσεις συνήθως περιμένουν έως ότου τελειώσει η ύφεση, πριν ξεκινήσουν το δύσκολο έργο εξισορρόπησης των βιβλίων, με πιθανό αποτέλεσμα μειώσεων στη χρηματοδότηση για την δευτροβάθμια εκπαίδευση. Κατά συνέπεια, οι νεοεισερχόμενοι που αναζητούν κεφάλαια για τη χρηματοδότηση υποδομών είναι απίθανο να μπορούν να αναζητήσουν βοήθεια από την κυβέρνηση. Επομένως, η πτυχή αυτή θα παραμείνει ένα ισχυρό εμπόδιο στην είσοδο (Martinez & Wolverton, 2009).

Πλεονεκτήματα ανεξάρτητα από το μέγεθος.

Τα εγκατεστημένα φορντιστήρια δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης έχουν ένα σαφές πλεονέκτημα στην επικράτεια που δεν είναι διαθέσιμο σε νέους νεοεισερχομένους στον κλάδο αυτό. Πρώτον, έχουν ήδη εδραιωμένη φήμη και καθιερωμένους αγοραστές. Επιπλέον, έχουν τις διοικητικές και πολύπλοκες πολιτικές συνδέσεις που τους επιτρέπουν να λειτουργούν σχετικά ομαλά και να διατηρούν τη φήμη τους. Η γνώση, η πρώτη ύλη ενός ιδρύματος, παρέχεται από ακαδημαϊκούς που είναι ήδη εδραιωμένοι σε καθιερωμένους θεσμούς και κατανοούν τους φορείς της βιομηχανίας. Οι ακαδημαϊκοί, από τη φύση τους, επιδιώκουν να συνεργαστούν με άλλους με παρόμοια συμφέροντα και να αναπτύξουν συλλογικές σχέσεις με εκείνους από άλλα εξίσου καλά εδραιωμένα ιδρύματα με παρόμοια ακαδημαϊκή φήμη, διαγωνίζοντας περαιτέρω τον κύκλο. Για να υποστηρίξει αυτή την ιδέα, ο Jongbloed (2003) υποστηρίζει ότι οι νέοι πάροχοι ενδέχεται να αντιμετωπίσουν αυξημένο ανταγωνισμό από παρόμοιους παρόχους, οι οποίοι, κατά πάσα πιθανότητα, θα χρησιμοποιήσουν τη συλλογική τους ισχύ στην αγορά για να προστατεύσουν το μερίδιο αγοράς τους και να περιορίσουν τους νεοεισερχομένους στην αγορά τους (Martinez and Wolverton, 2009).

Άνετη πρόσβαση στα κανάλια διανομής.

Εάν αφαιρεθεί η ηλεκτρονική εκπαίδευση από την εξίσωση, τότε η πρόσβαση στην δευτεοβάθμια φροντιστηριακή εκπαίδευση επηρεάζεται σε μεγάλο βαθμό από την υποδομή μεταφοράς που περιβάλλει τα φροντιστήρια και επιτρέπει στους μαθητές να έχουν εύκολη πρόσβαση. Πιθανότατα, τα ιδρύματα που βρίσκονται σε καθιερωμένες διαδρομές δημόσιας διαμετακόμισης έχουν ένα ανταγωνιστικό πλεονέκτημα έναντι εκείνων με κακή διέλευση. Ως αποτέλεσμα, μεγάλα, καλά συνδεδεμένα φροντιστήρια έχουν ένα ξεχωριστό πλεονέκτημα έναντι των πιο απομονωμένων (Martinez & Wolverson, 2009).

Περιοριστική κυβερνητική πολιτική.

Η περιοριστική κυβερνητική πολιτική είναι σαφώς ένα ισχυρό εμπόδιο για την είσοδο των φροντιστηριών μέσης εκπαίδευσης καθώς η επαρχιακή κυβέρνηση ελέγχει τελικά τον αριθμό των ιδρυμάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Για προφανείς λόγους, η κατάσταση αυτή οφείλεται κυρίως στο γεγονός ότι η πλειονότητα των φορέων (περίπου το 55%) χρηματοδοτείται σε μεγάλο βαθμό από το δημόσιο (Martinez & Wolverson, 2009).

Συνοπτικά, σύμφωνα με την αρχή της απειλής εισόδου της ανταγωνιστικής δύναμης του Porter, τα δυνητικά εμπόδια που συζητήθηκαν παραπάνω ενισχύουν την ιδέα ότι ένας χαμηλός φραγμός εισόδου θα οδηγήσει σε περισσότερους παρόχους και, συνεπώς, σε μεγαλύτερο ανταγωνισμό, ενώ ένα υψηλό εμπόδιο εισόδου θα οδηγήσει λιγότερους παρόχους υπηρεσιών και λιγότερος ανταγωνισμός (Martinez & Wolverson, 2009).

Η διαπραγματευτική δύναμη των προμηθευτών

Σύμφωνα με τον Porter (2008), οι ισχυροί προμηθευτές αποκομίζουν περισσότερη αξία για τον εαυτό τους χρεώνοντας υψηλότερες τιμές, περιορίζοντας την ποιότητα ή τις υπηρεσίες ή μεταβάλλοντας το κόστος για τους συμμετέχοντες στη βιομηχανία (Porter, 2008). Οι προμηθευτές είναι εκείνοι οι οργανισμοί ή τα άτομα που παρέχουν τα υλικά, τις πληροφορίες ή τις γνώσεις που επιτρέπουν σε έναν οργανισμό να παράγει τα προϊόντα και τις υπηρεσίες του (Martinez & Wolverton, 2009). Ενώ οι υπηρεσίες υποστήριξης για τα φροντιστήρια αποτελούν επίσης μέρος της δύναμης του προμηθευτή, μακράν ο μεγαλύτερος συντελεστής είναι η εργασία υψηλής ειδίκευσης με τη μορφή εκπαιδευτών, ερευνητών και διαχειριστών (Martinez & Wolverton, 2009).

Το μέγεθος της δύναμης μπορεί να ποικίλει σημαντικά μεταξύ των ιδρυμάτων ανάλογα με το καθεστώς και τη φήμη του φροντιστηρίου και, κατ'επέκταση, το ταλέντο που προσλαμβάνουν. Πολλοί καθηγητές σε ελίτ ιδρύματα είναι ιδιαίτερα σεβαστά και θεωρούνται ηγέτες στον τομέα τους. Ως εκ τούτου, έχουν περισσότερη δύναμη από τους συνομηλίκους τους, επειδή το κύρος που παρέχουν τους καθιστά πολύ δύσκολο να αντικατασταθούν (Martinez & Wolverton, 2009).

Ο Duczmal μετριάζει αυτό το επιχείρημα σχολιάζοντας την αυξανόμενη πολυπλοκότητα των πανεπιστημίων και τη σταδιακή διάβρωση της ακαδημαϊκής εξουσίας. Δηλώνει ότι οι παραδοσιακές μορφές διακυβέρνησης αντικαθίστανται από διαχειριστές, οι οποίοι συχνά προέρχονται από εμπορικές επιχειρήσεις. Η άποψη αυτή υποστηρίζεται από τον White, ο οποίος υποστηρίζει ότι "μία από τις κοινές φαντασιώσεις είναι η παντοδυναμία των εκπαιδευτικών στην εκπαίδευση" (Martinez & Wolverton, 2009).

Ο White (2007) υποστηρίζει ότι η διάδοση, η προσέλκυση κεφαλαίων και η αποδοτικότητα έχουν γίνει οι βασικοί δείκτες των επιδόσεων των μαθητών στα φροντιστήρια και ότι η κουλτούρα έχει αλλάξει, μετατρέποντας την εκπαίδευση σε βασικό προϊόν. Αντί να έχουν εξουσία, οι White ισχυρίζονται, οι εκπαιδευτικοί γίνονται σχεδιαστές και διευκολυντές και αναλαμβάνουν έναν πιο διοικητικό ρόλο με τους μαθητές. Ο Porter (2008) υποστηρίζει ότι η ισχύς του προμηθευτή είναι ισχυρή αν (1) είναι περισσότερο συγκεντρωμένη από τη βιομηχανία, (2) οι συμμετέχοντες στη βιομηχανία (φοιτητές) αντιμετωπίζουν το κόστος αλλαγής προμηθευτών, (3) δεν υπάρχει υποκατάστατο για το τι παρέχει ο όμιλος προμηθευτών. Όλα αυτά θα υποστηρίξουν τη θέση ότι, παρά την κάμψη της εξουσίας του προμηθευτή, το ίδρυμα διατηρεί ισχυρή διαπραγματευτική θέση και του βαθμού εξουσίας στον κλάδο της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Όπως αναφέρει ο Duczmal (2006), τελικά η διαπραγματευτική δύναμη του ιδρύματος παραμένει υψηλή, επειδή προς το παρόν δεν υπάρχουν ρεαλιστικά υποκατάστατα. Προειδοποιεί, ωστόσο, ότι αυτή η κατάσταση μπορεί να αλλάξει στο μέλλον με την πίεση για τυποποίηση (Martinez & Wolverson, 2009).

Η διαπραγματευτική δύναμη των αγοραστών

Στην περίπτωση της δευτεροβάθμιας φροντιστηριακής εκπαίδευσης, ο αγοραστής είναι ο μαθητής και οι γονείς του, κατά περίπτωση. Στην επιφάνεια, φαίνεται ότι σε αυτό το σενάριο, ο αγοραστής έχει λιγότερη ενέργεια από τον προμηθευτή. Ο Duczmal (2006) υποστηρίζει ότι αυτή η ανισορροπία οφείλεται στην ασυμμετρία της πληροφόρησης, αλλά ότι μια τέτοια ασυμμετρία αντιμετωπίζεται από τους μαθητές όταν είναι οργανωμένοι, όπως σε μια μαθητική ένωση και εκπροσωπούνται στα όργανα λήψης αποφάσεων. Αναμφισβήτητα, όταν οργανώνονται, οι προηγούμενοι αδύναμοι ενδιαφερόμενοι φορείς μπορούν να γίνουν ισχυροί ηγέτες για αλλαγή. Ο Duczmal περιγράφει την αντίδραση των μαθητών στη Δυτική Ευρώπη σε επιδείνωση των συνθηκών κατά την ταχεία επέκταση της δεκαετίας του 1960, μια αντίδραση που οδήγησε σε σημαντικές μεταρρυθμίσεις της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης εκείνης της εποχής (Martinez & Wolverson, 2009).

Σαφώς, η διαπραγματευτική ισχύς των αγοραστών επηρεάζεται σε μεγάλο βαθμό από τις αντιλήψεις που διαμορφώνονται από τις διαθέσιμες πληροφορίες μέσω των δημοσιευμένων βαθμολογιών (Martinez & Wolverson, 2009).

Ο Duczmal (2006) υποστηρίζει ότι η δύναμη των μαθητών αυξάνεται με τον αριθμό των επιλογών που πρέπει να επιλέξουν. Η επιλογή περιορίζεται από τους περιορισμούς της κυβέρνησης της επαρχίας σε όσους επιτρέπεται να παρέχουν υπηρεσίες δευτεροβάθμιας φροντιστηριακής εκπαίδευσης (Martinez & Wolverson, 2009).

Ο Porter (2008) υποστηρίζει ότι οι ισχυροί πελάτες μπορούν να αποκομίσουν περισσότερη αξία, αναγκάζοντας τις τιμές, απαιτούν καλύτερη ποιότητα ή περισσότερη εξυπηρέτηση και γενικά παίζουν ανταγωνιστές μεταξύ τους (Porter, 2008). Όπως αναφέρθηκε στην προηγούμενη ενότητα, παρόλο που μια τέτοια δυναμική ενδέχεται να λειτουργήσει στην φροντιστηριακή δευτεροβάθμια εκπαίδευση, η ισχύς των μαθητών είναι προς το παρόν μειωμένη και λιγότερο σημαντική από την αντίστοιχη δύναμη προμηθευτή της. Επιπλέον, υποστηρίζει ο Porter, η αγοραστική δύναμη μειώνεται δεδομένου ότι πολλοί αγοραστές δεν αγοράζουν σε όγκο, όπως είναι σαφώς η περίπτωση στον τομέα της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Επομένως, συνοπτικά, η αυξανόμενη υιοθέτηση και η χρήση της γνώμης των μαθητών κατά την κατάταξη των πινάκων προτείνουν μια ισχυρότερη επιρροή ή δύναμη στον αγοραστή. Επιπλέον, όπως προτείνεται από τον Porter, η αγοραστική δύναμη μειώνεται επίσης, επειδή οι μαθητές εξακολουθούν να ασκούν το μεγαλύτερο μέρος της εξουσίας τους ως άτομα, ενώ η σχολή ως προμηθευτές λειτουργεί κάτω από μια οργανωμένη ένωση (Martinez & Wolverson, 2009).

Ως αποτέλεσμα, η αγοραστική δύναμη, αναμφισβήτητα ισχυρότερη από ό, τι στο παρελθόν, θα πρέπει να θεωρείται πιο μετριοπαθής όταν μετράται σε σύγκριση με την αντίθεση του, την ισχύ του προμηθευτή(Martinez & Wolverton, 2009).

Σύμφωνα με τον Porter (2008), ένα υποκατάστατο εκτελεί την ίδια ή παρόμοια λειτουργία με διαφορετικό τρόπο (Porter, 2008). Όταν η απειλή ενός υποκατάστατου είναι υψηλή, η κερδοφορία της βιομηχανίας υποφέρει. Για τους Martinez και Wolverton (2009) η απειλή υποκατάστατων ορίζεται από τρία χαρακτηριστικά: ευκολία, χρόνος και εφαρμογή. Θεωρούν ότι ο χρόνος είναι ο σημαντικότερος παράγοντας που οδηγεί τους μαθητές να αναζητήσουν υποκατάστατα προϊόντα, υποστηρίζοντας ότι οι δεν επιθυμούν να επενδύσουν τέσσερα έως πέντε χρόνια για να αποκτήσουν πτυχίο πανεπιστημίου ούτε οι επαγγελματίες θέλουν να εγκαταλείψουν το εργατικό δυναμικό για δύο χρόνια για να ολοκληρώσουν ένα παραδοσιακό μεταπτυχιακό δίπλωμα(Martinez & Wolverton, 2009).

Παρά τις ανησυχίες σχετικά με την ποιότητα των φροντιστηρίων, τα παραδοσιακά ιδρύματα θα πρέπει να εξετάσουν τον τρόπο αποτελεσματικού ανταγωνισμού με τους παρόχους σε απευθείας σύνδεση, διότι τυχόν προβλήματα ποιότητας ενδέχεται να διορθωθούν στο εγγύς μέλλον(Martinez & Wolverton, 2009).

Οι σημερινοί μαθητές κατευθύνονται προς αναζήτηση κατάρτισης και γνώσεων που θα οδηγήσουν σε θέσεις εργασίας. Ομοίως, οι κυβερνήσεις χρηματοδοτούν έρευνα που βασίζεται στην ικανότητα ενός ιδρύματος να επιδιώκει την έρευνα βασισμένη σε εφαρμογές βάσει της θεωρητικής έρευνας. Συνολικά, οι Martinez και Wolverton καταλήγουν στο συμπέρασμα ότι οι ανταγωνιστές που προσφέρουν βιώσιμα υποκατάστατα θα συνδυάζουν την ευκολία, το χρόνο και την εφαρμογή μέσω των επιλογών παράδοσης που γίνονται δυνατές με την τεχνολογία (Martinez & Wolverton, 2009).

Είναι ενδιαφέρον το γεγονός ότι ο Duczmal (2006) υποστηρίζει ότι τα φροντιστήρια μπορούν να μειώσουν την απειλή των υποκατάστατων εισάγοντας υποκατάστατες αγορές. Ήδη βλέπουμε κάποια κίνηση προς αυτή την κατεύθυνση, με μικτή επιτυχία, των ιδρυμάτων που εισέρχονται στην αγορά εξ αποστάσεως εκπαίδευσης (Martinez & Wolverton, 2009).

Η απειλή υποκατάστατων μπορεί επίσης να εξαρτάται μόνο από το πώς κάποιος βλέπει και ερμηνεύει την εκπαιδευτική εμπειρία. Εάν θεωρήσουμε ότι η εμπειρία και η κοινωνικοποίηση που είναι εγγενείς στην παραδοσιακή εκπαιδευτική εμπειρία είναι υψίστης σημασίας, τότε η απειλή υποκατάστασης μπορεί να είναι χαμηλή, καθώς οι φραγμοί εισόδου, όπως οι απαιτούμενες διευκολύνσεις και η υποστηρικτική διοικητική δομή, είναι υψηλές. Ωστόσο, αν κάποιος θεωρεί ότι το Διαδίκτυο και η άφιξη του «ψηφιακού ντόπιου» είναι μια αυξανόμενη δύναμη και οδηγός για αλλαγή στην δευτεροβάθμια εκπαίδευση, τότε η απειλή των υποκατάστατων είναι εξαιρετικά υψηλή (Martinez & Wolverton, 2009).

Ανταγωνισμός μεταξύ των υφιστάμενων ανταγωνιστών

Σύμφωνα με τον Porter (2008), η αντιπαλότητα μεταξύ των υφιστάμενων ανταγωνιστών λαμβάνει πολλές μορφές, συμπεριλαμβανομένης της έκπτωσης των τιμών, της εισαγωγής νέων προϊόντων, των διαφημιστικών εκστρατειών και των βελτιώσεων των υπηρεσιών (Porter, 2008). Στον κλάδο της φροντιστηριακής δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, η ένταση της αντιπαλότητας εξαρτάται από το αντικείμενο του ανταγωνισμού: μαθητές, διδάσκοντες, δωρητές ή κυβερνητική χρηματοδότηση και δολάρια έρευνας. Όπως υποδεικνύει ο Martinez και ο Wolverton (2009), ο εν λόγω ανταγωνισμός μπορεί να προσδιοριστεί περαιτέρω εξετάζοντας διαρθρωτικούς παράγοντες: το προφίλ των υφιστάμενων παικτών και το περιβάλλον της βιομηχανίας (Martinez & Wolverton, 2009).

Προφίλ των υπαρχόντων παικτών.

Οι Martinez και Wolverton (2009) αναφέρουν ότι το προφίλ των υφιστάμενων ιδρυμάτων δευτεροβάθμιας φροντιστηριακής εκπαίδευσης καθορίζεται από τον αριθμό και το είδος των ιδρυμάτων της ομάδας, τα οποία θα καθορίσουν ως εκ τούτου τον βαθμό στον οποίο κάθε ίδρυμα πρέπει να ανταγωνίζεται για μαθητές, και χρήματα έρευνας (Martinez & Wolverton, 2009).

Παρά τους μεγάλους αριθμούς εφαρμογών που βασίζονται στην τοποθεσία, ο ανταγωνισμός για τους καλύτερους μαθητές, παραμένει ισχυρός. Επομένως, όσο περισσότερο ομοιάζουν τα φορντιστήρια σε μια περιοχή, τόσο μεγαλύτερη είναι η αντιπαλότητα μεταξύ τους. Μια δυνητική απάντηση που εντοπίστηκε από τον Porter (1985) είναι ότι οι οργανισμοί που επιδιώκουν ένα ανταγωνιστικό πλεονέκτημα θα χρησιμοποιήσουν μία από τις τρεις στρατηγικές: ηγεσία κόστους, διαφοροποίηση ή στρατηγική εστίασης (Martinez & Wolverton, 2009).

Για παράδειγμα, ένα ίδρυμα μπορεί να επιλέξει να διαφοροποιήσει τον προγραμματισμό του προσφέροντας εξειδικεύσεις μη διαθέσιμες σε ανταγωνιστικά ιδρύματα ή εξειδικεύσεις για τις οποίες η κυβέρνηση θα παράσχει πρόσθετες επιδοτήσεις (Martinez & Wolverson, 2009).

Τα φροντιστήρια μέσης εκπαίδευσης συνδέονται με μια εκτεταμένη υποδομή διέλευσης που αγωνίζονται με εγγραφές και αναζητούν εναλλακτικές μεθόδους για την προσέλκυση μαθητών. Επιπλέον, αυτά τα τυπικά μικρότερα ιδρύματα που βρίσκονται έξω από μεγαλύτερες μητροπολιτικές περιοχές αντιμετωπίζουν νέες προκλήσεις με την προσέλκυση χρημάτων (Martinez & Wolverson, 2009).

Η επίδραση του βιομηχανικού πλαισίου.

Υποστηρίζεται ότι η δευτεροβάθμια φορντιστηριακή εκπαίδευση επηρεάζεται έντονα από πολιτικές, οικονομικές, κοινωνικές και τεχνολογικές μεταβλητές. Η κυβερνητική χρηματοδότηση κυμαίνεται με τα οικονομικά της εποχής και η πολιτική προσοχή στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση κηλιδώνεται και χάνεται ανάλογα με το πολιτικό κόμμα στην εξουσία και την εγγύτητα των εκλογών. Επιπλέον, η τεχνολογία έχει επίσης σημαντική επίδραση στην ένταση της αντιπαλότητας και εκείνα τα ιδρύματα που έχουν επενδύσει στη χρήση προηγμένης τεχνολογίας για διδασκαλία ή έρευνα έχουν ενισχύσει τις ανταγωνιστικές θέσεις τους (Martinez & Wolverson, 2009).

Ο Porter υποστήριξε επίσης ότι ενώ το Διαδίκτυο είναι μια σημαντική νέα τεχνολογία, δεν είναι παρά ένα συμπλήρωμα των παραδοσιακών τρόπων ανταγωνισμού (Porter, 2008). Ωστόσο, η ηλεκτρονική μάθηση αυξάνεται και ωριμάζει και ως εκ τούτου καθίσταται αποτελεσματικός ανταγωνιστής της παραδοσιακής μάθησης. Θέτει επίσης ερωτήματα σχετικά με την εγκυρότητα των επιχειρημάτων που υποδηλώνουν ότι τα online μαθήματα είναι κατώτερης ποιότητας σε σύγκριση με τα παραδοσιακά (Martinez & Wolverson, 2009).

Ο Christensen (1997) υποστήριξε ότι οι αποδιοργανωτικές τεχνολογίες συχνά δεν έχουν καλή απόδοση αρχικά σε σύγκριση με τις παραδοσιακές τεχνολογίες και συχνά δεν απευθύνονται αρχικά στην πλειονότητα των πελατών. Ωστόσο, φέρνουν κάτι που ένα μικρό τμήμα της αγοράς (οι πρώτοι υιοθετώντες) θεωρεί αρκετά σημαντικό ότι είναι πρόθυμοι να θυσιάσουν κάτι άλλο που εκτιμούν. Συχνά παραδοσιακοί πάροχοι του ίδιου προϊόντος αγνοούν τον ανταγωνισμό καθώς ο νεοεισερχόμενος αντλεί ένα μικρότερο, λιγότερο σημαντικό τμήμα της αγοράς που παραδοσιακά προσφέρει μικρότερο κέρδος. Καθώς η τεχνολογία βελτιώνεται με την πάροδο του χρόνου, τα χαρακτηριστικά που επιδιώκει η πλειονότητα θα βελτιωθούν επαρκώς για να μετατοπίσουν την αγορά, καθιστώντας τη συρρίκνωση της τεχνολογίας και, ως εκ τούτου, να ωθήσουν τις παραδοσιακές αγορές. Το μόνο ερώτημα είναι ο βαθμός στον οποίο αυτή η δυναμική θα διαδραματίσει στην τριτοβάθμια εκπαίδευση (Martinez & Wolverton, 2009).

Οι πρόοδοι στην τεχνολογία έχουν προκαλέσει σημαντικές προόδους στην παροχή ηλεκτρονικής εκπαίδευσης σε όλο τον κόσμο (Martinez & Wolverton, 2009).

Όπως συμβαίνει με τις περισσότερες αναστατωμένες τεχνολογίες, το κόστος μειώνεται και οι οικονομίες κλίμακας είναι εξαιρετικές. Τα νέα φροντιστήρια σε μερικές περιοχές μπορούν και σε απευθείας σύνδεση να παρέχουν διδασκαλία. Παρόλα αυτά, εξακολουθεί να αποτελεί πιθανή αναταραχή της καινοτομίας. Με την πάροδο του χρόνου, καθώς το υποκατάστατο προϊόν βελτιώνεται, είναι πιθανόν να είναι πιο δύσκολο να γίνει το επιχείρημα ότι η παραδοσιακή εκπαίδευση είναι ανώτερη από την online εκπαίδευση (Martinez & Wolverton, 2009).

Με βάση τους παραπάνω παράγοντες, ο ανταγωνισμός μεταξύ των ανταγωνιστών στην αγορά της δευτεροβάθμιας φροντιστηριακής εκπαίδευσης θα συνεχίσει να αυξάνεται καθώς η κυβέρνηση μειώνει τη ρυθμιστική της ικανότητα και τη χρηματοδότησή της. Τα ιδρύματα θα αναγκαστούν να αναζητήσουν νέους και καινοτόμους τρόπους χρηματοδότησης πόρων που παρέχουν ανταγωνιστική αξία στον κλάδο της (Martinez & Wolverson, 2009).

Τα τελευταία χρόνια, το περιβάλλον της δευτεροβάθμιας φροντιστηριακής εκπαίδευσης έχει αλλάξει δραματικά. Λόγω της αυξανόμενης ζήτησης και των δημοσιονομικών περιορισμών που σχετίζονται με την κυβέρνηση, ο τομέας έχει υποστεί ένα είδος διαδικασίας μετασχηματισμού που σε ορισμένες περιπτώσεις μπορεί να απαιτήσει διαρθρωτικές αλλαγές σε όλα τα επίπεδα. Καθώς τα ιδρύματα έχουν αναμφίβολα αναλάβει σημαντικό ρόλο στην κοινωνική και οικονομική ανάπτυξη των χωρών, η διαδικασία μετασχηματισμού έχει προσελκύσει την προσοχή πολλών ερευνητών. Η παγκοσμιοποίηση της παγκόσμιας οικονομίας, η ταχεία ανάπτυξη των επικοινωνιών μέσω διαδικτύου και η επέκταση της αγοράς εκπαίδευσης σε διεθνείς σπουδαστές έχει οδηγήσει σε σημαντική αναμόρφωση του χώρου (Martinez & Wolverson, 2009).

Πολλοί ερευνητές ανέφεραν την τεχνολογία, την αύξηση της εκπαιδευτικής ζήτησης, την παγκοσμιοποίηση και τον ανταγωνισμό ως σημαντικούς παράγοντες που οδηγούν σε αυτή την αλλαγή (Martinez & Wolverson, 2009).

Οι τάσεις στον τομέα αυτό είναι οι εξής (Martinez & Wolverson, 2009):

- (i) μεταβολές στον πληθυσμό
- (ii) αύξηση της κινητικότητας των σπουδαστών
- (iii) εκπαίδευση ως παγκόσμια αγορά
- (iv) μείωση δημόσιων πόρων
- (vii) αύξηση της ευελιξίας
- (viii) αύξηση της διακρατικής εκπαίδευσης
- (xx) αύξηση των στρατηγικών συμμαχιών
- (x) εταιρικές σχέσεις και δίκτυα

Οι μεγάλες εξελίξεις στη δευτεροβάθμια φροντιστηριακή εκπαίδευση μπορούν να εντοπιστούν ως επέκταση, διαφοροποίηση, μεγαλύτερη ευελιξία, ποιοτικός προσανατολισμός, τυποποίηση, απασχολησιμότητα, διεθνοποίηση και δια βίου μάθηση. Οι Altbach, Reisberg και Rumbley (2009) προτείνουν ότι η προσπάθεια να εξεταστούν ξεχωριστά αυτές οι τάσεις είναι παρόμοια με την προσπάθεια να τραβηχτεί μια ατομική σειρά από μια συσσωρευμένη μαζική μετακίνηση που φέρνει μαζί με άλλους: η μαζική εγγραφή δημιουργήσε ζήτηση για διευρυμένες εγκαταστάσεις. Μεγαλύτερες εγγραφές έχουν ως αποτέλεσμα πιο διαφορετικές προσδοκίες και ανάγκες των μαθητών. Η επέκταση και η διαφοροποίηση δημιουργούν την ανάγκη για νέους παρόχους. Κάθε μία από αυτές τις εξελίξεις σχετίζεται. Η αυξανόμενη εγγραφή έχει προκαλέσει μια αυξανόμενη ζήτηση. Αυτή η ζήτηση έχει ως αποτέλεσμα πιο διαφορετικές προσδοκίες των μαθητών. Η επέκταση και η διαφοροποίηση απαιτούν πρόσθετα έσοδα και νέα κανάλια (Martinez & Wolverson, 2009).

Για την κάλυψη του αυξανόμενου κόστους, αναδύεται η ανάγκη ιδιωτικών ιδρυμάτων και συνεργασιών με τη βιομηχανία / την κυβέρνηση. Η ιδιωτικοποίηση των πανεπιστημίων έχει γίνει μια από τις λύσεις που επιλύουν αυτό το πρόβλημα. Αυτό σημαίνει ότι αυτό το είδος αυξανόμενης ζήτησης έχει οδηγήσει στην ιδέα ιδιωτικοποίησης στην περιοχή της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Οι σχετικά χαλαροί κυβερνητικοί κανονισμοί στον τομέα της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης έχουν οδηγήσει σε αύξηση του αριθμού ιδιωτικών ιδρυμάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, φαινόμενο που αύξησε τον ανταγωνισμό στον τομέα αυτό. Ως εκ τούτου, τα πανεπιστήμια πρέπει να αναπτύξουν τα πλεονεκτήματά τους έναντι των ανταγωνιστών σε αυτό το ιδιαίτερα ανταγωνιστικό περιβάλλον (Martinez & Wolverson, 2009).

Έχουν γραφτεί πολλά άρθρα και βιβλία σχετικά με την έννοια του ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος. Σε ορισμένα από αυτά τα έργα, οι συγγραφείς χρησιμοποίησαν το μοντέλο των πέντε δυνάμεων ως αναλυτικό εργαλείο για την ανάλυση του ανταγωνισμού στη βιομηχανία και του τρόπου με τον οποίο οι επιχειρηματικές οργανώσεις μπορούν να αποκτήσουν ανταγωνιστικό πλεονέκτημα στον κλάδο (Martinez & Wolverson, 2009).

Ωστόσο, λόγω των συνεχιζόμενων συζητήσεων σχετικά με το αν τα ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης είναι ένα είδος επιχείρησης, μόνο λίγα έργα έχουν αναλύσει τα ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα αυτού του τομέα χρησιμοποιώντας το μοντέλο πέντε δυνάμεων (Martinez & Wolverson, 2009).

Υπάρχουν δύο προοπτικές σχετικά με αυτό το ζήτημα. Η πρώτη είναι η παραδοσιακή προοπτική, η οποία θεωρεί την τριτοβάθμια εκπαίδευση ως ένα είδος δημόσιου αγαθού μέσα σε ένα γραφειοκρατικό σύστημα και ως εκ τούτου διαχειρίζεται και χρηματοδοτείται από την κυβέρνηση (Martinez & Wolverson, 2009).

Σύμφωνα με αυτή την άποψη, η εκπαίδευση είναι ένα βασικό ανθρώπινο δικαίωμα που πρέπει να είναι ελεύθερα προσβάσιμο σε όλους. Έτσι, η τριτοβάθμια εκπαίδευση δεν μπορεί να θεωρηθεί επιχείρηση και οι σπουδαστές δεν μπορούν να θεωρηθούν ως πελάτες της (Martinez & Wolverson, 2009).

Η δεύτερη προοπτική, σε σύγκριση, θεωρεί την τριτοβάθμια εκπαίδευση ως βιομηχανία που μπορεί να αξιολογηθεί χρησιμοποιώντας επιχειρηματική προσέγγιση. Οι Lynch και Baines (2004) υποστήριξαν ότι η τριτοβάθμια εκπαίδευση μπορεί να θεωρηθεί ως επιχειρηματική δραστηριότητα βασισμένη σε τρεις σημαντικές υποθέσεις της επιχείρησης, δηλαδή στην ανταγωνιστική αγορά, στη μεγιστοποίηση του κέρδους και στις ανταγωνιστικές δέσμες πόρων (Martinez & Wolverson, 2009).

Σύμφωνα με τη μελέτη των Grotkowska, Wincenciak και Gajderowicz (2005), στην προ-σύγχρονη αντίληψη, τα πανεπιστήμια έκλεισαν, οι ελιτιστικοί κύκλοι καθηγητών και φοιτητών και επικεντρώθηκαν στην έρευνα, τη διδασκαλία και τη μάθηση. Ωστόσο, ο ρόλος των ιδρυμάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης έχει αλλάξει αναμφισβήτητα στη σύγχρονη εποχή και αναμορφώθηκε λόγω νέων απαιτήσεων και προσδοκιών. Αυτός είναι ο λόγος για τον οποίο τα πανεπιστήμια δεν είναι μόνο υπεύθυνα για δραστηριότητες διδασκαλίας και έρευνας, αλλά είναι επίσης υπεύθυνοι για την ανταπόκριση στις απαιτήσεις του κυβερνητικού και επιχειρηματικού κόσμου. Οι κυβερνήσεις και ο επιχειρηματικός κόσμος περιμένουν περισσότερο από την τριτοβάθμια εκπαίδευση σε σχέση με την δευτεροβάθμια, διότι τη θεωρούν ως στρατηγικό εταίρο για την υποστήριξη της οικονομικής ανάπτυξης και της κοινωνικής ευημερίας (Porter, 2008).

Ως εκ τούτου, θα πρέπει να γνωρίζουν όλες τις νέες προσεγγίσεις στην τριτοβάθμια εκπαίδευση για να προετοιμάσουν τα θεσμικά τους όργανα για έναν νέο κόσμο. Επί του παρόντος, στο τέλος όλων των προαναφερθέντων παραγόντων, πολλά ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης έχουν αρχίσει να υιοθετούν μια επιχειρηματικότερη προσέγγιση όσον αφορά τη διαχείριση των ιδρυμάτων τους προκειμένου να διατηρήσουν το ανταγωνιστικό τους πλεονέκτημα και να επιβιώσουν στον συνεχώς μεταβαλλόμενο κλάδο της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Η αποδοχή της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης ως ενός είδους επιχείρησης ενισχύει την ανάγκη αντιμετώπισης της έννοιας του ανταγωνισμού στην τριτοβάθμια εκπαίδευση (Porter, 2008).

Οι μελέτες έχουν αναφέρει ότι τα πανεπιστήμια τα οποία ανήκουν στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, ανταγωνίζονται σήμερα για το ποσοστό πληρότητας, τους σπουδαστές, τα μέλη επιτροπών, την ερευνητική υποστήριξη και τις οικονομικές συνεισφορές, την καινοτομία, την αποτελεσματικότητα και την ανώτερη ποιότητα της εκπαίδευσης. Επιπλέον, σύμφωνα με τον Dill (2003), ο ανταγωνισμός αυτός έχει γίνει όλο και πιο επιθετικός και παγκόσμιος τα τελευταία χρόνια. Οι De Boer, Enders και Jongbloed (2009) ανέφεραν ότι ο αυξημένος ανταγωνισμός είχε ως αποτέλεσμα καλύτερη απόδοση, υψηλότερη ποιότητα, περισσότερες καινοτομίες και ευρύτερο φάσμα επιλογών για τους καταναλωτές. Αν και ορισμένοι ερευνητές υποστήριξαν ότι τέτοιος ανταγωνισμός δεν είναι απολύτως επιθυμητός για τα πανεπιστήμια, δεν αρνούνται την ύπαρξή του (Porter, 2008).

Η μεταβολή στο περιβάλλον της δευτεροβάθμιας φροντιστηριακής εκπαίδευσης, έχει ως αποτέλεσμα τη μετάβαση σε ένα πιο ανταγωνιστικό πανεπιστημιακό περιβάλλον λόγω των νέων προκλήσεων και τάσεων στην τριτοβάθμια εκπαίδευση (Porter, 2008).

Απειλή των νεοεισερχομένων

Σύμφωνα με τον Porter (2008), οι νεοεισερχόμενοι σε μια βιομηχανία οδηγούν σε αυξημένη πίεση στις τιμές, στο κόστος και στο ρυθμό των επενδύσεων. Έτσι, η απειλή των νεοεισερχομένων σε μια βιομηχανία έχει ως αποτέλεσμα τον εντεινόμενο ανταγωνισμό που μπορεί να επηρεάσει τη συνολική κερδοφορία της βιομηχανίας. Ένα χαμηλό φράγμα εισόδου μπορεί να εντείνει τον ανταγωνισμό μεταξύ παρόχων, ενώ ένα υψηλό εμπόδιο εισόδου μπορεί να οδηγήσει σε λιγότερους παρόχους με λιγότερο έντονο ανταγωνισμό σε έναν κλάδο. Εάν τα εμπόδια εισόδου παραμένουν υψηλά, η απειλή των νεοεισερχομένων θα είναι χαμηλή (Porter, 2008).

Ο Ronquillo (2012) εξέτασε την απειλή των νεοεισερχομένων στον τομέα της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης υποστηρίζοντας ότι η ύπαρξη ιδιωτικών εκπαιδευτικών ιδρυμάτων μπορεί να αμφισβητηθεί με την απειλή νέων ανταγωνιστών, δηλαδή τα νέα σχολεία δημιουργούν ένα εντατικότερο ανταγωνιστικό περιβάλλον για τα ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Οι Martinez και Wolverton (2009) πρότειναν τους ακόλουθους τέσσερις παράγοντες που μπορούν να επηρεάσουν τις δυνατότητες εισόδου ενός νέου ανταγωνιστή στον κλάδο της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης: οικονομίες κλίμακας, κεφαλαιακές απαιτήσεις, αντίδραση ανταγωνιστή και αντίσταση αγοραστή. Οι οικονομίες κλίμακας αναφέρονται στην ικανότητα ενός οργανισμού να αυξάνει την παραγωγικότητα ή να μειώνει το μέσο κόστος παραγωγής του χρησιμοποιώντας αποτελεσματικότερα τους πόρους με την πάροδο του χρόνου. Εάν οι υφιστάμενοι πάροχοι μπορούν να δημιουργήσουν οικονομίες κλίμακας, τότε η απειλή των νεοεισερχομένων θα μειωθεί (Porter, 2008).

Οι υψηλές επενδύσεις κεφαλαίου ως απαίτηση για την είσοδο σε έναν κλάδο θα μειώσουν την απειλή των νεοεισερχομένων. Δεδομένου του υψηλού επιπέδου κεφαλαιακής επένδυσης που απαιτείται για ένα παραδοσιακό πανεπιστήμιο, τα νέα πανεπιστήμια είναι λιγότερο πιθανό να εισέλθουν στην τριτοβάθμια εκπαίδευση. Η αντίδραση του ανταγωνιστή είναι ένας άλλος αποτελεσματικός παράγοντας για τη δυνατότητα εισόδου νέου ανταγωνιστή (Porter, 2008).

Οι ανταγωνιστές συχνά αντιδρούν αρνητικά σε νέους ή δυνητικούς νεοεισερχόμενους και έτσι οι αντιδράσεις αυτές μπορούν να δημιουργήσουν φραγμούς για τους νεοεισερχόμενους. Αυτό θα είναι το ίδιο στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, οι νεοεισερχόμενοι στην τριτοβάθμια εκπαίδευση θα αντιμετωπίσουν την αντίδραση των υφιστάμενων πανεπιστημίων. Επιπλέον, οι νεοεισερχόμενοι αντιμετωπίζουν δύο μορφές αντίστασης στους αγοραστές: αδυναμία αποδοχής των νέων αγαθών και υπηρεσιών · και μια απροθυμία να αντιμετωπίσει το κόστος της μετάβασης στις νέες. Για τους φοιτητές, η αποδοχή ενός νέου πανεπιστημιακού ιδρύματος θα είναι δύσκολη. Θα τείνουν να συγκρίνουν το νέο με τα υπάρχοντα πανεπιστήμια όσον αφορά την ποιότητα και τις ευκαιρίες. Επιπλέον, θα υπάρξει απροθυμία να αναληφθεί το κόστος της μετάβασης σε ένα νέο ακαδημαϊκό ίδρυμα, η κατάσταση αυτή αποτελεί κίνδυνο για τη σταδιοδρομία τους. Ο Collis (2001) εξέτασε τη βιομηχανία της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης χρησιμοποιώντας το μοντέλο των πέντε δυνάμεων. Ισχυρίστηκε ότι η τεχνολογία υπόσχεται να είναι το όχημα για την ευκολότερη είσοδο στην ανώτατη εκπαίδευση λόγω του πολύ χαμηλού οριακού κόστους που συνεπάγεται (Collis, 2001).

Δηλώνει ότι η τεχνολογία επιτρέπει την αναπαραγωγή πολλών εκπαιδευτικών εμπειριών σε πολύ χαμηλό οριακό κόστος. οι διαλέξεις και οι λίστες ανάγνωσης μπορούν να μεταδοθούν με σχεδόν μηδενικό κόστος, με αποτέλεσμα να μειωθούν σημαντικά τα εμπόδια εισόδου(Collis, 2001).

Παράλληλα με τη μελέτη του Collis (2001), υπογράμμιστηκε ότι στο παρελθόν τα εμπόδια στην είσοδο στην τριτοβάθμια εκπαίδευση ήταν υψηλά, κυρίως λόγω του κόστους κατασκευής μιας πανεπιστημιούπολης(Collis, 2001).

Ωστόσο, η χρήση των πρόσφατων τεχνολογιών οδήγησε στη μείωση αυτών των φραγμών εισόδου. Η μελέτη τους πρότεινε τους ακόλουθους παράγοντες ως εμπόδια στην είσοδο στην τριτοβάθμια εκπαίδευση: το χρονικό διάστημα που απαιτείται για να οικοδομηθεί η φήμη για την προσέλκυση των μαθητών, τα υψηλά πρότυπα πιστοποίησης, η διαδικασία ενίσχυσης της αξίας ενός εμπορικού σήματος και οι απαιτήσεις και τους περιορισμούς που επιβάλλονται από τις ενώσεις και τους οργανισμούς πιστοποίησης. Είπαν ότι αυτοί οι τέσσερις παράγοντες μπορούν να αποτρέψουν την είσοδο νέων συμμετεχόντων στον κλάδο της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης(Collis, 2001).

Παρόμοια με τη μελέτη των Martinez και Wolverton (2009), οι Pringle και Huisman(2011) ισχυρίστηκαν ότι οι ακόλουθοι θεωρητικοί παράγοντες Porter επηρεάζουν την είσοδο ενός νέου ανταγωνιστή στον κλάδο της δευτροβάθμιας εκπαίδευσης. Πρώτον, οι οικονομίες κλίμακας από πλευράς προσφοράς. Ο παράγοντας αυτός αναφέρεται στην ικανότητα του ιδρύματος να αυξάνει την παραγωγικότητα μειώνοντας το μέσο κόστος ανά μαθητή. Στο πλαίσιο της δευτεροβάθμιας φροντιστηριακής εκπαίδευσης, οι οικονομίες κλίμακας της προσφοράς μπορούν να περιορίσουν τους νεοεισερχόμενους και να αναγκάσουν τους τελευταίους να εισέλθουν στη βιομηχανία σε μεγαλύτερη κλίμακα, πράγμα που συνεπάγεται ότι απομακρύνονται τα σημερινά ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης ή, εναλλακτικά, αποδέχονται ένα μειονέκτημα κόστους (Porter,2008).

Αυτό σημαίνει ότι τα ιδρύματα θα πρέπει να χρεώνουν περισσότερο ανά φοιτητή (μειονέκτημα κόστους) ή να λειτουργούν με μειωμένα περιθώρια κέρδους μέχρι να επιτύχουν παρόμοιο μέγεθος και αριθμό εγγραφών με τους ανταγωνιστές τους(Porter,2008).

Δεύτερον, τα οφέλη από πλευράς ζήτησης της κλίμακας αποθαρρύνουν την είσοδο, περιορίζοντας την προθυμία των πελατών να αγοράσουν από έναν νεοεισερχόμενο και μειώνοντας την τιμή που μπορεί να αποκτήσει ο νεοφερμένος μέχρις ότου ο τελευταίος δημιουργήσει μια μεγαλύτερη βάση πελατών. Στο πλαίσιο των φροντιστηρίων, η αυξανόμενη ζήτηση των μαθητών εισαχθούν αναγνωρισμένο πανεπιστήμιο οδηγεί επίσης σε αυξημένο ανταγωνισμό σε αυτόν τον κλάδο. Σε κάποιο βαθμό, οι σπουδαστές ως αγοραστές δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης είναι πρόθυμοι να πληρώσουν υψηλότερα διδάκτρα για να εισαχθούν σε ένα αναγνωρισμένο πανεπιστήμιο(Porter,2008).

Με αυτόν τον τρόπο, μπορούν να διαφοροποιηθούν από τους άλλους στην αγορά εργασίας. Το τρίτο καθορίζεται ως κόστος αλλαγής πελάτη. Αυτή η έννοια μπορεί να οριστεί ως σταθερό κόστος που οι αγοραστές πρέπει να δέχονται και να πληρώνουν όταν θέλουν να αλλάξουν τους προμηθευτές τους (Porter, 2008).

Το κόστος αλλαγής της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης επηρεάζεται από πολλούς παράγοντες, όπως η τοποθεσία, τα κοινωνικά δίκτυα και οι φιλίες και η μετακίνηση των μαθητών. Ως εκ τούτου, οι μαθητές είναι πιθανό να εξετάσουν προσεκτικά όλα αυτά τα πάγια έξοδα της εκπαίδευσης όταν θέλουν να στραφούν σε ένα άλλο ίδρυμα που παρέχει διδασκαλία, έρευνα και άλλες υπηρεσίες και ευκαιρίες. Τέταρτον ορίζεται ως οι κεφαλαιακές απαιτήσεις. Τόνισαν ότι η υψηλή επένδυση κεφαλαίου ως απαίτηση εισόδου στον κλάδο της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης αποτελεί παράγοντα που ελαχιστοποιεί την απειλή των νεοεισερχομένων (Porter, 2008).

Στο πλαίσιο των ιδρυμάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, τα πλεονεκτήματα της κατεύθυνσης είναι τα εξής: καθιερωμένη διοικητική δομή, άριστη φήμη, προθυμία των φοιτητών να εγγραφούν και περίπλοκες σχολές και πολιτικές σχέσεις. Πολλοί μαθητές επιθυμούν να παρευρίσκονται σε διάσημα ιδρύματα και πολλοί εργοδότες ενδιαφέρονται να προσλάβουν οικονομικά εύρωστους μαθητές. Η κατάσταση αυτή προσφέρει πλεονέκτημα στα καλύτερα εδραιωμένα ιδρύματα που έχουν εξαιρετική φήμη και κύρος (Porter, 2008).

Ως εκ τούτου, τα φροντιστήρια μπορεί να έχουν ένα μειονέκτημα από την άποψη αυτή. Τα μητροπολιτικά φροντιστήρια έχουν καλή συνεργασία μεταξύ τους και στην περοχή τους έχοντας ένα πλεονέκτημα λόγω των εξαιρετικών τοποθεσιών τους (Porter,2008).

Ανεξάρτητα από την εναλλακτική εκπαίδευση στο Διαδίκτυο, η εύκολη πρόσβαση στη δευτεροβάθμια φροντιστηριακή εκπαίδευση επηρεάζεται σε μεγάλο βαθμό από την υποδομή μεταφορών γύρω από τα πανεπιστήμια, η οποία με τη σειρά της επιτρέπει στους φοιτητές να έχουν εύκολη πρόσβαση. Ως εκ τούτου, τα κανάλια διανομής παραμένουν ένα ισχυρό εμπόδιο για ένα νεοεισερχόμενο φροντιστήριο που δεν έχει πρόσβαση σε αποτελεσματικά συστήματα δημόσιας διαμετακόμισης. Τέλος, αναφέρθηκαν στην περιοριστική κυβερνητική πολιτική. Είπαν ότι μπορεί να αποτελέσει ισχυρό φραγμό εισόδου στα ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, δεδομένου ότι η κυβέρνηση ελέγχει τελικά τον αριθμό των ιδρυμάτων δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης(Porter,2008).

Οι κυβερνητικές πολιτικές ως εμπόδια εισόδου μπορούν να χρησιμεύσουν ως μια έκτη δύναμη φραγμού εισόδου. Υποστήριξαν ότι η κυβερνητική επιρροή είναι στην πραγματικότητα μέρος σχεδόν όλων των πέντε δυνάμεων στο μοντέλο του Porter, υποδεικνύοντας ότι ίσως η ίδια η κυβέρνηση πρέπει να οριστεί ως η έκτη δύναμη - μια δύναμη που είναι εξίσου σημαντική με τις αρχικές πέντε δυνάμεις του μοντέλου. Αναφέρουν επίσης ότι τα διάφορα κυβερνητικά επίπεδα επηρεάζουν τη βιομηχανία της δευτεροβάθμιας φροντιστηριακής εκπαίδευσης, ενισχύοντας τους καταναλωτές, χρηματοδοτώντας ιδρύματα, αγοράζοντας έρευνα και διαδίδοντας πληροφορίες σχετικά με τα κολλέγια και τα πανεπιστήμια (Porter,2008).

Ένα υψηλό εμπόδιο για την είσοδο στην δευτεροβάθμια εκπαίδευση θα οδηγήσει σε λιγότερα νέα πανεπιστήμια και λιγότερο ανταγωνισμό, ενώ ένα χαμηλό εμπόδιο στην είσοδο θα οδηγήσει σε περισσότερα νέα πανεπιστήμια και, κατά συνέπεια, σε μεγαλύτερο ανταγωνισμό. Η δυνητική απειλή των νέων φορντιστηρίων ως μία από τις πέντε δυνάμεις μπορεί να συζητηθεί όσον αφορά τα ακόλουθα εμπόδια εισόδου: (i) μειονεκτήματα από την οικονομία κλίμακας: αυτό σημαίνει ότι τα νέα ιδρύματα θα πρέπει να διαπραγματεύονται με τα σημερινά ιδρύματα ή εναλλακτικά, να δεχτεί ένα μειονέκτημα κόστους · (ii) υψηλές κεφαλαιακές απαιτήσεις, (iii) αντίδραση των υπαρχόντων · (iv) αντοχή των μαθητών: αυτό σημαίνει ότι οι μαθητές τείνουν να προτιμούν τα υπάρχοντα φορντιστήρια λόγω του πλεονεκτήματος που τους προσφέρεται, συμπεριλαμβανομένης της φήμης, της εμπειρίας και του γοήτρου, τα οποία δεν είναι διαθέσιμα στους πιθανούς νεοεισερχομένους · και (v) τις απαιτήσεις και τους περιορισμούς που υπάρχουν. Η κυριαρχία των υφιστάμενων ιδρυμάτων λόγω του πλεονεκτήματος της επικρατούσας κατάστασης, συμπεριλαμβανομένης της φήμης, της εμπειρίας και του κύρους της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης · και ότι η ίδρυση ενός πανεπιστημίου που μπορεί να ανταγωνιστεί με τα καθιερωμένα πανεπιστήμια απαιτεί μεγάλο κεφάλαιο (Porter, 2008).

Η διαπρατευτική δύναμη των προμηθευτών

Ο Porter (2008) δήλωσε ότι η διαπρατευτική δύναμη του προμηθευτή είναι πιο συγκεντρωμένη από τη βιομηχανία που πωλεί. Αυτό συμβαίνει όταν οι συμμετέχοντες στη βιομηχανία αντιμετωπίζουν το κόστος αλλαγής των προμηθευτών, τα προϊόντα του προμηθευτή διαφοροποιούνται από τα άλλα ή έχουν δημιουργήσει κόστη μετακίνησης και δεν υπάρχει υποκατάστατο για τους προμηθευτές. Οι προμηθευτές μπορούν να χρησιμοποιήσουν τις διαπραγματευτικές τους δυνάμεις απειλώντας να αυξήσουν τις τιμές ή να μειώσουν την ποιότητα των αγορασθέντων αγαθών και υπηρεσιών. Αν υπάρχουν μερικοί προμηθευτές σε μια βιομηχανία και αυτοί οι προμηθευτές πωλούν ένα βασικό στοιχείο ή υπηρεσία, τότε η ισχύς του προμηθευτή είναι υψηλή σε σχέση με άλλες βιομηχανίες (Porter, 2008).

Σύμφωνα με τους Martinez και Wolverton (2009), οι προμηθευτές ορίζονται ως οι οργανισμοί ή τα άτομα που παρέχουν τα υλικά, τις πληροφορίες ή τις γνώσεις που επιτρέπουν σε έναν οργανισμό να παράγει τα προϊόντα και τις υπηρεσίες του (Martinez και Wolverton, 2009).

Έτσι, λόγω του αυξανόμενου αριθμού των ιδρυμάτων δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και του περιορισμένου αριθμού εκπαιδευμένων μελών του διδακτικού προσωπικού, οι προμηθευτές μπορούν να θεωρηθούν ότι κατέχουν υψηλή διαπραγματευτική ισχύ στον κλάδο . Εν τω μεταξύ, οι κυβερνήσεις και τα ιδιωτικά ιδρύματα μπορούν επίσης να θεωρηθούν ως προμηθευτές που παρέχουν υλικά, όπως φυσικούς πόρους ή επιδοτήσεις(Anand, 2012).

Οι Mathooko και Ogutu (2015) δήλωσαν ότι οι ακαδημαϊκοί που υπηρετούν ως «εργάτες» στον κλάδο της δευτεροβάθμιας φροντιστηριακής εκπαίδευσης πρέπει να αναγνωριστούν ως προμηθευτές. Οι Martinez και Wolverton (2009) δήλωσαν ότι οι ακαδημαϊκοί αποτελούν έναν από τους σημαντικότερους προμηθευτές, καθώς είναι αυτοί που παρέχουν ακαδημαϊκές γνώσεις, ιδέες και έρευνες. Οι Pringle και Huisman (2011) ανέφεραν ότι, ενώ οι υπηρεσίες υποστήριξης για τα φροντιστήρια (π.χ. βιβλιοπωλεία, κλινικές υγείας και υπηρεσίες τροφίμων) αποτελούν επίσης μέρος της δύναμης του προμηθευτή, ο μεγαλύτερος συντελεστής εξακολουθεί να είναι η ομάδα εργαζομένων "Με τη μορφή εκπαιδευτών, ερευνητών και διαχειριστών. Δηλαδή, όπως έδειξαν οι Wolff, Baumol και Saini (2014), η δευτεροβάθμια φροντιστηριακή εκπαίδευση μπορεί να εκτιμηθεί ως τομέας υψηλής εργασιακής έντασης(Anand, 2012).

Συνολικά, η δύναμη των προμηθευτών στη δευτεροβάθμια φροντιστηριακή εκπαίδευση θεωρείται ακαδημαϊκή. Εάν οι προμηθευτές προσφέρουν προϊόντα που διαφοροποιούνται και δεν υπάρχει υποκατάστατο για το τι προσφέρει ο όμιλος προμηθευτών, η ισχύς του προμηθευτή θα είναι ισχυρή στον κλάδο (Anand, 2012).

Πολλές μελέτες δείχνουν ότι ένας σημαντικός δείκτης ποιότητας της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης είναι οι εκπαιδευτικοί. Εάν τα μέλη του διδακτικού προσωπικού ενός ιδρύματος διαφοροποιηθούν από τις μεθόδους έρευνας και διδασκαλίας, θα είναι ένα μεγάλο πλεονέκτημα γι' αυτούς. Ο Duczmal (2006) έδειξε ότι η διαπραγματευτική δύναμη ενός φροντιστηρίου είναι υψηλή, επειδή προς το παρόν δεν υπάρχουν ρεαλιστικά υποκατάστατα (Anand, 2012).

Η διαπραγματευτική δύναμη των αγοραστών

Σύμφωνα με τον Porter (2008), οι ισχυροί πελάτες μπορούν να κερδίσουν περισσότερη αξία, αναγκάζοντας τις τιμές, απαιτούν καλύτερη ποιότητα ή εξυπηρέτηση και γενικά παίζουν ανταγωνιστές μεταξύ τους (Porter, 2008). Σε μια βιομηχανία, εάν οι αγοραστές έχουν πολλές επιλογές, έχουν περισσότερη δύναμη. Σήμερα, ο αυξανόμενος αριθμός (προσφορά) των ιδρυμάτων δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης έχει δημιουργήσει αρκετές επιλογές για τους σπουδαστές. Αυτό σημαίνει ότι οι μαθητές έχουν την ισχυρότερη δύναμη σε αυτό το πλαίσιο. Οι Pringle και Huisman (2011) δήλωσαν ότι στην περίπτωση της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, οι αγοραστές είναι οι μαθητές και οι γονείς τους (Anand, 2012).

Ο Collis (2001) επανέλαβε αυτήν την ιδέα λέγοντας ότι οι πελάτες της βιομηχανίας της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης είναι οι φοιτητές και οι γονείς τους. Περαιτέρω, ο Collis (2001) υποστήριξε ότι η αγοραστική δύναμη ήταν ιστορικά χαμηλή καθώς οι απαιτήσεις της αγοράς αυξάνονται. Επίσης ανέφερε διάφορους παράγοντες που οδήγησαν πολλούς να συσχετίσουν θετικά την αξιολόγηση της ποιότητας με την τιμή. Αυτοί οι παράγοντες περιλαμβάνουν τα εξής: αδυναμία διαπραγμάτευσης των επιτοκίων διδασκαλίας, μειωμένη ευαισθησία στις τιμές των σπουδαστών λόγω του υψηλού βαθμού διαφοροποίησης από τα κορυφαία ιδρύματα, και την άυλη ποιότητα της εκπαίδευσης (Collis,2001).

Ο Ronquillo (2011) συμφώνησε με τους Collis (2001) και Pringle και Huisman (2011) καθώς δήλωσε επίσης ότι οι σπουδαστές και οι βιομηχανίες μπορούν να θεωρηθούν αγοραστές τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Ο Robinson και ο Long (1988) πιστεύουν επίσης ότι οι σπουδαστές είναι οι κύριοι πελάτες της βιομηχανίας ανώτερης εκπαίδευσης. Άλλες μελέτες έθεσαν το ίδιο επιχείρημα. Εν τω μεταξύ, σύμφωνα με τον Duczmal (2006), η δύναμη των μαθητών αυξάνεται με τον αριθμό των επιλογών που έχουν. Έτσι, καθώς το φοιτητικό σώμα είναι ο κύριος πελάτης των ιδρυμάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης η μεγάλη ικανοποίηση των πρώτων είναι ο κύριος στόχος των τελευταίων και αυτό προέρχεται από την προετοιμασία της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και ειδικότερα των φροντιστηρίων, διότι αποτελεί αλυσίδα (Anand, 2012).

Εκτός από τα παραπάνω, πολλές άλλες μελέτες έχουν υποστηρίξει ότι οι μαθητές και οι γονείς τους είναι οι αγοραστές της εκπαίδευσης. Σύμφωνα με τη μελέτη των Mathooko και Ogutu (2015), οι μαθητές ή οι γονείς είναι οι αγοραστές υπό την έννοια ότι αγοράζουν εκπαίδευση από ένα ίδρυμα. Η ίδια ιδέα έχει αναφερθεί από τους Martinez και Wolverton (2009). Οι μαθητές, οι εργοδότες και τα άλλα ιδρύματα που επιθυμούν να αποκτήσουν ειδικές γνώσεις στις αντίστοιχες περιοχές τους, μαζί με τους γονείς είναι οι κύριοι πελάτες των ιδρυμάτων δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (Huang, 2012).

Ο Scrabec (2000) επαναλάμβανε αυτή την έννοια δηλώνοντας ότι άλλα κόμματα που επωφελούνται από ποιοτική εκπαίδευση, όπως οι γονείς, άλλες βιομηχανίες και η κοινωνία γενικά, ταιριάζουν με τον ορισμό του "δικαιούχου". Επιπλέον, οι γονείς έχουν σημαντική επιρροή στις αποφάσεις των παιδιών για τις σταδιοδρομίες τους. Ως εκ τούτου, οι γονείς είναι επίσης αγοραστές της εκπαίδευσης. Η απόφαση του μαθητή σχετικά με το φορέα που επιθυμεί να παρακολουθήσει ενδέχεται να επηρεάσει την ανταγωνιστική θέση του εν λόγω ιδρύματος στην αγορά (Huang, 2012).

Οι εκπαιδευτικές προσδοκίες των γονέων για τα παιδιά τους επηρεάζουν έντονα τις φιλοδοξίες των μαθητών προς την δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Ως εκ τούτου, τα φροντιστήρια πρέπει επίσης να εξετάσουν τις προσδοκίες των γονέων σχετικά με τις αξίες και τα οφέλη της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, επιπλέον των προσδοκιών των πιθανών σπουδαστών (Huang, 2012).

Επιπλέον, καθώς ο σκοπός της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης είναι να προετοιμάσει τους μελλοντικούς σπουδαστές για το μέλλον. Είναι οι τελευταίοι καταναλωτές πανεπιστημίων. Οι μελλοντικοί εργοδότες είναι επίσης σημαντικοί πελάτες των ιδρυμάτων δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης καθώς είναι οι τελικοί καταναλωτές των "προϊόντων" που είναι οι μαθητές. Όπως ο Porter όρισε αυτή τη δύναμη, τόνισε ότι αν οι αγοραστές έχουν πολλές επιλογές, θα έχουν περισσότερη δύναμη. Δεδομένου ότι ο αυξανόμενος αριθμός των φροντιστηρίων έχει δημιουργήσει πολλές επιλογές για τους εν δυνάμει φοιτητές, οι οποίοι μπορούν να ληφθούν σοβαρότερα από ό, τι σε προηγούμενες εποχές (Huang, 2012).

Η ένταση της ανταγωνιστικής αντιπαλότητας

Σε αυτή τη δύναμη, τα σημαντικά ζητήματα είναι ο αριθμός και η ικανότητα των ανταγωνιστών. Αν υπάρχουν πολλοί ανταγωνιστές και προσφέρουν παρόμοια προϊόντα ή υπηρεσίες, τότε η εταιρεία θα έχει μικρή ισχύ, επειδή οι αγοραστές θα πάνε εύκολα αλλού, αν δεν λάβουν μια καλή προσφορά. Από την άλλη πλευρά, εάν κάποιες επιχειρήσεις μπορούν να κάνουν ότι και οι περισσότερες, τότε η δύναμη είναι μεγάλη. Σύμφωνα με τον Porter (2008), η ένταση της ανταγωνιστικής αντιπαλότητας ως βασικού καθοριστικού παράγοντα της ανταγωνιστικότητας της βιομηχανίας παίρνει πολλές μορφές, συμπεριλαμβανομένης της έκπτωσης των τιμών, του βιώσιμου ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος μέσω της καινοτομίας, της εισαγωγής νέων προϊόντων, του βαθμού διαφήμισης, βελτιώσεις υπηρεσιών. Αυτός είναι ο ανταγωνισμός που μπορεί να διαμορφωθεί με τις πιο διαφοροποιημένες στρατηγικές των συμμετεχόντων στη βιομηχανία, μπορεί να μειωθεί με πιο διαφοροποιημένες στρατηγικές ή μπορεί να αυξηθεί με παρόμοιες στρατηγικές (Porter,2008).

Όπως υποδεικνύει ο Martinez και ο Wolverton (2009), η ένταση της αντιπαλότητας στον κλάδο της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης μπορεί να προσδιοριστεί εξετάζοντας τους παράγοντες, όπως το προφίλ των υπαρχόντων παικτών και το περιβάλλον της βιομηχανίας (Martinez και Wolverton, 2009).

Υποστηρίχτηκε περαιτέρω ότι η δευτεροβάθμια εκπαίδευση επηρεάζεται έντονα από πολιτικές, οικονομικές, κοινωνικές και τεχνολογικές μεταβλητές. Έτσι, οι δυαδικές ευκαιρίες-απειλές και ισχυρές αδυναμίες μπορούν να προσδιοριστούν εξετάζοντας το βιομηχανικό πλαίσιο. Τα ιδρύματα δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης ωφελούν τη βιομηχανία υιοθετώντας και εφαρμόζοντας στρατηγικές έναντι των αντιπάλων. Εάν ένα ίδρυμα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης δεν ενδιαφέρεται για αυτούς τους διαρθρωτικούς παράγοντες, συμπεριλαμβανομένου του προφίλ των υπαρχόντων φορέων και του βιομηχανικού πλαισίου, τότε η κερδοφορία τους επηρεάζεται αρνητικά από τον αυξημένο ανταγωνισμό. Για παράδειγμα, οι κοινωνικές μεταβλητές ασκούν σημαντικές επιπτώσεις στη βιομηχανία της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, όπως η μείωση των ποσοστών γεννήσεων μπορεί να οδηγήσει σε χαμηλές εγγραφές μαθητών, ενώ μια δημογραφική έκρηξη μπορεί να οδηγήσει σε έναν αυξανόμενο αριθμό εγγεγραμμένων μαθητών. Επιπλέον, οι τεχνολογικές τάσεις και οι καινοτομίες έχουν δραματικά αντίκτυπο στην ένταση της αντιπαλότητας στον τομέα της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Τα πανεπιστήμια πρέπει να επωφεληθούν από τις τεχνολογικές εξελίξεις για να ενισχύσουν την ανταγωνιστική τους θέση καθώς μετακινούνται στο προσκήνιο του εκπαιδευτικού χώρου. Οι Pringle και Huisman (2011) ισχυρίστηκαν επίσης ότι η αντιπαλότητα είναι μια ισχυρή δύναμη που μπορεί να οδηγήσει σε αυστηρότερα περιθώρια κέρδους και τόνισε με παράλληλο το βλέμμα των Martinez και Wolverton (2009), αυτή η αντιπαλότητα εξαρτάται κυρίως από φοιτητές και καθηγητές (Martinez και ο Wolverton, 2009).

Εν τω μεταξύ, οι Dobni και Dobni (1996) ανέφεραν το παρόμοιο θέμα μαζί τους ότι υπάρχει ανταγωνισμός ανάμεσα στα φροντιστήρια όσον αφορά την προσέλκυση και διατήρηση των καλύτερων διδασκόντων, σπουδαστών και ερευνητικών επιχορηγήσεων. Σύμφωνα με τον Ronquillo, υπάρχει έντονος ανταγωνισμός μεταξύ γειτονικών φροντιστηρίων Ένας τέτοιος ανταγωνισμός έχει αυξηθεί τα τελευταία χρόνια λόγω της αντίστοιχης αύξησης του αριθμού των ανώτατων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων. Για να επιβιώσει σε αυτό το ανταγωνιστικό περιβάλλον, το φροντιστήριο πρέπει να ανταποκρίνεται περισσότερο στις ανάγκες και τις ανησυχίες των μαθητών, γεγονός που είναι θετικό αποτέλεσμα του ανταγωνισμού. Εντούτοις, ένα έντονο ανταγωνιστικό περιβάλλον οδηγεί επίσης σε δύσκολες συνθήκες για τα ιδρύματα αυτά (Martinez και ο Wolverton, 2009).

Οι Bradmore και Smyrnios (2009) ανέφεραν ότι τα πανεπιστήμια πρέπει να επανεξετάσουν τις διαδικασίες στρατηγικού σχεδιασμού τους για να καθορίσουν εάν θα δοθεί η δέουσα προσοχή στην ταχεία εντατικοποίηση του ανταγωνισμού. Υπενθύμισαν ότι εάν η ταχεία ένταση του ανταγωνισμού στον παγκόσμιο τομέα της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης χαρακτηρίστηκε ως απειλή κατά τη διαδικασία στρατηγικού σχεδιασμού, το θέμα αυτό θα έπρεπε να έχει ληφθεί υπόψη στα στρατηγικά σχέδια και ο βαθμός ανησυχίας με αυτό το ζήτημα θα είναι εμφανής στη σχετική προεξοχή ή κεντρικότητα) της έννοιας του ανταγωνισμού (Martinez και ο Wolverton, 2009).

Το προφίλ των υπάρχοντων παικτών μπορεί να διαμορφωθεί με τους ακόλουθους δύο τρόπους: κυριαρχία από μια σειρά από ιδρύματα ή την ύπαρξη πολλών παρόμοιων παρόχων. Εάν η δευτεροβάθμια εκπαίδευση διαμορφώνεται σύμφωνα με την πρώτη, κάθε ίδρυμα δεν χρειάζεται να διαφοροποιηθεί και θα έχει φυσική δύναμη στην περιοχή του (Martinez και ο Wolverton, 2009).

Όταν μόνο μια χούφτα ιδρύματα κυριαρχούν σε μια συγκεκριμένη αγορά, ελαχιστοποιείται η ανάγκη για ανταγωνιστική δράση. Δηλαδή, αν ένα ίδρυμα είναι το μόνο παιχνίδι στην πόλη και έχει ένα αιχμάλωτο ακροατήριο, είναι περιττό να δαπανώνται πολύτιμοι πόροι για τακτικές ενέργειες που πιθανότατα θα παράγουν μόνο οριακές αποδόσεις (Martinez & Wolverson, 2009).

Ωστόσο, σήμερα η ανώτατη εκπαίδευση δεν ταιριάζει με αυτό το προφίλ. Οι ακαδημαϊκές αλλαγές του τέλους του 20ού και των αρχών του 21ου αιώνα είναι πιο εκτεταμένες λόγω της παγκόσμιας φύσης και του αριθμού των θεσμών και των ανθρώπων που επηρεάζουν και στις αρχές του 21ου αιώνα η τριτοβάθμια εκπαίδευση έχει καταστεί ανταγωνιστική επιχείρηση (Altbach et al. 2009).

Η απειλή των υποκατάστατων

Ο Porter (2008) ορίζει ένα "υποκατάστατο" ως κάτι που εκτελεί μια παρόμοια λειτουργία που εκτελείται από μια υπάρχουσα οντότητα, αλλά χρησιμοποιώντας μια διαφορετική προσέγγιση. Ο Ronquillo δήλωσε ότι η συνολική βιομηχανία βελτιώνεται όταν οι επιχειρηματικοί φορείς προσφέρουν παρόμοια προϊόντα με ίσως την ίδια ποιότητα αλλά με μικρότερο κόστος. Στο πλαίσιο της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, πρώτον, η τεχνολογία μπορεί να θεωρηθεί ως σημαντικό υποκατάστατο της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης στη βιβλιογραφία. Η τεχνολογία προσφέρει στους μαθητές περισσότερες επιλογές με μεγαλύτερη ευελιξία και ευκολία (Martinez και Wolverson, 2009).

Τα ηλεκτρονικά προγράμματα, για παράδειγμα, παρέχουν πολλές εναλλακτικές λύσεις στα παραδοσιακά εκπαιδευτικά ιδρύματα. Η εφαρμογή της μακρόχρονης μάθησης έχει καταργήσει τους παραδοσιακούς γεωγραφικούς φραγμούς και τις εκτεταμένες προσφορές προγραμμάτων που μπορεί να μην είναι προσιτά στους μαθητές σε μακρινές περιοχές (Anand,2012).

Ως εκ τούτου, η εξ αποστάσεως εκπαίδευση αποτελεί μείζον υποκατάστατο της εκπαίδευσης. Πολλά ιδρύματα μπορούν να αποκτήσουν πρόσβαση μέσω της εξ αποστάσεως μάθησης με την οποία οι μαθητές διδάσκονται. Ως εκ τούτου, αποτελεί πιθανή απειλή για τα υπάρχοντα ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης (Huang, 2012). Ομοίως, ο Anand (2012) ανέφερε ότι η ισχυρότερη και αυξανόμενη δύναμη είναι η απειλή από τον αριθμό των υποκατάστατων, ιδίως από την εξ αποστάσεως εκπαίδευση και τα διαδικτυακά προγράμματα(Anand,2012).

Οι Martinez και Wolverton (2009) επεσήμαναν το γεγονός ότι αν η προσφορά (δηλαδή το πρόγραμμα εξ αποστάσεως εκπαίδευσης) κάνει σημαντική χρήση της τεχνολογίας σε σχέση με τις υφιστάμενες διαδρομές παράδοσης ή εάν μπορεί να μειώσει το χρόνο που χρειάζεται για να ολοκληρωθεί η πορεία, να χαρακτηριστεί ως υποκατάστατο και όχι ως νεοεισερχόμενος στον κλάδο. Πρότειναν τρεις παραμέτρους που πρέπει να εξεταστούν για τον εντοπισμό υποκατάστατων ή πιθανών υποκατάστατων της υπάρχουσας εκπαίδευσης. Αυτές οι παράμετροι περιλαμβάνουν το χρόνο, την ευκολία και την εφαρμογή (Martinez & Wolverton, 2009).

Η ευκολία οδηγεί έναν ενήλικα μαθητή να αναζητήσει εναλλακτικούς τρόπους παράδοσης, όπως τα προγράμματα απόστασης / διαδικτύου και τις μεθόδους παράδοσης των μαθημάτων Σαββατοκύριακου και βράδυ (Mathooko & Ogutu, 2015). Με αυτόν τον τρόπο, οι μαθητές μπορούν να ανταποκριθούν στις συνεχιζόμενες εκπαιδευτικές ανάγκες τους είτε στο εσωτερικό είτε με τρίτους προμηθευτές (Collis, 2001).

Οι μαθητές αναζητούν επίσης εναλλακτικές λύσεις που προσφέρουν μικρότερο χρόνο ολοκλήρωσης. Η έννοια του χρόνου είναι επίσης σημαντική για τους μαθητές που είναι πρόθυμοι να συνεχίσουν την εκπαίδευσή τους, όπως εκείνοι που στοχεύουν σε μεταπτυχιακό δίπλωμα. Δεδομένου ότι οι περισσότεροι από αυτούς τους μαθητές επιθυμούν να αποκτήσουν περισσότερη εμπειρία για να βελτιώσουν τη σταδιοδρομία τους και όχι μόνο για την ακαδημαϊκή εξέλιξη, τα αιτήματα αυτά υποστηρίζουν σίγουρα την αντίληψη ότι ο χρόνος είναι ένα σημαντικό θέμα. Για τους λόγους αυτούς, η εξ αποστάσεως μάθηση μέσω Διαδικτύου, με τα διαφοροποιημένα προγράμματα, βολικές μεθόδους παροχής υπηρεσιών και διαμορφωμένη προσέγγιση, έχει κερδίσει μεγαλύτερη υποστήριξη από τους σπουδαστές τα τελευταία χρόνια. Επομένως, τα ιδρύματα αυτά πρέπει να αναζητήσουν μεθόδους για να ανταποκριθούν σε αυτό το είδος ζήτησης, προσφέροντας επίσης άνεση και μείωση του χρόνου για την ολοκλήρωση των παραδοσιακών προγραμμάτων. Αν δεν αναζητήσουν νέους τρόπους, ο αναπληρωτής θα έχει σίγουρα το πλεονέκτημα. Στην περίπτωση αυτή, τα ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης μπορούν να επισημάνουν την πρακτικότητα της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης ως θετικό παράγοντα οικονομικής επιτυχίας και καλύτερων προοπτικών απασχόλησης, ώστε να μειωθεί η απειλή των υποκαταστάτων (Anand, 2012).

Εν τω μεταξύ, με την επίδραση της παγκοσμιοποίησης, η ευκαιρία να λάβει διεθνή εκπαίδευση μπορεί να θεωρηθεί ως ένα άλλο ουσιαστικό υποκατάστατο των φροντιστηρίων. Για παράδειγμα, επειδή τα προγράμματα εξ αποστάσεως εκπαίδευσης, πιστοποιημένα προγράμματα και ηλεκτρονικά προγράμματα μπορούν να βοηθήσουν τους φοιτητές από οποιαδήποτε τοποθεσία να αποκτήσουν πτυχίο από ένα πρόγραμμα στο εξωτερικό και να υποβάλουν αίτηση για εργασία σε μικρότερο χρονικό διάστημα, λειτουργούν ως απειλές για τα παραδοσιακά συστήματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, αναπτυσσόμενες χώρες. Παρ'όλα αυτά, σύμφωνα με τους Pringle και Huisman (2011), εάν θεωρηθεί ότι η εμπειρία και η κοινωνικοποίηση που είναι εγγενείς στην παραδοσιακή πανεπιστημιακή εμπειρία είναι υψίστης σημασίας, τότε η απειλή υποκατάστασης μπορεί να είναι χαμηλή, ενώ οι φραγμοί εισόδου, διοικητική δομή θα είναι υψηλή (Anand, 2012).

Ωστόσο, αν θεωρηθεί ότι το Διαδίκτυο και η άφιξη του «ψηφιακού μητρική» είναι μια αυξανόμενη δύναμη και οδηγός για την αλλαγή στον κλάδο της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, τότε η απειλή των υποκατάστατων είναι εξαιρετικά υψηλή. Βεβαίως, πολλά υποκατάστατα μπορούν να οδηγήσουν σε περισσότερες επιλογές για τους μαθητές, επηρεάζοντας έτσι αρνητικά την κερδοφορία των παραδοσιακών ιδρυμάτων δευτροβάθμιας εκπαίδευσης (Anand, 2012).

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η αυξημένη ζήτηση για ανώτατη εκπαίδευση και η αλλαγή και ο ανταγωνισμός που έχει φέρει αποτέλεσαν αντικείμενο πολλών μελετών. Στο μοντέλο των πέντε δυνάμεων του Porter, οι δυνάμεις που ονομάζονται απειλή των νεοεισερχομένων, η απειλή υποκατάστατων προϊόντων, η διαπραγματευτική ισχύς των προμηθευτών, η διαπραγματευτική ισχύς των πελατών και οι καθιερωμένοι ανταγωνιστές μεταξύ των εταιρειών χρησιμοποιούνται για να κατανοήσουν τις απειλές και τις ευκαιρίες που θέτουν οι περιβαλλοντικές συνθήκες της βιομηχανίας.

Το μοντέλο των πέντε δυνάμεων χρησιμοποιήθηκε εκτεταμένα ως αναλυτικό εργαλείο για τον προσδιορισμό της έντασης της αντιπαλότητας και των επιπέδων κερδοφορίας. Έτσι, στο πλαίσιο της ιδιωτικής εκπαίδευσης τα ιδρύματα μπορούν να αναπτύξουν στρατηγικές και να ανακαλύψουν τρόπους για να υπερασπιστούν τις εταιρείες τους από ανταγωνιστικές δυνάμεις. Παρόλο που έχουν διεξαχθεί πολυάριθμες μελέτες με αυτό το μοντέλο για διάφορους τομείς, οι μελέτες που εφαρμόζουν αυτή τη θεωρία στην δευτεροβάθμια εκπαίδευση είναι πολύ λίγες λόγω της αβεβαιότητας σχετικά με το αν η τριτοβάθμια εκπαίδευση μπορεί να θεωρηθεί ως βιομηχανία μαζί με τα συστατικά της κερδοφορίας και της αντιπαλότητας.

Μαζί με την ιδέα που ξεκίνησε τη δεκαετία του 1980, κάθε ίδρυμα δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης πρέπει να λειτουργεί ως μεμονωμένη επιχείρηση σε μια ανταγωνιστική αγορά, την άποψη ότι τα επιχειρηματικά μοντέλα είναι έννοιες που ισχύουν για τα ιδρύματα της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης έχει αποκτήσει μεγάλη σημασία.

Η δύναμη των νεοεισερχόμενων στον τομέα της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης συνδέεται με την αυξανόμενη ζήτηση. Αυτό ενθάρρυνε τη δημιουργία νέων πανεπιστημίων. Ο αυξανόμενος αριθμός ιδρυμάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης έχει ως αποτέλεσμα την κάλυψη αυτής της ζήτησης, η οποία οδηγεί σε ένα ανταγωνιστικό εκπαιδευτικό περιβάλλον. Έτσι, η ίδρυση νέων φροντιστηρίων οδηγεί σε εντατικοποίηση του ανταγωνισμού που μπορεί να έχει σημαντικό αντίκτυπο στη συνολική κερδοφορία. Οι νεοεισερχόμενοι αντιμετωπίζουν μειονεκτήματα όσον αφορά τις κεφαλαιακές απαιτήσεις και τους κρατικούς περιορισμούς και διαδικασίες. Επιπλέον, καθώς οι σπουδαστές γενικά προτιμούν πιο αξιόπιστους και έμπειρους φορείς, οι νεοεισερχόμενοι επηρεάζονται αρνητικά από τη φήμη και τις εμπειρίες παλαιότερων ιδρυμάτων.

Οι προμηθευτές ορίζονται ως οι οργανισμοί ή τα άτομα που παρέχουν υλικό, πληροφορίες ή γνώσεις που επιτρέπουν σε μια οργάνωση να δημιουργεί προϊόντα και να προσφέρει υπηρεσίες. Οι κυβερνήσεις και τα ιδιωτικά ιδρύματα που παρέχουν κεφάλαια και οικονομικούς πόρους είναι η υποστήριξη του τομέα της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης.

Οι ακαδημαϊκοί είναι οι άλλοι προμηθευτές που παρέχουν γνώσεις σε αυτά τα ιδρύματα.

Αυτό αποδεικνύεται από το γεγονός ότι πολλές μελέτες δηλώνουν ότι ένα σημαντικό θέμα ποιότητας στην δευτεροβάθμια ιδιωτική εκπαίδευση εξαρτάται από τους εκπαιδευτικούς.

Ως αγοραστές της εκπαίδευσης, η δύναμη των μαθητών, των γονέων, των εργοδοτών και των βιομηχανιών έχει σημαντική επίδραση στα ιδιωτικά εκπαιδευτικά ιδρύματα. Τα αιτήματα και οι προσδοκίες τους είναι οι πιο σημαντικοί κινητήριοι παράγοντες στο περιβάλλον της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Πολλές μελέτες, όπως προαναφέρθηκε, δείχνουν ότι οι μαθητές αποτελούν τους κύριους αγοραστές της ιδιωτικής δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Όπως τόνισε ο Porter, αν οι αγοραστές έχουν πολλές επιλογές, θα έχουν περισσότερη δύναμη. Δεδομένου ότι ο αυξανόμενος αριθμός των ιδιωτικών ιδρυμάτων εκπαίδευσης έχει δημιουργήσει πολλές επιλογές για τους μαθητές, μπορεί να ληφθούν σοβαρότερα από ό, τι στο παρελθόν.

Η επίδραση της ανταγωνιστικής αντιπαλότητας στην δευτεροβάθμια ιδιωτική εκπαίδευση εξαρτάται από τον αριθμό και τον τύπο των υφιστάμενων ιδρυμάτων που αποτελούν σημαντικούς παράγοντες που επηρεάζουν τον ανταγωνισμό. Εάν δεν υπάρχουν πολλά φροντιστήρια, δηλαδή εάν ένα ίδρυμα είναι το μόνο διαθέσιμο στην πόλη, η ανάγκη για ανταγωνισμό θα ελαχιστοποιηθεί.

Ένα ανταγωνιστικό περιβάλλον μπορεί να δημιουργήσει μια πρόκληση από αυτήν την οπτική γωνία για να ανταποκριθεί στις νέες απαιτήσεις, αλλά να μετατρέψει αυτή την πρόκληση σε ευκαιρία, τα ιδρύματα αυτά μπορούν να χρησιμοποιήσουν διαφορετικές στρατηγικές.

Οι παράγοντες που έχουν προσδιοριστεί χρησιμοποιώντας το πρότυπο πέντε δυνάμεων του Porter μας βοηθούν να αποκτήσουμε μια ουσιαστική κατανόηση του εξωτερικού περιβάλλοντος στον κλάδο της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Εάν ένα φροντιστήριο μπορεί να κατανοήσει και να αξιολογήσει αυτές τις δυνάμεις εξωτερικού περιβάλλοντος, τότε μπορεί να αξιολογήσει τις ευκαιρίες και τις απειλές, επιτρέποντάς του έτσι να αναπτύξει το ανταγωνιστικό του πλεονέκτημα εισάγοντας διάφορες στρατηγικές. Αυτή η θεωρητική αξιολόγηση σχετικά με το μοντέλο πέντε δυνάμεων του Porter στον κλάδο της δευτεροβάθμιας ιδιωτικής εκπαίδευσης παρέχει ένα πλαίσιο για περαιτέρω μελέτες στον τομέα αυτό.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ελληνική

Από Συγγράμματα

Ανδρέου Α., (1993) *Θέματα Ιστορίας της Νεοελληνικής Εκπαίδευσης*, Θεσ/νίκη, Αριστοτέλειο Παν/μιο Θεσ/νίκης.

Ανθογαλίδου - Βασιλακάκη Θ., (1980) *Η οργάνωση της τεχνικής και επαγγελματικής εκπαίδευσης στην Ελλάδα πριν και μετά τη μετά τη μεταρρύθμιση του 1976*, Ιωάννινα, Φιλοσοφική Σχολή Παν/μίου Ιωαννίνων.

Απόφαση Αριθμ 10136/ΦΕΚ 3057/2012.

Βαλάση Δ, (2012) *Προνομιακή μάθηση ή εκμάθηση του προνομίου: ο κοινωνικός χώρος της ελίτ δευτεροβάθμιας ιδιωτικής εκπαίδευσης στην Ελλάδα*. Παναγιωτόπουλος Ν (επιμ.), *Κοινωνικές Επιστήμες. Ετήσια Τρίγλωσση Επιθεώρηση Κοινωνικών Ερευνών*, Αθήνα: Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών 1: 95–123.

Γεωργόπουλος Ν., (2010), << Στρατηγικό Μανατζεμεντ >> Εκδόσεις Μένου, Αθήνα.

Δημαράς Α., (1990) *Η μεταρρύθμιση που δεν έγινε* (Τεκμήρια ιστορίας), Ερμής, Αθήνα,.

ΕΛΣΤΑΤ (2012) *Στατιστικά Θέματα: Εκπαίδευση, Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση, σχολικά έτη 2010 – 2011 & 2011 – 2012*. Αθήνα.

Ευαγγελόπουλος Σ., (1998) *Ελληνική Εκπαίδευση*, Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα.

Ίδρυμα οικονομικών & βιομηχανικών ερευνών (2013), Δημόσια και ιδιωτική εκπαίδευση: συγκριτική ανάλυση.

Κασσωτάκης Μ., (1991) Η πρόσβαση στην τριτοβάθμια εκπαίδευση και η εκπαιδευτική κρίση στην Ελλάδα στο Ι.Ε. Πυργιωτάκης, Ι.Ν. Κανάκης (επιμ.) Παγκόσμια κρίση στην εκπαίδευση, Αθήνα.

Καραποστόλης Β., (1984) *Η καταναλωτική συμπεριφορά στην ελληνική κοινωνία 1960- 1975*, Εξάντας, Αθήνα.

Κοντογιαννοπούλου - Πολυδωρίδη Γ., (1990) Οι εξετάσεις για την Τριτοβάθμια Εκπαίδευση, *Επιθεώρηση Κοινωνικών Ερευνών*, 76, σ. 85-111.

Κοντογιαννοπούλου – Πολυδωρίδη Γ., (1998) Κοινωνιολογική ανάλυση της ελληνικής εκπαίδευσης. Οι Εισαγωγικές εξετάσεις, Gutenberg Αθήνα.

Κυρίδης Α., (1997) *Η ανισότητα στην ελληνική εκπαίδευση και η πρόσβαση στο πανεπιστήμιο (1955-85)*, Gutenberg Αθήνα.

Μιχόπουλος Α., (1994) Νομικό πλαίσιο και Θεσμοί της Εκπαίδευσης, Αθήνα.

Μπουζάκης Σ., (1987) *Νεοελληνική εκπαίδευση (1821- 1985)*, Gutenberg, Αθήνα

Νούτσος Χ., (1995) Η ιστορικότητα των γενικών εξετάσεων στο Επιστημονικό Συμπόσιο : *Μηχανισμοί και όροι επιλογής για την Τριτοβάθμια εκπαίδευση*, Αθήνα, Εταιρεία Σπουδών Νεοελληνικού Πολιτισμού και Γενικής Παιδείας.

Ο.Ι.Ε.Λ.Ε., (1980) *Προβλήματα της ελληνικής εκπαίδευσης*, Τεκμήριο, Αθήνα,.

Παπαπάνος Κ., (1970), *Χρονικό – Ιστορία της Ανωτάτης μας Εκπαιδευσεως*, Αθήνα, Αμερικανικό Κολλέγιο Θηλέων Αθηνών.

Πολυχρονάκη Μ, Τσιλόγλου Φ, 2006. *Φροντιστήριο : ένας αλώβητος θεσμός υπέρβασης των συστημάτων εισαγωγής στην πανεπιστημιακή εκπαίδευση*. Ερμής, Αθήνα.

Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων (1974), *Πορίσματα Επιτροπής Παιδείας 1971-73*, Εθνικό Τυπογραφείο, Αθήνα.

Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων (2012) *Πίνακες Ιδιωτικών Σχολείων*. Αθήνα.

Χαραλάμπους Δ., (1991) Το αίτημα της εκπαιδευτικής μεταρρύθμισης. Από τη μεταπολεμική στη μεταπολιτευτική Ελλάδα, στο Σύλλογος Εκπαιδευτικών Λειτουργών Κολλεγίου Αθηνών, *Η εκπαίδευση στην Ελλάδα, 1975-1990. Προοπτικές, Πρακτικά*, Αθήνα.

Από περιοδικά

Ψαχαρόπουλος Γ., Παλαιοκρασάς Γ., (1990) Η τεχνική επαγγελματική και τεχνολογική εκπαίδευση : προβλήματα και προοπτικές ενόψει του 2000, *Εκπαίδευση και Επάγγελμα*, 12, σ.130-217.

ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΗ

Από Συγγράμματα

Altbach P. G., Reisberg L., & Rumbley L. E., (2009). Trends in global higher education: Tracking an academic revolution—A report prepared for the UNESCO 2009 world conference on higher education. Paris: UNESCO.

Collis, D. (2001). When industries change revisited: new scenarios for higher education. In Devlin, M., Meyerson, J. (Eds.) *Forum Futures*. (pp. 103–126). San Francisco: Josey-Bass Inc., A Wiley Company.

Huang, H. I. (2012). An empirical analysis of the strategic management of competitive advantage: a case study of higher technical and vocational education in Taiwan. Doctoral dissertation, Victoria University.

Geiger R.L.,(1988) *Privatisation of Higher Education : International Trends and Issues*, International Council for Educational Development, Princeton.

Glowka D., (1990) Η δομή της λυκειακής βαθμίδας και η μεταρρύθμιση των εκπαιδευτικών συστημάτων σε διάφορες ευρωπαϊκές χώρες, *Παιδαγωγική Επιθεώρηση*.

Martinez, M., & Wolverson, M. (2009). Analyzing higher education as an industry. In M. Martinez & M. Wolverson (Eds.), *Innovative Strategy Making in Higher Education* (pp. 45–62). Charlotte, NC: Information Age.

Naidoo, R. (2008). Building or eroding intellectual capital? Student consumerism as a cultural force in the context of knowledge economy. In J. Valimmaa & O.-H. Ylijoki (Eds.), *Cultural perspectives on higher education* (pp. 43–55). Netherlands: Springer.

Porter, M. E. (1985). *Competitive advantage: Creating and sustaining superior performance*. New York: Free Press.

Valassi D (2009) Choosing a private school in the Greek education market: a multidimensional procedure.

Wheelen T.L. Hunger D.J. (2004) Strategic management and business policy 13th edition

Από περιοδικά

Anand, K. A. (2012). Business of higher education—a business model for a higher education institution. *International Journal of Business and Management Tomorrow*, 2(2), 1-7.

Bray M., (2010) Shadow Education: Comparative Perspectives on the Expansion and Implications of Private Supplementary Tutoring, *Procedia – social and Behavioral Sciences* 77(2013)

Buchanan, S, & Gibb, F (1998), The information audit: an integrated strategic approach. *International journal of information management*, Vol. 18, No. 1, pp. 29-47.

Hagen, B, Zucchella, A, Cerchiello, P, & De Giovanni, N (2012), International strategy and performance— Clustering strategic types of SMEs. *International Business Review*, Vol. 21, No. 3, pp. 369-382.

Huhtala P, Sihvonen Antti, F, Tikkanen H, Jaakkola M, (2013), Market orientation, innovation capability and business performance Insights from the global financial crisis, *Baltic Journal Of Management* Vol 9 Iss2 , Emerald insight

Porter, M. E. (2008). The five competitive forces that shape strategy. *Harvard Business Review*, 86(1), 79–93.

Zambeta E, Kolofousi A (2014), Education and Social Solidarity in times of Crisis: the case of voluntary shadow education in Greece, *Education Inquiry* Vol 5 March 2014

ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΕΣ ΠΗΓΕΣ

ICAP, (2009), Πρωτοβάθμια και Δευτεροβάθμια ιδιωτική εκπαίδευση. *Διαθέσιμο στο:* www.icap.gr Τελευταία πρόσβαση στις 29-10-2019.

ΓΣΕΕ, (2014), Κρίση χρέους, δημοσιονομική λιτότητα και οικονομική κρίση, *Διαθέσιμο στο:* www.inegsee.gr Τελευταία πρόσβαση στις 29-10-2019.

Παπαματθαίου Μ, (2014), Η κρίση δεν χτύπησε την ιδιωτική παιδεία. *Διαθέσιμο στο:* www.tovima.gr Τελευταία πρόσβαση στις 29-10-2019.

OECD 2016, OECD Economic Surveys – Greece Overview, *Διαθέσιμο στο:* www.oecd.org Τελευταία πρόσβαση στις 29-10-2019.